

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE TRÍBEČ

2016 - 2045

November 2015

1. Základné údaje**1.1 Kód územia: SKCHVU031****1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000****1.3. Kategória a názov územia**

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU031
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Tríbeč

1.4. Platný právny predpis: Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR. č. 17/2008 Z.z. z 7.1.2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Tríbeč, účinná od 1.2.2008.

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Tríbeč stanovená vyhláškou je 23 803 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 24 229 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

Kod pozemku	druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
2	orná pôda	6606,80	27,27
3	chmeľnica	17,56	0,07
4	vinica	28,86	0,12
5	záhrada	20,23	0,08
6	ovocný sad	85,70	0,35
7	TTP	871,66	3,60
10	lesný pozemok	15959,31	65,87
11	vodná plocha	124,73	0,51
13	zastavaná plocha a nádvorie	215,82	0,89
14	ostatná plocha	298,55	1,23
	Spolu	24229,20	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVU Tribeč sa nachádza v západnej časti SR, v Nitrianskom kraji v okresoch Nitra, Topoľčany a Zlaté Moravce a v Trenčianskom kraji v okrese Partizánske.

Územie sa nachádza cca 8 km severne od Nitry, 7 km západne od Zlatých Moraviec a na severovýchode susedí s územím mesta Topoľčany. CHVU je vymedzené ako centrálna časť územia pohoria Tribeč s príľahlým podhorím. Jeho západnú hranicu tvorí vodný tok Nitry v úseku medzi obcami Praznovce a Výčapy – Opatovce. Z východnej strany je ohraničené približne obcami Klátova Nová ves, Zlatno, Velčice, Kostolany pod Tribečom, Žirany. Z územia sú vyňaté zastavané územia obcí, ktoré sú situované vo vnútri CHVU.

Prístup do územia vyššou cestnou sieťou je možný z cesty č. I/64 Nitra - Topoľčany – Žilina, z cesty I/64 Nitra – Zlaté Moravce, aj z rýchlostnej cesty R1 Nitra - Žiar nad Hronom. Západnou časťou územia CHVU vedie cesta II/593 Nitra – Partizánske. Západne od CHVU vedie železničná trať Nitra – Prievidza, južne trať Nitra – Zlaté Moravce.

Klíma

CHVU leží na rozhraní teplej a mierne teplej oblasti. Najnižšie polohy sú súčasťou teplej klimatickej oblasti, teplého, suchého až mierne suchého okrsku s miernou zimou s teplotou v januári nad -3°C , s počtom letných dní nad 50. Vyššie a východné polohy pohoria spadajú do mierne teplého, mierne vlhkého, pahorkatinového až vrchovinového okrsku s miernou zimou s teplotou v januári nad -3°C , v júli nad 16°C , s počtom letných dní do 50. Priemerná ročná teplota je 6 až 9°C v závislosti od nadmorskej výšky. Priemerný ročný úhrn zrážok 550 až 700 mm, vo vrcholových polohách 800 až 900 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 - 80, priemerná výšky pokrývky je cca 9 cm. Územie patrí k mierne inverzným, v údolí Nitry k priemerne inverzným polohám. Podľa údajov z najbližšej meteorologickej stanice Prievidza prevláda severovýchodné prúdenie vzduchu o rýchlosti 4 až 6 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVU súčasťou oblasti Jadrové pohoria, jednotky Tribeč, západný okraj zasahuje do jednotky Podunajská panva a podjednotky Trnavsko-dubnická panva v rámci oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny.

Podložie územia CHVU v jeho centrálnej časti tvoria prevažne hlbinné magmatity - biotické tonality až granodiority, miestami porfýrické, v severnej časti hybridné granodiority až tonality s prechodmi do migmatitov, hercýnskeho veku. Po obvode pohoria sú nesúvisle zastúpené mezozoické kremence, pieskovce a ílovité bridlice (lúžňanské a verfénske súvrstvie), na severe aj piesčité a krinoidné vápence, vyššie radiolárové a hľuznaté vápence. V najzápadnejšej časti CHVU, ktorú tvorí výbežok Podunajskej panvy, sa uplatňujú neogénne sivé a pestré íly,

prachy, štrky, slojky lignitu, sladkovodné vápence a polohy tufitov (brodské, gbelské, kolárovske, volkovské a čečehovské súvrstvie).

V nadloží centrálnej časti je nečlenené predkvartérne podložie s nepravidleným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín, po obvode prevládajú proluviálne sedimenty štrkov s úlomkami hornín v náplavových kuželoch s pokryvom spraší, sprašových hĺn, alebo svahovín, v najnižšej časti v alúviu Nitry aj fluviálne sedimenty, prevažne nívne humózne hliny alebo hlinito-pieščitú až štrkovito-pieščitú hliny dolinných nív.

Po obvode pohoria z východu, západu aj zo severu prebiehajú zlomové línie.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí prevažná časť CHVU do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Fatransko-tatranská oblasť, celku Tribeč, podcelku Veľký Tribeč. Západná časť v alúviu Nitry zasahuje okrajovo do podsústavy Panónska panva, provincie Západopanónska panva, subprovincie Malá Dunajská kotlina, oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská pahorkatina, podcelku Nitrianska pahorkatina.

Geomorfologické pomery pohoria charakterizujú pozitívne morfoštruktúry hrastí a klinových hrastí jadrových pohorí, vrásovobloková fatransko-tatranská morfoštruktúra s prevažne vrchovinovým, v najvyšších polohách až hornatinovým reliéfom. V západnej kotlinovej časti CHVU sú zastúpené negatívne morfoštruktúry Panónskej panvy, mladé poklesávajúce s agradáciou na nive Nitry a mierne diferencované bez agradácie smerom k úpätiu pohoria. Tu je zastúpený reliéf rovín a nív až nížinných pahorkatín.

Územie CHVU sa vyznačuje výškovou členitosťou, nadmorská výška sa pohybuje v priemere od 150 m v alúviu Nitry pri Výčapoch-Opatovciach až po 829,6 m v najvyššom bode (kóta Veľký Tribeč).

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie bez náchylnosti na deformácie, v rámci CHVU je evidovaná lokalita potenciálneho svahového zosuvu malej výmery pri obci Krnča, významnejšie a početnejšie poruchy sa nevyskytujú ani v okolí CHVU. Makroseizmická intenzita dosahuje stupeň 6° MSK-64.

Hydrologické pomery

Územie patrí do vrchovinno-nížinnej oblasti s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri, v najvyšších polohách pohoria prebieha akumulácia až do februára a obdobie vysokej vodnatosti sa posúva na marec až apríl.

Územie CHVU leží v hlavnom povodí Nitry. Rieka Nitra preteká západnou hranicou územia. Západné svahy pohoria Tribeč odvodňujú pomerne krátke ľavostranné prítoky Nitry, východné svahy odvodňujú pravostranné prítoky Žitavy, ktorá preteká východne od územia CHVU a ústi do Nitry.

V území sa nenachádzajú prirodzené vodné plochy.

Územie CHVU spadá do hydrogeologického regiónu kryštalinika a mezozoika južnej a strednej časti Tribeča s krasovou a krasovo-puklinovou priepustnosťou. Západná časť

CHVU zasahuje do hydrogeologického regiónu: Neogén Nitrianskej pahorkatiny s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery v najvyššej časti pohoria charakterizuje nízka prietočnosť a hydrogeologická produktivita, v nižších polohách mierna, na nive Nitry vysoká.

Územie kryštalinika Tribeča sa nevyznačuje významnejšou geotermálnou aktivitou ani významnejšími zdrojmi podzemných vôd, minerálnych a liečivých vôd.

Pôdy

V pohorí Tribeč prevládajú kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre; zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín, po obvode kambizeme modálne a kultizemné nasýtené až kyslé, sprievodné rankre a kambizeme; zo stredne ťažkých až ľahších skeletnatých zvetralín nekarbonátových hornín. V alúviu Nitry sú zastúpené fluvizeme kultizemné, sprievodné kultizeme glejové, modálne a kultizemné ľahké; z nekarbonátových aluviálnych sedimentov, ktoré smerom do podhoria prechádzajú do hnedozemí kultizemných, lokálne modálnych a erodovaných a regozemí kultizemných a modálne karbonátových; zo spraší.

Pôdy vyšších polôh majú prevažne piesčito-hlinitú zrnitosť, sú stredne kamenité. V nižších polohách prevažujú hlinité pôdy, lokálne ílovito-hlinité, bez skeletu.

Prevládajú pôdy, ktoré majú strednú až veľkú retenčnú schopnosť a strednú priepustnosť, v najvyšších polohách je retenčná schopnosť malá, priepustnosť vysoká. Ide o mierne vlhké až mierne suché pôdy. Plošne prevládajú nekontaminované, resp. mierne kontaminované pôdy, bodovo sa evidujú pôdy s obsahom rizikových prvkov (Ba). Náchylnosť na vodnú eróziu je stredná až silná.

Flóra a Fauna

Podľa fyto geografického členenia územia Slovenska (Futák, 1980) patrí sledované územie do oblasti západokarpatskej flóry (Carpaticum occidentale), zóna dubová, podzóna je nížinatá, oblasť pahorkatinná.

Z pohľadu zoogeografického členenia patrí územie do provincie listnatých lesov podkarpatského úseku.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Hniezdnymi biotopmi **orla kráľovského** sú listnaté lesy, ktoré bezprostredne susedia s rozsiahlymi nížinami (loviská), ďalej aj lužné lesy a solitérne stromy v rovinatej, stepnej a lesostepnej krajine (Hudec a Šťastný 2005). Vo svete hniezdi na solitérnych stromoch v rovinatej krajine strednej a juho-východnej Európy, avšak v dôsledku ničenia biotopov a prenasledovania boli mnohé populácie zatlačené do lesnej krajiny. Potravné biotopy sú v oblastiach otvorenej kultúrnej krajiny. Na Slovensku hniezdi časť populácie v predhoriach až stredne vysokých pohoríach a časť v pahorkatinách a nížinách. V minulosti hniezdil najmä v predhoriach a menej v nížinách. Najviac hniezd bolo zistených v lesoch nižších polôh, kde obsadzoval predovšetkým listnaté, menej ihličnaté stromy, prípadne luhy (Ferianc 1977). Od

80-tych rokov minulého storočia došlo k presunu populácie z predhorí a súvislejších lesov viac do nížin a otvorenej krajiny. Druh začal hniezdiť v agrocenózach a inundáciách riek na solitérnych stromoch, v poľných lesíkoch a stromoradiach (Danko a Chavko 2002).

Hniezdnymi biotopmi **penice jarabej** sú krovité porasty na južne exponovaných stráňach a rovinách v teplých nížinných a podhorských oblastiach (Krištín 2002). V Európe a Ázii druh obýva biotopy podobného charakteru. Obýva kroviny a krovinné formácie, od lesných okrajov, hustých trnitých krovín, čistín s hustým podrastom po mladé porasty plantáží, húštiny pri riekach, živé ploty pozdĺž ciest, pasienky, lúky, parky a sady (Aymí et al 2015). *Druh častejšie hniezdi v suchých oblastiach, vo vhodných porastoch môže byť aj v blízkosti vody.* Obsadzuje aj svetlé listnaté lesy a ihličnaté lesy s podrastom (Šťastný & Hudec 2011). Na zimoviskách v Afrike obýva suchú otvorenú krajinu s krovinami, kde dominujú akáciové porasty (*Acacia*) a porasty *Commiphora*; *vyskytuje sa aj v suchej savane* (Aymí et al. 2015). *Na Slovensku hniezdi v otvorenej krajine so skupinami alebo pásmi hustých trnitých krovín. Spravidla vyžaduje prítomnosť aspoň jednotlivých stromov alebo vyšších kríkov, ktoré využíva ako miesto pre spev* (Šťastný & Hudec 2011). *Obýva napr. strelnice v bývalých vojenských priestoroch (Lešť), mladé topoľové porasty v spoločenstve Asparago-Crataegetum (Podunajsko, Bohuš ex Krištín 2002) a agátové lesíky (Krištín 2002). Preferuje aj sekundárne biotopy, napr. zarastajúce výsypky, sady, pasienky s krovinami, okraje viníc a svetlých lesov.*

Hniezdnymi biotopmi **žltouchvosta hôrneho** sú staré riedke lesné porasty, intravilány obcí a miest s vysokou stromovou vegetáciou; napr. záhrady, parky, sady a cintoríny (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Preferuje riedke presvetlené lesy, vrátane starých parkov a parkových záhrad, lesných čistín a ich okrajov, s nízkym krovinným a bylinným podrastom. V severnej Európe obýva subarktické horské brezové porasty a borovicové lesy. V strednej a južnej Európe hniezdi v listnatých lesoch, avšak obýva aj prechodné biotopy, akými sú vresoviská, oblasti s roztrúsenými staršími stromami a hlavovými vrúbami pozdĺž potokov a priekop. Ďalej sa vyskytuje aj v otvorenej kopcovitej krajine so starými kamennými múrmi a budovami. V Rusku preferuje všeobecne listnaté a zmiešané lesy, menej borovicové porasty. V severnej Afrike hniezdi v starých dubových porastoch a ihličnatých lesoch. Zimuje v semi-aridných oblastiach, najmä v krovitých stepiach, riedkej suchej stromovej vegetácií, v akáciových porastoch pozdĺž riek a v záhradách (Collar a Christie 2013). Na Slovensku obýva žltouchvost hôrny vysokú stromovú zeleň v obciach a mestách, parky, cintoríny, ale aj samoty so solitérmi, kalamitiská s jednotlivými stromami, rôzne staré riedke lesy, ako sú rašeliniskové borové lesy Oravskej kotliny, či staré smrečiny na hornej hranici lesa, hájovne a samoty na lesných čistinách (Karaska a Cichocki 2014). Vo vyšších pohoriach obsadzuje najmä hrebeňové partie pohorí s polámanými a vyschnutými listnatými stromami. Najvyššie hustoty dosahuje v presvetlených porastoch, kde podrast chýba alebo je len minimálny. V nižších polohách takéto podmienky spĺňajú napr. lužné lesy, optimálne so zachovalým vodným režimom, ktorý bráni rastu vysokého podrastu vegetácie (napr. žihľavy), ďalej dubové prírodné lesy bez podrastu (napr. pohorie Tribeč) a rozvoľnené borovicové lesy s prímiesou duba alebo agátu v Záhorskej nížine (napr. vojenské priestory) (Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **lelka lesného** sú riedke lesy, okraje hustejších krovinatých oblastí alebo stepné oblasti. Vyhýba sa lokalitám bez stromového alebo krovinného pokryvu, poľnohospodárskej krajine, vysokým polohám a tundre (Danko 2002). Vo svete obýva hlavne suchú otvorenú krajinu, napr. nížinné vresoviská s roztrúsenými stromami, lesy a kroviny

(najmä paseky, čistiny a okraje lesov), rúbaniská a mladiny. Vyskytuje sa tiež v otvorenej kriedovej krajine (Anglicko), v okolí priemyselných skládok odpadu, v lesostepiach, na riedko porastených kamenitých stráňach, v dubových krovinách, na kamenistých a piesočnatých dunách, v púštiach a polopúštiach. Vyhýba sa oblastiam v urbárnej krajine, pohoriam, nížinám bez stromov, hustým interiérom lesov, vyspelým monokultúram a vysokým lúčnym porastom. Potravné biotopy zahŕňajú aj menej typické oblasti, napr. záhrady, poľnohospodársku pôdu, okolie trstinových porastov a mokradí (Cleere a Christie 2013). Na Slovensku hniezdi lelek lesný v rozvoľnených lesoch (najmä v borovicových porastoch) s výskytom rúbanísk, lesných okrajov a teplých strání s porastom krovísk a solitérnych stromov. Ďalej preferuje aj mozaikovitú lúky a pasienky s krovínami, často s výskytom borievky (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **muchárika bielokrkeho** sú najmä listnaté, dubové a bukové lesy, menej zmiešané porasty, parky, staré sady s dostatkom dutín alebo búdok (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Uprednostňuje presvetlené lesy, lesné okraje, lužné lesy, otvorenú krajinu s roztrúsenými stromami, ako aj staré parky a aleje. Sekundárne sa vyskytuje aj v záhradách a sadoch. Vyžaduje staré stromy s dostatkom dutín, vysoko nad zemou. Preferuje opadavé listnaté lesy, vyskytuje sa v dubových, bukových, lipových a brezových lesoch. Na severe areálu je tiež v dubových a jaseňových lesoch s hustým podrastom liesky a hloha. V Rusku hniezdi v hrabových lesoch, občas sa vyskytuje aj v borovicových porastoch. V porovnaní s muchárikom čiernohlavým (*Ficedula hypoleuca*) obsadzuje teplé, kontinentálnejšie prostredie (Taylor 2006). Na Slovensku hniezdi muchárik bielokrký v listnatých, menej zmiešaných lesoch s vyšším zastúpením listnatých stromov. Obýva staré pralesovité a prírode blízke porasty, napr. lužné lesy, bučiny, bukovo-jedľové a bukovo-smrekové porasty s dostatkom vhodných dutín na hniezdenie. Extrémne vysoké denzity dosahuje druh napr. v riedkych dubových lesoch so slabým podrastom a s dutinami (napr. pohorie Tribeč). Hniezdi aj v prostredí mestských parkov a záhrad (napr. Zvolen) (Krištín a Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **muchára sivého** sú listnaté a parkové porasty, osobitne ich okraje, aleje, záhrady a sady (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva všetky typy riedkych lesných porastov alebo zalesnené oblasti s vyvýšenými miestami (konáre), ktoré poskytujú výhľad. Hniezdne biotopy zahŕňajú rôzne typy rozvoľnených presvetlených porastov, od starších stromov po mladiny až kroviny. Dobré sa prispôbil aj urbanizovanej krajine, kde obsadzuje záhrady, parky, sady a iné človekom vytvorené prostredie. Obýva listnaté aj ihličnaté porasty, vyskytuje sa tiež v lesných okrajoch, čistinách, spálených porastoch, brehových porastoch pozdĺž potokov, riek a v okolí stojatých vôd. V afrických zimoviských sa vyskytuje v podobných biotopoch, napr. v opadavých alebo vždyzelených listnatých lesoch, vrátane porastov miombo, mapane a akáciových saván. Rovnako častý je aj v sekundárnych biotopoch, akými sú zarastajúce pasienky, plantáže, sady, záhrady, parky a trnité kroviny (Taylor 2006). Na Slovensku hniezdi muchár sivý vo všetkých typoch lesov, s preferenciou redších listnatých, prípadne zmiešaných porastov. Obýva aj parkovitou krajinu so starými stromami a s dutinami, napr. brehové porasty a vysokú zeleň v intravilánoch (cintoríny, parky). Vyhýba sa nelesnej krajine a horským polohám nad hornou hranicou lesa. Vzácný je v horských smrečinách (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **ďateľ prostredného** sú staré teplomilné dúbavy a lužné lesy s dubom, pričom najvyššie populačné hustoty dosahuje v nenarušených, prírode blízkych dubových lesoch (Pavlík 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Je viazaný na vyspelé opadavé lesy s preferenciou duba (*Quercus*) a hraba (*Carpinus*). Pôvodným biotopom v centrálnej Európe sú lužné lesy a stráne porastené starými dubmi alebo bukmi (*Fagus sylvatica*). V súčasnosti obsadzuje aj otvorené staré sady hraničiace s listnatými lesmi, tento typ biotopu má však pre druh menší význam. Obsadzuje aj bukové, zmiešané bukovo-dubové a dubové lesy v južnej a bukové lesy v severo-východnej Malej Ázii a Kaukaze (Winkler et al. 2014). Na Slovensku sa ďateľ prostredný vyskytuje v podobných biotopoch. Hniezdi v starších lesných porastoch najmä s prítomnosťou dubov, ďalej preferuje aj stromové porasty pozdĺž vodných tokov, väčšie parky a cintoríny so starými stromami. Dôležitá je prítomnosť mŕtvych alebo odumierajúcich listnáčov (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **krutohlava hnedého** sú staré rozvoľnené listnaté lesy a okraje lesných porastov, porasty rozptýlenej stromovitej vegetácie v otvorenej krajine, brehové porasty, poľné lesíky, väčšie sady a háje (Pavlík 2002a). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Vyskytuje sa od rozvoľnených lesov, čistín, lesov s nízkym podrastom po krovité a opustené pasienky s roztrúsenými stromami. Obýva najmä slnečné a suchšie oblasti, vyhýba sa mokrej vegetácií a vyšším pohoriam. Hniezdi aj v rozvoľnených brehových porastoch, v presvetlenejších častiach hustejších zmiešaných alebo opadavých lesov a v lesných okrajoch. Obýva aj mladiny, aleje, plantáže, sady a väčšie záhrady. Lokálne sa vyskytuje aj v čistých porastoch borovice alebo smrekovca. Mimo obdobia hniezdenia obýva aj rozvoľnené suché lesy, krovité pasienky a záhrady. V južnej Ázii je typický v krovinách, húštinách a v poľnohospodárskej krajine. V južnej Európe prezimuje často v pobrežných mokradiach a v macchiách (Winkler et al. 2015). Na Slovensku hniezdi krutohlav hnedý v otvorenej krajine so skupinami stromov, lesíkmi a alejami, v nie príliš hustých listnatých a zmiešaných lesoch, ojedinele v borovicových a smrekovo-borovicových lesoch. Podmienkou hniezdného výskytu je dostatok stromových dutín a prítomnosť plôch bez vegetácie alebo s nízkou trávnatou vegetáciou a s dostatkom mravenísk (Pavlík 2002a, Hudec a Šťastný 2005).

Hniezdnymi biotopmi **hrdličky poľnej** sú oblasti v otvorenej krajine s dostatkem rozptýlenej zelene, napr. vetrolamy, poľné lesíky, ale aj fragmenty lesov, ich okraje a brehové porasty (Krištín 2002c). Vo svete obýva širokú škálu lesných biotopov, stepnú krajinu a polopúšte. Vyhýba sa súvislým lesom. Preferuje lesné okraje, rozvoľnené lesy a vresoviská so skupinkami stromov. Vyhýba sa veterným a vlhkým regiónom. Uprednostňuje suché, slnečné oblasti. Nevyskytuje sa v horách. Napriek tomu, že toleruje ľudskú prítomnosť, hniezda si nestavia v blízkosti miest a obcí. Častá je aj v lesoch s dubom cezminovým (*Quercus ilex*), korkovým (*Q. suber*), v oblastiach s porastom borievok, v tujových lesoch v poľnohospodárskej krajine, tiež v olivových hájoch a ďateľových oázach. V zimoviskách v Afrike obýva akáciové savany a savany s porastami rodu *Combretum* (Baptista et al. 2015). Na Slovensku hniezdi v oblastiach so striedajúcimi sa lesíkmi, hájmi, soliternými stromami a krami v poliach, lúkach, často v blízkosti vody. Obýva rôznoveké svetlé lesy, najmä ich okraje, poľné lesíky, krovinaté húštiny a opustené záhrady. Potravné biotopy zahŕňajú voľné priestranstvá v bezprostrednom okolí, kde zbiera najmä semená kultúrnych rastlín a burín (Hudec a Šťastný 2005).

Hniezdnymi biotopmi **včelára lesného** sú hlavne teplejšie oblasti listnatých lesov (hrabiny, dubiny, bučiny) v susedstve s lúkami a pasienkami so zastúpením rozptýlenej zelene, kde je

dostatok jeho potravy - blanokrídleho hmyzu (Karaska a Danko 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru, preferuje najmä listnaté lesy, avšak vyskytuje sa aj v zmiešaných porastoch. V niektorých oblastiach svojho areálu hniezdi aj v ihličnatých lesoch (napr. Škandinávia, Veľká Británia). Obsadzuje aj rôzne biotopy v otvorenej alebo zalesnenej krajine, vrátane vresovísk a oblastí v poľnohospodárskej krajine. Predpokladá sa, že na hniezdenie vyžaduje nerušené miesta. V Afrike zimuje v sekundárnych lesných porastoch a iných husto zalesnených oblastiach (Orta et al. 2013). Hniezdnym prostredím na Slovensku sú lesy od luhov pri Latorici, Dunaji a Morave až po zmiešané a ihličnaté lesy centrálnej časti Západných Karpát. Obýva všetky lesnaté oblasti s príhlahou mozaikovou krajinou do približne 900–1000 m n.m. Vzhľadom na potravnú špecializáciu na blanokrídly hmyz mu najviac vyhovujú teplejšie a suchšie južné svahy. Optimálnym prostredím sú lesnaté nízke až stredne vysoké oblasti Karpát na okraji nížin. Preferuje viacetážové zmiešané porasty. Neobýva bezlesé oblasti a zriedkavý je aj v územiach s intenzívnou poľnohospodárskou výrobou s prevahou ornej pôdy (Karaska a Danko 2002, Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **výra skalného** sú oblasti s dostatkem skalných útvarov (kameňolomy, skaly, skalné bralá) v blízkosti otvorenej poľnohospodárskej krajiny (Danko a Karaska 2002). Vo svete preferuje oblasti s riedkym osídlením človeka, kde sa vyskytuje najmä v neprístupnom teréne. Hniezdi v skalnatej krajine s útesmi a roklinami, v okolí jaskýň, v lesných fragmentoch, v oblastiach s roztrúsenými stromami a v hájoch, všeobecne na nerušených miestach, mimo ľudských sídel. Obýva tiež rozvoľnené lesy, ale aj tajgu a ostatné typy lesných porastov. Ďalej aj lesostepi, riečne údolia s roklinami a zarastenými lomami, tiež poľnohospodársku krajinu so skalnatým prostredím a útesmi. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine alebo v riedko zalesnenom teréne; napr. inundačné územia, poľnohospodársku krajinu, pasienky, malé obrábané polia. Hniezdnym prostredím výra skalného na Slovensku sú oblasti s dostatkem kameňolomov a skál. Okrem neprístupných skalných útvarov preferuje druh aj hniezdenie na zemi, napr. medzi balvanmi v lesnom poraste, v koreňových vývratoch, v strmých svahoch, niekedy aj na strmých kamenito–hlinitých zalesnených brehoch vôd (rieka Orava pri Tvrdošíne). Raritou je aj hniezdenie na opustenom železničnom moste v rovinatej krajine (Karaska a Cichocki 2014). Od počiatku 90. rokov minulého storočia sa začal výr skalný šíriť aj do nížinných lužných lesov hraničného pásma v okolí toku rieky Moravy, kde hniezdi v stromových hniezdach (napr. v dravčích a bocianích hniezdach a kolóniách volaviek) (Zuna-Kratky 2003). Na strane Slovenska boli stromové hniezda registrované napr. v porastoch lužného lesa (západné Slovensko), ďalej v nížinných dubovo-hrabových porastoch (háj susediaci s poliami a lúkami, na okraji rúbane, okres Prievidza) (Šotnár 2007) alebo v brehových porastoch topoľa sivého v nížinnej otvorenej krajine (východné Slovensko) (Pačenovský et al. 2012).

Pôvodnými biotopmi **prepelice poľnej** sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlneným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 m. V severo-východnej Tanzánii sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agrocénózach.

Vyskytuje sa napr. v obilných a repkových poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krmovín. Najpočetnejšia je na lúkach, ktorými vystupuje až do horských polôh (napr. Hruštínska hoľa, cca 1100 m n. m., Kubínska hoľa, cca 1300 m n. m.). Zriedkavejšie ju možno zastihnúť aj v suchších častiach slatinných rašelinísk, vo väčších ruderaloch. Uprednostňuje otvorenejšiu krajinu. Menším plochám v lesoch sa vyhýba. Na druhej strane bola zastihnutá aj na rozľahlejších rúbaniach v rannom štádiu zarastania. Ďalej obsadzuje aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Demko 2002; Hudec a Šťastný 2005; Karaska a Cichocki 2014).

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Tribeč sú nasledovné druhy vtákov. Ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), orol kráľovský (*Aquila heliaca*), penica jarabá (*Sylvia nissoria*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*) a žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*). Cieľom ochrany je zachovanie minimálne súčasťných stavov jednotlivých druhov vtákov ktorých sú stavy priaznivé, alebo pri druhoch ako sú lelek lesný a žltochvost hôrny zachovať ich prirodzené biotopy umožňujúce ich opätovný návrat do CHVÚ Tribeč.

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Tribeč sú nasledovné druhy vtákov. Ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), orol kráľovský (*Aquila heliaca*), penica jarabá (*Sylvia nissoria*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*) a žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*). Cieľom ochrany je zachovanie minimálne súčasťných stavov jednotlivých druhov vtákov ktorých sú stavy priaznivé, alebo pri druhoch ako sú lelek lesný a žltochvost hôrny zachovať ich prirodzené biotopy umožňujúce ich opätovný návrat do CHVÚ Tribeč.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Stav predmetu ochrany - počty jednotlivých druhov vtákov sú uvádzané z monitoringu z rokov 2010-2012. Tu je potrebné zohľadniť a zhodnotiť nielen počty kritériových druhov, ale aj stav ich prirodzených biotopov. Pri porovnávaní stavov by sa mali používať tie isté kritériá ako pri hodnoteniach stavov v rokoch 2010-2012. Preto je pre každý predmet ochrany uvedená kompletná tabuľka hodnotenia priaznivého stavu.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu orla kráľovského (*Aquila heliaca* Savigny, 1809) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia.

Palearktický druh, rozšírený v centrálnej a západnej Palearktíde. Najzápadnejším hniezdiskom v Európe bolo západné Slovensko odkiaľ sa začal ďalej šíriť na západ do Čiech a Rakúska. Je jedným z najväčších príslušníkov rodu *Aquila* v Európe. Celkový počet párov sa odhaduje okolo 1 800 párov pre celú palearktídu. Mebs – Schmidt (2014). Počty párov v okolitých krajinách – Česko 3-5, Rakúsko 11, Maďarsko 119, Ukrajina 100 – 150, európska časť Ruska cca. 1000 párov. Mebs – Schmidt (2014).

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Druh je viazaný predovšetkým na rovinný typ krajiny a pohoria k nim prilahlé. Vyhýba sa súvisle zalesneným pohoriam bez možnosti zaletieť na rovinnú nížinu, v ktorej sa nachádzajú jeho loviská. Takýmito špecifickými nárokmi na hniezdny a lovný biotop sa rozšírenie na Slovensku zužuje na dve hlavné oblasti rozšírenia. západné Slovensko a východné Slovensko. Celkový počet párov sa odhaduje kolo 40 .

Pohorie Tribeč je najstarším hniezdiskom orla kráľovského na Slovensku. Hniezdi tu približne od roku 1949 / Sládek 1959/. V začiatkoch monitorovania (1976 – 1986) orly hniezdili v centrálnej časti pohoria. Pre hniezdenie si vyberali staré bukové porasty (vek 100 – 130 rokov). Hniezda boli obvykle umiestnené na buku lesnom (*Fagus sylvatica*) na okraji lesného porastu s možnosťou voľného priletu a odletu. Zdokladované bolo hniezdenie aj na smreku obyčajnom (*Picea abies*) s podobným umiestnením na okraji alebo na najvyššom smreku s odlomeným vrcholcom (Harvančík in lit.). Ojedinele (rok 1986) použili aj staré hniezdo jastraba veľkého (*Accipiter gentilis*), ktoré sa nachádzalo v zapojenom poraste smrekovca opadavého (*Larix decidua*). Približne od roku 1990 orly hniezdia len na borovici lesnej (*Pinus silvestris*) a borovici čiernej (*Pinus nigra*) a hniezdne páry sa posunuli k vonkajším okrajom pohoria. Vysvetlenie je pravdepodobná postupná adaptabilita na prostredie vytvorené človekom a postupné približovanie sa k loviskám až k okrajom pohoria. Počet párov postupne stúpa, takže do roku 1995 boli na území terajšieho CHVÚ trvalo usídlené a monitorované 3 hniezdiace páry orlov kráľovských (Harvančík & Šnírer 1996). V roku 2012 bol zaznamenaný štvrtý pár, ktorý sa presunul z nížiny do pohoria pri obci Žirany. V roku 2015 zahniezdilo 5 párov jeden však bol mimo CHVÚ pri obci Štitáre. Každopádne pre zachovanie vhodných lokalít hniezdenia v CHVÚ Tribeč je dôležité zabezpečiť dostatok starých porastov (nad 100 rokov) s vyššími stromami, bez ohľadu na druh dreviny.

Definovanie stavu druhu v CHVÚ Tribeč:

Aquila heliaca/CHVÚ Tribeč

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
popu lácia	1.1.Veľkosť populácie	4 a viac obsadených	4- obsadené teritória	2 a menej obsadených teritórií

		teritórií		
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpla za obdobie 20 rokov o 1-2 hniezdiace páry	Populácia je v období 20 rokov stabilná, klesá alebo stúpa o 1-2	Populácia za obdobie 20 rokov klesla o 30 %
1.3. Hniezdna úspešnosť		Priemerná hniezdna úspešnosť za rok je 1,5 – 2,0 vyleteného mláďaťa na pár so započatým hniezdením	Priemerná hniezdna úspešnosť za rok je 1 – 1,5 vyleteného mláďaťa na pár so započatým hniezdením	Priemerná hniezdna úspešnosť za rok je menej ako 1,0 vyleteného mláďaťa na pár so započatým hniezdením
2.1. Hniezdny biotop		V pohoriach výskyt starých, málo narušených alebo zmiešaných porastov vhodnej druhovej (buk, dub, smrek, borovica) a vekovej štruktúry nad 90 r. minimálne na 20 % územia, v nížinách dostatok vetrolamových širších pásov a poľných remízok vekovej štruktúry nad 80 r. na ploche minimálne 10 % z celkovej rozlohy týchto porastov	Výskyt starých porastov vhodnej druhovej a vekovej štruktúry v pohoriach na 10 – 20 % územia, v nížinách výskyt vetrolamových pásov vhodnej vekovej štruktúry nad 80 r. na ploche 5 – 10 % z celkovej rozlohy týchto porastov	Výskyt starých porastov vhodnej druhovej a vekovej štruktúry v pohoriach pod 10 % plochy územia, v nížinách výskyt vetrolamových pásov vhodnej vekovej štruktúry pod 80 r. na ploche pod 5 % z celkovej rozlohy týchto porastov
2.2. Potravný biotop		Lovné teritórium obsahuje minimálne 20 až 30 % trvalých trávnych porastov, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov spolu a v jesennom a zimnom období obsahuje minimálne 70 % nepooraných plôch strnísk.	Lovné teritórium obsahuje minimálne 15 až 20 % trvalých trávnych porastov, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov spolu a v jesennom a zimnom období obsahuje minimálne 50 % nepooraných plôch strnísk.	Lovné teritórium, ktoré neobsahuje trvalé trávne porasty, má pod 5 %, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov spolu a má naopak vysoký podiel monokultúr nevhodných druhov, ako sú kukurica, repka, vysoko steblové kultúry obilnín a v jesennom a zimnom období obsahuje menej ako 50 % nepooraných plôch strnísk.

<p>3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)</p>	<p>V hniezdnom teritóriu nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, územie bez rizika zástrelu, vykrádania, nevhodného používania chemických látok na likvidáciu živočíchov, všetky konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na celom území</p>	<p>V hniezdnom teritóriu možno eliminovať vplyvy vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat, sú vytvorené mechanizmy na eliminovanie rizika zástrelu, používania chemických látok na likvidáciu živočíchov, vykrádania, všetky konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na ploche do 70 % územia</p>	<p>V hniezdnom teritóriu je potenciálne vyrušovanie v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat. Územie s rizikom zástrelu, vykrádania, používania chemických látok na likvidáciu živočíchov, konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené na ploche pod 40 % územia</p>	
	<p>3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného a potravného biotopu</p>	<p>LHP sú dlhodobovo vypracované a schválené v súlade s požiadavkami a podmienkami druhu na hniezdný biotop v rámci dobrého priaznivého stavu. Potravné biotopy predovšetkým v jesennom a zimnom období obsahujú minimálne 70 % nepooraných plôch strnísk.</p>	<p>Sú vytvorené mechanizmy na udržanie stability prirodzených hniezdných biotopov v rámci priemerného priaznivého stavu. Potravné biotopy predovšetkým v jesennom a zimnom období obsahujú minimálne 50 % nepooraných plôch strnísk.</p>	<p>Nedostatočné mechanizmy pre udržanie stability prirodzených hniezdných biotopov. Potravné biotopy predovšetkým v jesennom a zimnom období obsahujú menej ako 50 % nepooraných plôch strnísk.</p>

<p>3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného a potravného biotopu</p>	<p>LHP sú dlhodobovo vypracované a schválené v súlade s požiadavkami a podmienkami druhu na hniezdny biotop v rámci dobrého priaznivého stavu. Potravné biotopy predovšetkým v jesennom a zimnom období obsahujú minimálne 70 % nepooraných plôch strnísk.</p>	<p>Sú vytvorené mechanizmy na udržanie stability prirodzených hniezdných biotopov v rámci priemerného priaznivého stavu. Potravné biotopy predovšetkým v jesennom a zimnom období obsahujú minimálne 50 % nepooraných plôch strnísk.</p>	<p>Nedostatočné mechanizmy pre udržanie stability prirodzených hniezdných biotopov. Potravné biotopy predovšetkým v jesennom a zimnom období obsahujú menej ako 50 % nepooraných plôch strnísk.</p>
--	--	--	---

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	3	3	9
	populačný trend	3	3	9
	hniezdna úspešnosť	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	3	9
O	Priame ohrozenie druhu	2	2	4
	Hniezdny a potravný biotop	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				49
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				60

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
82%		

Zhodnotenie

Stav v populácii orla kráľovského v CHVÚ Tribeč možno zhodnotiť k roku 2015 ako priaznivý so stupňom A, nakoľko populácia vzrástla počas dlhodobého monitoringu z jedného na 4 hniezdiace páry. Všetky hniezdiská sú v SZ časti pohoria rozmiestnené rovnomerne, takže rozšírenie počtu hniezdiacich párov v tejto časti CHVÚ je menej pravdepodobné. V JV časti pohoria v okresoch ZM a N je zahniezdenie nových párov pravdepodobnejšie. V tejto časti CHVÚ hniezdenie ešte nebolo preukázané.

Druh je v území len minimálne ohrozený priamym prenasledovaním, zatiaľ nebol zaznamenaný pokus o vykrádanie alebo pytliactvo. Hniezdne a potravné biotopy sú pomerne zachovalé a len v malej miere ohrozené. Dlhodobým monitoringom (1978 - 2013) sa zistilo, že druh sa pomerne dobre adaptoval na zvýšený antropický tlak (ruch v okolí hniezdísk vplyvom lesohospodárskych prác, turistiky).

1.6.3.1.2. Definovanie priaznivého stavu penice jarabej (*Sylvia nisoria* (Bechstein, 1795)) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia.

Druh má európsko-turkestanský typ rozšírenia. Je našou najväčšou penicou. Je prísne ťažným druhom. Zimoviská sa nachádzajú v južnej Arábii a východnej Afrike. Hniezdne rozšírenie sa sústreďuje do strednej Európy. Najpočetnejšie populácie sa nachádzajú v Rumunsku.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Slovensko patrí v rámci Európy medzi krajiny s najväčšou populáciou. Konkrétne 7-ma priečka. Na Slovensku bolo zistené hniezdenie na viac ako 70% plochy územia. Odhadovaná populácia pre naše územie je 15 000 párov. V pohorí Tribeč sa nachádza najmä v jeho okrajových častiach. Vyhýba sa súvislým lesným porastom a vyššie položeným miestam.

V CHVÚ Tribeč hniezdi najmä v zmiešaných krovinatých porastoch ako ruža (*Rosa* sp.), hloh (*Crataegus* sp.) a slivka trnková (*Prunus spinosa*). Hniezdne a potravné

biotopy sú situované na okraji pohoria, v otvorenej poľnohospodárskej krajine, ale i v krovinách popri cestách. Zaznamenaná bola aj v brehových porastoch vodných tokov (Vyčoma a Nitra). Odhad populácie pre CHVÚ Tribeč je 100 – 200 párov.

Sylvia nisoria/CHVÚ Tribeč

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Populačná hustota >4,3 HP/10 ha monitorovacích plôch	Populačná hustota 2–3 HP/10 ha monitorovacích plôch	Populačná hustota <2 HP/10 ha monitorovacích plôch
	1.2. Populačný trend	Populácia na monitorovacích plochách v období 5 rokov je stabilná alebo stúpa	Populácia na monitorovacích plochách v období 5 rokov kolíše v rozsahu $\pm 30\%$	Populácia na monitorovacích plochách v období 5 rokov klesá o viac ako 50 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov na okrajoch lesa a popri cestách v otvorenej poľnohospodárskej krajine a brehové porasty vodných tokov v otvorenej krajine tvoria viac ako 10 % plochy CHVÚ	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov na okrajoch lesa a popri cestách v otvorenej poľnohospodárskej krajine a brehové porasty vodných tokov v otvorenej krajine tvoria minimálne 10 % plochy CHVÚ	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov na okrajoch lesa a popri cestách v otvorenej poľnohospodárskej krajine a brehové porasty vodných tokov v otvorenej krajine tvoria menej ako 10 % plochy CHVÚ
	2.2. Potravný biotop	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov, bez chemizácie	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov s malou mierou chemizácie	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov je intenzívne chemicky ošetrovaná

3.1. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop na lokalitách nie je ohrozený likvidáciou krovísk	Intenzívne poľnohospodárske práce a pozemkové úpravy narušujú menej ako 10 % vhodných biotopov	Intenzívne poľnohospodárske práce a pozemkové úpravy narušujú viac ako 10 % vhodných biotopov
--	---	--	---

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	3	3	9
	populačný trend	3	3	9
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
O	hniezdny biotop	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				36
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				45

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
80 %		

Stav druhu v CHVÚ Tribeč možno k roku 2014 hodnotiť ako priaznivý, čoho dôkazom sú výsledky mapovania na monitorovacích plochách (transektoch), kedy bola zistená hniezdna hustota až 0,96/10 ha. Tento údaj je možno čiastočne skesľujúci ale to znamená 6 spievajúcich samcov na jeden transekt. Súvislé krovinaté biotopy nie sú zastúpené v takom

veľkom percentuálnom pomere a vyskytujú sa skôr ostrovčekovite. Kde sú však zastúpené tam bol druh zistený. Pomerne zachovalý je hniezdny a potravinový biotop. Druh nie je antropickou činnosťou priamo ohrozený. Ochrana spočíva najmä v zachovaní dostatočných plôch s porastmi trnitých krovinatých formácií. Taktiež obmedzením používania pesticídov pri poľnohospodárskych prácach na týchto lokalitách.

Novšou hrozbou by mohol byť nekontolovaný výrub brehových porastov vodných tokov a kanálov v rámci protipovodňových opatrení, kde by dochádzalo k masívnym výrubom všetkých drevín vrátane všetkých krovín v brehovom poraste rôznymi štiepkárskymi firmami a spoločnosťami.

1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Európsky typ, rozšírený v centrálnej palearktíde. Je prísne ťažným druhom. Jeho zimoviská sa nachádzajú v južnej Arábii a severnej Afrike na juhu po pásmo dažďových pralesov. V posledných desaťročiach jeho početnosť v Európe významne poklesla. Ide najmä o krajiny strednej a východnej Európy. Pokles populácií je až o 68 %. Najväčšie populácie sa nachádzajú vo Francúzku, Nemecku a v Rumunsku. Je to druh žijúci pomerne skryto a opäť je veľmi dôležitý pre jeho výskum v teréne poznať jeho hlasové prejavy – najmä spev. V porovnaní so svojim príbuzným a omnoho rozšírenejším druhom /žltochvost domový/ ,je jeho spev melodickéjší a jemne výraznejší. Je však pomerne tichý a nie je ho počuť na veľkú vzdialenosť.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Patrí medzi ohrozené druhy, pre väčšinu areálu je charakteristické klesanie početnosti. Hniezdi predovšetkým v preriednutých listnatých ale aj zmiešaných /borovicových/ lesoch. Môžeme ho nájsť vo vrbovotopoľových lužných lesoch až po vrcholové časti pohorí / Vtáčnik 1346 m.n./ . Pre pohorie Tribeča je to bol charakteristický hniezdny druh. Jeho počty tu dosahovali maximálne hodnoty pre Slovensko. Na lokalite Malá Suchá bola zistená priemerná hustota 3,8 páru na 10 ha /Kropil 1993/. To je absolútna hodnota zistená na Slovensku. V roku 2015 bol na tejto lokalite zistený len 1 spievajúci samec. Táto lokalita sa nachádza mimo CHVÚ. V CHVÚ počas mapovania v roku 2015 nebol zistený ani 1 hniezdny výskyt tohto druhu. Populácia odhadovaná pre Slovensko je asi 2 000 – 4 000 párov.

1. Definovanie stavu druhu v CHVÚ Tribeč

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Populačná hustota min. 0,5HP/km ² hlavných biotopov (staré riedke lesy, dubiny pralesovitého charakteru nachádzajúce sa najmä na kremencových hôrkach	Populačná hustota 0,1 – 0,3 HP/km ² hlavných biotopov (staré riedke lesy, dubiny pralesovitého charakteru nachádzajúce sa najmä na kremencových hôrkach.	Populačná hustota 0 HP/km ² hlavných biotopov (staré riedke lesy, dubiny pralesovitého charakteru nachádzajúce sa najmä na kremencových hôrkach, 0 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.
	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je mierne progresívna a druh môžeme zaradiť medzi stabilných hniezdičov v CHVÚ, stúpa o viac ako 20 %.	Populácia resp. populačná hustota je na hranici opätovného zaradenia druhu ako hniezdiča	Populácia je na hranici minima, resp. druh nebol zistený
	1.3. Veľkosť areálu	Viac ako 30% kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.	10 – 20 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.	Menej ako 10 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %.	Zmenšovanie areálu sa podarilo zastaviť s osciláciou do ±10 %.	Areál sa zmenšuje o viac ako 90 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria aspoň v podiele 15 % porasty staršie ako 80 rokov, z toho minimálne 30 % so zakmenením 0,6 a nižším	Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria v podiele 8 – 15 % porasty staršie ako 80 rokov	Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria < 8 % porasty staršie ako 80 rokov.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
	2.2. Potravný biotop a biotop významný počas migrácie	Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch s vekom nad 100 rokov a zakmenením 0,6	Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch a na ich okrajoch so zakmenením 0,6 – 0,8	Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch a na ich okrajoch so zakmenením 0,8 a vyšším
ohrozenia	3.1. Populácia	Nie je cielene prenasledovaný na hniezdiskách, migrácii a žiadne hniezdenie nie je zmarené neúmyselným vyrušovaním.	Druh je prenasledovaný na hniezdiskách, na migrácii a nevýznamná časť hniezdení (<10 %) je zmarená vyrušovaním.	Druh je cielene prenasledovaný migrácii.
	3.2. Biotop	Žiadna fragmentácia alebo devastácia biotopov na hniezdiskách	Lokálna fragmentácia biotopov na hniezdiskách.	Veľkoplošná fragmentácia a devastácia biotopov na hniezdiskách.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	veľkosť areálu	1	2	2
	areálový trend	1	2	2
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
O	populácia	1	3	3

Kritérium	Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
biotop	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:			25
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):			57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		44 %

Zhodnotenie

Na základe hodnotiacich kritérií zaradíme žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v území CHVÚ Tribeč v celkovom hodnotení do kategórie C s počtom bodov 25 s hodnotou 44 % hodnotenia priaznivého stavu. Tento stav sa dá považovať za alarmujúci. V porovnaní s rokom 1993 kedy tu bola zaznamenaná absolútne najvyššia hustota na Slovensku hustota 3,8 páru na 10 ha lok. Malá Suchá /Kropil 1993/. V roku 2015 tu bol zaznamenaný len 1 spievajúci samec a hniezdenie tu bolo naposledy dokázané 29.5.2012 (Dubravský, Harvančík). Najdôležitejším faktorom však je to, že hniezdny a potravný biotop zostal takmer nedotknutý. Lokalita sa nachádza mimo CHVÚ. Toto isté platí aj pri ostatných lokalitách na kremencových hôrkach, ktoré sú zaradené ako rezervácie, ochranné lesy, alebo lesy osobitného určenia – žiadny, alebo len minimálny stupeň obhospodarovania. Príčinu treba hľadať s najväčšou pravdepodobnosťou mimo územia CHVÚ. Zostáva tak jarná a jesenná migrácia a podmienky na zimoviskách. Systematické chytanie a likvidácia populácie na migrácii arabské štáty a Egypt a pravdepodobne aj na zimoviskách v Afrike. Dokazuje to aj fakt, že tento druh vykazuje jeden z najvyšších úbytkov populácie pre celé územie Slovenska až 68%. Najväčším negatívom celej problematiky je fakt, že situáciu na migrácii v arabských krajinách a zimoviskách v Afrike len veľmi ťažko môžeme ovplyvniť, alebo zásadne zvrátiť. Môžeme len ich bývalé hniezdne a potravné biotopy zachovať v priaznivom stave a dúfať že druh sa postupne vráti a rozšíri z populácií ktoré majú iné migračné trasy a zimoviská ako bývalé populácie z CHVÚ Tribeč.

1.6.3.1.4. *Definovanie priaznivého stavu Ielka lesného (Caprimulgus europaeus) v Chránenom vtáčom území Tribeč*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Palearktický typ rozšírenia .Obýva Euráziu od Pyrenejského polostrova a Britských ostrovov na východ po 110 poludník. Najväčšia populácia je v Španielsku. Je nočným druhom a žije pomerne skrytým životom, čo ho radí medzi málo preskúmané druhy. Je prísne ťažným druhom. Zimoviská sa nachádzajú v tropickej a južnej Afrike. Pre jeho zistenie na lokalite je potrebné poznať jeho hlas.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Lelek obýva na Slovensku všetky lesnaté oblasti na Slovensku. Najradšej má rozvoľnené lesy (s obľubou borovicové) s výskytom rúbanísk, okraje lesov a teplé stráne s porastom krovísk a solitérnych stromov, mozaikovitú lúky a pasienky s krovínami s obľubou s výskytom borievky (Juniperus). Populácia na Slovensku sa odhaduje na 1 000- 2 000 párov. Ďalší s druhov, ktorý vykazuje pomerne silný úbytok stavov až 35,5%.

Donedávna patril medzi pravidelné hniezdiče CHVÚ Tribeč a nachádzal tu optimálne podmienky. Tie tvorili najmä kremencové hôrky s riedkymi pralesovitými dubinami. Ďalej to boli lúky a pasienky s roztrúsenou vegetáciou a krovínami (lok. Salaš Cibajky pri Klátovej Novej Vsi). Naposledy bol na tejto lokalite zistený pri mapovaní v roku 2011. Pri mapovaní v r. 2014 a 2015 nebol zistený ani jeden hniezdny výskyt v celom CHVÚ Tribeč. Ešte donedávna (r.2012) lok. Zoborské vrchy pozorovaných do 5 ozývajúcich sa samcov(S. Kováč). Lokalita v pohorí Tribeč , ale mimo CHVÚ. V rokoch 2014 – 2015 už tu nebol pozorovaný ani jeden jedinec. Najbližší hniezdny výskyt aj s predpokladom hniezdenia sú Strážovské vrchy časť Nitrické vrchy - PR Veľký vrch - máj 2014 – (Dubravský), lok. Asi 2 km severne od mesta Partizánske.

2. Definovanie stavu: Caprimulgus europaeus v CHVÚ

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Min 5 HP/10 km ² územia s vhodným biotopom.	1- HP/10 km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota v podstate nemerateľná 0 – 5 párov na celé územie CHVÚ
	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je progresívna, mierne stúpa o viac ako 10 %.	Podarilo sa zastaviť vymiznutie druhu ako hniezdiča	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 80 %.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
1.3. Veľkosť areálu	Viac ako 30 % výmery územia CHVÚ Tribeč	10–20 % výmery územia CHVÚ Tribeč	Menej ako 10 % výmery územia CHVÚ Tribeč
1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 10 %.	Zastavenie zmenšovania sa hniezdneho. areálu,	Areál sa znižuje o viac ako 90 %
biotop	2.1. Vhodný hniezdny biotop	Kremencové hôrky s riedkym pralesovitým dubovým porastom svetlinami a pasienky s rozptýlenými drevinami a krovinami na ploche viac ako 10 % z celkovej rozlohy CHVÚ	Kremencové hôrky s riedkym pralesovitým dubovým porastom svetlinami a pasienky s rozptýlenými drevinami a krovinami na ploche viac ako 5% z celkovej rozlohy CHVÚ
	2.2. Potravný biotop a biotop významný počas migrácie	Preriedené lesné porasty (s rúbaniskami, čistinami, lesnými lúkami, svetlinami a pasienky s rozptýlenými drevinami na ploche viac ako 10 % z celkovej rozlohy CHVÚ	Preriedené lesné porasty (s rúbaniskami, čistinami, lesnými lúkami, svetlinami a pasienky s rozptýlenými drevinami na ploche viac ako 5% z celkovej rozlohy CHVÚ

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Populácia	<p>Prenasledovanie a straty na migrácii a zimoviskách, straty na hniezdení rušenie na hniezdiskách majú len malý vplyv na jej vývoj. Je schopná udržať sa na lokalite a počty jedincov stúpajú min o 10% ročne. Lesná hospodárska činnosť (ťažba dreva, vyžínanie, čistenie rúbani a pod.), aplikácia chemických postrekov a výrub alebo vykonávanie akýchkoľvek zásahov do drevín rastúcich mimo lesa na hniezdných a potravných biotopoch mimo hniezdného obdobia (máj- august</p>	<p>Prenasledovanie a straty na migrácii a zimoviskách, straty na hniezdení rušenie na hniezdiskách dokáže populácia nahradiť a je schopná udržať sa na lokalite. Lesná hospodárska činnosť (ťažba dreva, vyžínanie, čistenie rúbani apod.), aplikácia chemických postrekov a výrub alebo vykonávanie akýchkoľvek zásahov do drevín rastúcich mimo lesa) v hniezdnom období (máj- august) na výmere <10 % hniezdných a potravných biotopoch</p>	<p>Systematické prenasledovanie na migrácii a zimoviskách, straty na hniezdení rušenie na hniezdiskách. Populácia sa neustále znižuje, hrozí jej zánik v CHVÚ. Lesná hospodárska činnosť (ťažba dreva, vyžínanie, čistenie rúbani apod.), aplikácia chemických postrekov a výrub alebo vykonávanie akýchkoľvek zásahov do drevín rastúcich mimo lesa v hniezdnom období (máj- august) na výmere > 30 % hniezdných a potravných biotopoch</p>
	3.2. Biotop	<p>Žiadne alebo len veľmi malé narušenie hniezdných a potravných biotopov, najmä kremencových hôrok ako budúcich potenciálnych biotopov znovu zahniezdenia tohto druhu v CHVÚ min v 80% výmery týchto biotopov</p>	<p>Žiadne alebo len veľmi malé narušenie hniezdných a potravných biotopov, najmä kremencových hôrok ako budúcich potenciálnych biotopov znovu zahniezdenia tohto druhu v CHVÚ min v 60% výmery týchto biotopov</p>	<p>Mierne narušenie hniezdných a potravných biotopov, najmä kremencových hôrok ako budúcich potenciálnych biotopov znovu zahniezdenia tohto druhu v CHVÚ min väčšej ako 30 % hniezdných a potravných biotopov</p>

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	veľkosť areálu	1	2	2
	areálový trend	1	2	2
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný a migračný biotop	2	2	4
O	populácia	1	3	3
	biotop	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				25
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		43,8%

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií v celkovom hodnotení je druh lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*) v území CHVÚ Tribeč v stave C - nepriaznivý s dosiahnutým počtom bodov **25** s hodnotou **43,8 %** maximálnej možnej bodovej hodnoty stavu. Aj napriek takmer vymiznutiu druhu v CHVÚ Tribeč treba opäť poukázať na pomerne vysoký počet dosiahnutých bodov. Tento stav opäť evokuje myšlienku prečo je súčasný stav druhu v CHVÚ taký alarmujúci napriek pomerne zachovalým hniezdnym a potravným biotopom – hlavne kremencovým hôrkam. Všetko opäť poukazuje na fakt, že hlavná príčina bude s najväčšou pravdepodobnosťou mimo územia CHVÚ a tým aj mimo územia Slovenska. Druh ako taký

nie je na území CHVÚ priamo prenasledovaný a taký prudký pokles v populácii naznačuje že sa jedná o väčšie straty ako sú priame ohrozenie prirodzenými predátormi a straty pri hniezdení na hniezdiskách v CHVÚ. Opäť sa javí ako jediné vysvetlenie straty na migrácii a zimoviskách. Je známe že jeho zimoviská sa nachádzajú južne od Sahary. Na africkom pobreží Stredozemného mora v posledných rokoch prebieha systematický hromadný odchyt všetkého migrujúceho vtáctva do niekoľko desiatok, ba až stoviek kilometrov moderných nárazových sietí. Jedná sa najmä o územie arabských štátov, a to najmä Egypt. Vtáky sú tu odchyťované usmrcované a konzumované po tisícoch až desiatkach tisícov. O to smutnejší je fakt že takáto činnosť sa deje aj v štátoch EU. Jedná sa o štáty ako sú Španielsko, Taliansko, Malta či Balkán. Straty na migrácii sú také devastujúce, že ich populácia vôbec nemá šancu nahradiť a výsledok – prakticky vymiznutie druhu z CHVÚ v priebehu jedného desaťročia.

1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Druh má relatívne obmedzený európsky typ rozšírenia. Hniezdi v pruhu od Francúzska a južného Nemecka cez strednú Európu po Ukrajinu a juhozápadné Rusko. Izolované populácie sú v južnom Taliansku a na Baltských ostrovoch. Je sťahovavým druhom. Migruje južným a juhovýchodným smerom na juh strednej Afriky. Zimoviská sa nachádzajú v topickej Afrike.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Slovensko je domovom druhej najpočetnejšej populácie v Európe. Súvisí to s dostatkom starších listnatých lesov v s výskytom početných dutín v našej krajine. Jeho rozšírenie kopíruje vhodné lesné komplexy v nadm. výškach 1 200 – 1 300 m. napr. Vtáčnik (Krištín, Harvančík 1992). Hniezdi najmä v listnatých dubových a bukových lesoch a tu aj dosahuje najvyššie hustoty. Pre Slovensko sa udáva počet hniezdiacich párov 70 000 - 150 000 párov.

Pohorie Tribeč predstavuje ideálne prostredie pre tento druh. Dosahuje tu extrémne vysokú hustotu. Na plochách kremencových hôrok, ktoré majú pralesovitý charakter – staré riedke dubiny bez podrastu s množstvom dutín. K takým patrí opäť lokalita Malá Suchá kde hustota dosahovala neuveriteľných 14,4 až 21,3 páru na 10 ha (Kropil 1993). Lokalita mimo CHVÚ. Podobné je to však aj na iných rozsiahlejších kremencových hôrkach v CHVÚ. V hospodárskych lesoch jeho denzita klesá a v nižších rastových fázach dokonca môže chýbať. Pre CHVÚ Tribeč je odhadovaný počet 800 – 1 500 párov.

2. Definovanie stavu: muchárka bielokrkeho (*Ficedula albicollis*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/ veľkosť populácie	Priemerná populačná hustota je viac ako 10 pár /10 ha v priaznivých podmienkach ako sú kremencové hôrky a porasty nad 80 r.,.	Priemerná populačná hustota je do 5 pár /10 ha v priaznivých podmienkach ako sú kremencové hôrky a porasty nad 80 r.,	Priemerná populačná hustota je menej ako 1 pár /10 ha v priaznivých podmienkach ako sú kremencové hôrky a porasty nad 80 r.,
	1.2. Populačný trend	Priemerná veľkosť populácie sa zväčšuje resp. priemerná populačná hustota stúpa o viac ako 20 % za 5 rokov.	Priemerná veľkosť populácie sa zväčšuje alebo je stabilná resp. priemerná populačná hustota je stabilná s osciláciou ± 20 % za 5 rokov.	Priemerná veľkosť populácie sa znižuje resp. priemerná populačná hustota klesá o viac ako 20 % za 5 rokov.
	1.3. Veľkosť areálu	Viac ako 90 % kvadrátov DFS	80-90 % kvadrátov DFS	Menej ako 80 % kvadrátov DFS
	1.4. Areálový trend	Areál je stabilný, alebo sa zväčšuje o viac ako 5 % / 5 rokov	Areál je stabilný, zmeny sú v rozpätí ± 5 % / 5 rokov	Areál sa znižuje o viac ako 5 % / 5 rokov

biotop	2.1. Hniezdny biotop	Listnaté lesy staršie ako 80 rokov s veľkým množstvom dutín vhodných na hniezdenie tvoria 30% celkovej plochy lesných porastov. Porasty na kremencových hôrkach so žiadnym stupňom obhospodarovania so zachovaným pôvodným porastom pralesovitého charakteru.	Listnaté lesy v rozsahu 60-80 rokov s miernym dostatkom vhodných dutín na hniezdenie tvoria min. 30% celkovej plochy lesných porastov. Porasty na kremencových hôrkach s menším stupňom obhospodarovania, porasty majú čiastočne pralesovitý charakter.	Listnaté lesy mladšie ako 60 rokov nedostatkom dutín vhodných na hniezdenie. Tvoria viac ako 80% celkovej plochy lesných porastov. Porasty na kremencových hôrkach s menším až stredným stupňom obhospodarovania, porasty majú len malý pralesovitý charakter
--------	----------------------	---	---	---

	2.2. Potravný biotop	Listnaté lesy staršie ako 80 rokov, tvoria 30% celkovej plochy lesných porastov, pri ochrane lesa sa vôbec nepoužívajú pesticídy	Listnaté lesy v rozsahu 60-80 rokov tvoria min. 30% celkovej plochy lesných porastov, pri ochrane lesa sa používajú pesticídy len v menšej miere.	Listnaté lesy mladšie ako 80 rokov. V lesoch sa používajú vo väčšej miere pesticídy.
	2.3. Biotop významný počas migrácie	Nelesná drevinová vegetácia tvorí min. 5 % nelesnej časti územia.	Nelesná drevinová vegetácia tvorí 2 – 5 % nelesnej časti územia.	Nelesná drevinová vegetácia tvorí menej ako 2 % nelesnej časti územia.
ohrozenia	3.1. Populácia	V období marec – jún neprebíha v lesoch starších ako 60 rokov žiadna ťažba dreva. V lesoch sa nepoužívajú žiadne pesticídy.	V období marec – jún neprebíha v lesoch starších ako 80 rokov žiadna ťažba dreva. V lesoch sa nepoužívajú žiadne pesticídy.	V období marec – jún prebieha v lesoch starších ako 80 rokov ťažba dreva. V lesoch sa používajú pesticídy.
	3.2. Biotop	Ochranné lesy sú bez zásahu, rubný vek buka, javora, jaseňa 100 rokov a duba vyšší ako 120 rokov, po ťažbe ostávajú v porastoch stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 5 ks/ha a stojace mŕtve stromy. Porasty na kremencových hôrkach so žiadnym stupňom obhospodarovania so zachovaným pôvodným porastom pralesovitého charakteru.	Ochranné lesy sú bez zásahu, rubný vek buka, javora, jaseňa a duba je nižší ako 100 rokov, po ťažbe ostávajú v porastoch stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 2 ks/ha a stojace mŕtve stromy. Porasty na kremencových hôrkach s menším stupňom obhospodarovania, porasty majú čiastočne pralesovitý charakter	V ochranných lesoch sa realizuje kalamitná alebo obnovná ťažba, rubný vek buka a duba je nižší 80 rokov, po ťažbe neostávajú v porastoch stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie a stojace mŕtve stromy. Porasty na kremencových hôrkach s menším až stredným stupňom obhospodarovania, porasty majú len malý pralesovitý charakter

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	2	4
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
	biotop počas migrácie	2	1	2
O	populácia	2	3	6
	biotop	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				41
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	61,1%	

Stav muchárika bielokrkého v CHVÚ Tribeč v rámci priaznivého stavu bol vyhodnotený ako priaznivý s dosiahnutou bodovou hodnotou **41 a 61,1%** v kategórii **B**. Toto zaradenie a bodový stav poukazuje na fakt, že druh tu má relatívne dobré podmienky pre hniezdenie a patrí v listnatých lesoch v CHVÚ k najhojnejším hniezdičom v starších porastoch. Obzvlášť vysoké hustoty dosahuje v kremencových hôrkach. Tieto sú vedené buď ako rezervácie, ochranné lesy, alebo lesy osobitného určenia, prakticky takmer bez zásahu a to by malo zostať aj do budúcnosti. Tento druh by tu mal mať ideálne podmienky pre hniezdenie v CHVÚ Tribeč. Treba minimálne zachovať vekovú štruktúru porastov a dodržiavať prípadne posunúť hranicu rubného veku hlavných drevín ako je dub a vo vyšších polohách buk. Ponechať

stanovený počet stromov na dožitie a tak isto ponechať aj stromy s dutinami vhodnými pre hniezdenie.

Naskytá sa podobná otázka ako pri niektorých predchádzajúcich migrujúcich druhoch (žltosť hôrny a lelek) kedy sa objavia negatívne faktory mimo územia CHVÚ a napriek pomerne zachovaným hniezdnym a potravným biotopom početnosť populácií neustále klesá až nakoniec druh vymizne z CHVÚ.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu muchára sivého (*Muscicapa striata*) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Druh má európsko turkeštanský typ rozšírenia, pričom obýva väčšinu Európy s najväčšími populáciami v Rusku, Fínsku, Bielorusku, Švédsku a Španielsku. Z viacerých krajín bolo hlásené výrazné kolísanie početnosti, takže trendy je len veľmi ťažké stanoviť. Migruje až do južnej polovice Afriky a tu sa nachádzajú aj jeho zimoviská. Z celoeurópskeho hľadiska je druh zaradený do kategórie SPEC 3 – druh s nevhodným stavom ochrany v Európe. Príčiny kolísania početnosti sa dávajú do súvislosti s ubúdaním starých porastov v kultúrnej krajine a intenzívnym používaním insekticídov.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Na Slovensku patrí k najrozšírenejším druhom hniezdičov. Jeho hniezdna hustota klesá so stúpajúcou nadmorskou výškou. Bol zistený v 91,8% kvadrátov. U nás preferuje listnaté lesné a parkové porasty, osobitne ich okraje, aleje, záhrady a sady. Pre územie Slovenska sa odhaduje 65 000 – 150 000 hniezdiacich párov.

Podľa našich záznamov druh prilieta pomerne neskoro, začiatkom mája a niekedy bol druh zistený až po 10 máji. Muchár sivý je najmä v lesnom prostredí veľmi obtiažne zistiteľný. Je veľmi nenápadný, jeho spev je tichý a nevýrazný. Spev je pri dobrých pozorovacích podmienkach počuť len na niekoľko desiatok metrov, takže veľmi ľahko ujde pozornosti a na lokalite ho nezistíme. Nám sa pri mapovacích prácach v teréne podarilo zistiť prítomnosť druhu na lokalite v období čerstvo vylietanych mláďat. To je približne od konca júna do konca júla príp. zač. augusta. Vtedy sa vylietané mláďatá, ale i dospelé vtáky, ozývajú pomerne na tento druh silným kontaktným hlasom. V tomto časovom období už aj intenzita spevu iných vtáčích druhov je nižšia, alebo úplne absentuje, takže hlasový prejav tohto druhu je relatívne výraznejší a omnoho ľahšie zistiteľnejší. V pohorí Tribeča sa vyskytuje najviac v jeho okrajových častiach presvetlených lesov a kremencových hôrkach po celom území. Obsadí každý biotop kde rastú stromy. Bol zistený aj v brehových porastoch potoka Vyčoma a rieky Nitry. Nevyhýba sa ani ľudským sídlam a pomerne vysokú hodnotu má aj v mestských parkoch a záhradách. Jeho prítomnosť sme zaregistrovali vo väčšine väčších parkoch ako sú napr. Kl. N. Ves, Solčany, Nitr. Streda, Oponice. V intravilánoch sme však hustoty nezisťovali, keďže v prípade CHVÚ Tribeč sú z územia vyňaté. Pre CHVÚ Tribeč je odhadovaný počet hniezdiacich párov 200 – 500.

3. Definovanie stavu druhu muchára sivého v CHVÚ Tribeč

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Populačná hustota >5 HP/km ² hlavných biotopov (staré riedke lesy, intravilány obcí s bohato zastúpenou stromovou zeleňou), resp. >10 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota 1 – 5 HP/km ² hlavných biotopov (staré riedke lesy, intravilány obcí s bohato zastúpenou stromovou zeleňou), resp. 1 – 10 HP/10 km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota <1 HP/km ² hlavných biotopov (staré riedke lesy, intravilány obcí s bohato zastúpenou stromovou zeleňou), resp. <1 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.
	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 %.	Populácia resp. populačná hustota je stabilná na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ±20 %.	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Viac ako 60 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.	40 – 60 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.	Menej ako 40 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %.	Areál je stabilný s osciláciou do ±20 %.	Areál sa zmenšuje o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria aspoň v podiele 15 % porasty staršie ako 80 rokov, z toho minimálne 30 % so zakmenením 0,6 a nižším a zároveň v intravilánoch obcí je dostatočne zastúpená stromová zeleň. Brehové porasty vodných tokov.	Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria v podiele 8 – 15 % porasty staršie ako 80 rokov alebo v intravilánoch obcí je dostatočne zastúpená stromová zeleň. Brehové porasty vodných tokov.	Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria < 8 % porasty staršie ako 80 rokov a v intravilánoch obcí nie je dostatočne zastúpená stromová zeleň. Brehové porasty vodných tokov.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
	2.2. Potravný biotop a biotop významný počas migrácie	Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch s vekom nad 80 rokov a zakmenením 0,6 a nižším a v intravilánoch obcí s dostatočne zastúpenou stromovou zeleňou	Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch a na ich okrajoch so zakmenením 0,6 – 0,8 alebo v intravilánoch obcí s dostatočne zastúpenou stromovou zeleňou.	Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch a na ich okrajoch so zakmenením 0,8 a vyšším alebo v intravilánoch obcí s nedostatočne zastúpenou stromovou zeleňou.
ohrozenia	3.1. Populácia	Nie je cielene prenasledovaný na hniezdiskách, migrácii a žiadne hniezdenie nie je zmarené neúmyselným vyrušovaním.	Nie je cielene prenasledovaný na hniezdiskách, na migrácii a nevýznamná časť hniezdení (<10 %) je zmarená vyrušovaním.	Druh je cielene prenasledovaný a to či na hniezdiskách, alebo migrácii a významná časť hniezdení je zmarená vyrušovaním.
	3.2. Biotop	Žiadna fragmentácia alebo devastácia biotopov na hniezdiskách, zachovalé brehové porasty vodných tokov.	Lokálna fragmentácia biotopov na hniezdiskách.	Veľkoplošná fragmentácia a devastácia biotopov na hniezdiskách. Veľkoplošný výrub brehových porastov.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	veľkosť areálu	2	2	4
	areálový trend	1	2	2

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
O	populácia	2	3	6
	biotop	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				30
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		52,6 %

Hodnotenie

Stav muchára sivého v CHVÚ Tribeč v rámci priaznivého stavu bol vyhodnotený ako nepriaznivý s dosiahnutou bodovou hodnotou **28 a 52,6 %** v kategórii **C**. Tento stav je spôsobený tým, že stav populácie kedysi veľmi bežného druhu v posledných asi 10 rokoch poklesol. Jeho počty a hustota populácie je ešte relatívne nižšia aj preto, že intravilány obcí, kde je druh najľahšie zistiteľný a v posledných dvoch rokoch vykazuje aj mierne zvýšenie počtov, sú z územia CHVÚ vyňaté. Mierne zvýšenie počtov hniezdiacich párov sme zaznamenali aj v starších najmä dubových porastov. Do budúcnosti je predpoklad, ak sa zachová veková štruktúra porastov listnatých lesov predovšetkým dubových, populácia sa začne znovu obnovovať a dosiahne stav kategórie priaznivý stupňa B. Stále je tu však riziko migrujúcich druhov zimujúcich v južnej Afrike – hromadný odchyt a konzumácia vo veľkých počtoch miestnym obyvateľstvom krajín, cez ktoré vtáky tiahnu.

1.6.3.1.7. *Definovanie priaznivého stavu d'atľa prostredného (Dendrocopos medius) v Chránenom vtáčom území Tribeč*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Druh s európskym typom rozšírenia, považovaný za charakteristický prvok európskeho listnatého lesa. Jeho hniezdny areál v Európe spadá do temporálnej klimatickej zóny s približným výskytom hraba (*Carpinus betulus*). V Európe hniezdi v severnej časti Pyrenejského polostrova, vo Francúzku v Nemecku, v celej strednej Európe a juhozápadnej časti bývalého Sovietskeho zväzu. Ďalej na Apeninskom a Balkánskom polostrove, v Grécku, Turecku, v severnom Iraku, severozápadnom Iráne a na Kaukaze. V poslednom období sa početnosť tohto d'atľa v Európe znižuje. (Danko, Darolová, Krištín 2002).

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Ťažiskom rozšírenia d'atľa prostredného na Slovensku sú dubové lesy v nížinách juhozápadného, južného a východného Slovenska od Záhoria, južné pohoria vystupujúce z Podunajskej nížiny, južná časť stredného Slovenska a južná časť východného Slovenska. Ako hniezdič vystupuje do nadm. výšky asi 750 – 950 m. Obýva najmä staré dubové porasty a lužné lesy s dubom, pričom najvyššiu populačnú hustotu dosahuje v prírode blízkych dubových lesoch. Pre Slovensko sa odhaduje 2500 - 4 000 hniezdiacich párov.

Celé pohorie Tribeč a tým aj CHVÚ predstavuje ideálne hniezdne prostredie pre tento druh. Je jedným z charakteristických hniezdičov. Je stály druh. Hniezdi v starých dubových lesoch, pričom v lesoch z nižším vekovým priemerom jeho početnosť klesá. Je typickým hniezdičom pre kremencové hôrky a tu dosahuje aj najvyššie hustoty. Ďalej ho môžeme nájsť v brehových porastov vodných tokov. Odhadovaný počet hniezdiacich párov pre celé CHVÚ je 250 – 300. Tok začína už koncom februára pričom sa ozýva svojim nezameniteľným hlasom. Tento je najlepším identifikačným znakom v teréne. Je ho pritom počuť na veľkú vzdialenosť. Hniezdi v dutine, ktorú si sám každoročne vytesáva a tak spolu s inými d'atľami tak umožňuje hniezdenie aj iných druhov vtáctva viazaných na hniezdenie v dutinách.

2. Definovanie priaznivého stavu d'atľa prostredného v CHVÚ Tribeč

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. veľkosť populácie v rámci CHVÚ	viac ako 300 hniezdných párov	200 – 300 hniezdných párov	menej ako 200 hniezdných párov

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý	
1.2. populačná hustota/ veľkosť populácie	Populačná hustota >1 HP/ km ² hlavných biotopov, resp. > 10 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota 0,1- 0,5 HP/ km ² hlavných biotopov, resp. 1 – 5 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota <0,1 HP/ km ² v hlavných biotopov, resp. < 1 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	
	1.3. populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 10%	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20%	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20%
2. biotop	2.1. hniezdny biotop	Porasty vhodné na hniezdenie vek nad 80 rokov sú na výmere aspoň 50%	Porasty vhodné na hniezdenie vek nad 80 rokov sú na výmere aspoň 40%	Porasty vhodné na hniezdenie sú zastúpené v malej miere.
	2.2. potravný biotop	Staré dubové porasty nad 120 rokov s množstvom stojaceho mŕtveho dreva v poraste. Počet stojacich mŕtvych stromov viac ako 10 na 1 ha	Listnaté porasty s prevahou duba a prítomnosťou stojaceho mŕtveho dreva v poraste. Počet stojacich mŕtvych stromov v rozmedzí 5 – 10 na 1 ha	Nízka výmera starých dubových porastov nad 120 rokov). Prevládajú mladé porasty, porasty do 80 rokov a porasty bez stojaceho mŕtveho dreva.
	2.3. biotop významný počas zimovania	Porasty s prevahou duba a množstvom stojaceho mŕtveho dreva. Počet stojacich mŕtvych stromov viac ako 10 na 1 ha	Porasty s prevahou duba a prítomnosťou mŕtveho dreva. Počet stojacich mŕtvych stromov v rozmedzí 5 – 10 na 1 ha	Prevládajú mladé porasty a porasty bez stojaceho mŕtveho dreva.
3. ohrozenia	3.1. populácia	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva mimo obdobia hniezdenia (od 1.8. do 28.2.) a nedochádza k vyrušovaniu počas hniezdenia	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva počas celého roka v menšej miere dochádza k vyrušovaniu na hniezdiskách	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva v období hniezdenia a dochádza k výraznému vyrušovaniu počas hniezdenia

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
3.2. biotop	Výmera dubových porastov nad 120 rokov je vyrovnaná prípadne narastá o viac ako 20 % Ponechávanie mŕtvych a odumierajúcich stromov vo všetkých biotopoch prípadne nárast ich množstva o 10% v hlavných biotopoch	Výmera dubových porastov nad 120 rokov je vyrovnaná prípadne varíruje v rozmedzí 20 % Množstvo mŕtvych a odumierajúcich stromov je vyrovnané prípadne varíruje v rozmedzí 10 % v hlavných biotopoch	Výmera dubových porastov nad 120 rokov výrazne klesá o viac ako 20% Odstraňovanie mŕtvych a odumierajúcich stromov na >10 % rozlohy hlavných biotopov

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	3	6
	areálový trend	1	2	2
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
O	populácia	2	3	6
	biotop	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				38
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie stavu:**Percentá**

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	67 %	

Hodnotenie

Hodnotenie

Stav ďateľ prostredného v CHVÚ Tribeč v rámci priaznivého stavu bol vyhodnotený ako priaznivý s dosiahnutou bodovou hodnotou **38 a 67%** ako priemerný v kategórii **B**. Väčšina hodnotiacich kritérií, či populačných, biotopových, alebo kritérií ohrozenia zodpovedá priemernému priaznivému stavu druhu. Príčinou tohto stavu sú prevládajúce hospodárske postupy obnovy lesných porastov, pri ktorých dochádza v niektorých porastoch k nedostatku hniezdných možností. Keďže je ďateľ prostredný stálym druhom, nepodlieha stratám na migrácii aj preto je jeho populácia v CHVÚ Tribeč relatívne stabilná. U stálych druhov môže mať asi najväčší vplyv počasie v zimnom období. Silná dlhotrvajúca zima so silnými mrazmi môže populáciu značne znížiť. Ďalším faktorom, ktorý pomerne výrazne ovplyvňuje hustotu populácie je vek porastov. Ideálne hniezdne prostredie pre tento druh sa nachádza v pralesovitých dubových porastoch na kremencových hôrkach. Tieto však netvoria spolu ani 2% celkovej plochy CHVÚ. Ďalej sú to hospodárske lesy s vekom nad 80 rokov. V porastoch pod 60 rokov sa vyskytuje len ojedinele alebo úplne chýba.

Ďateľ prostredný ako druh na území CHVÚ Tribeč nie je priamo prenasledovaný a na stav a veľkosť jeho populácie má zásadný vplyv udržanie jeho prirodzených biotopov čo možno v maximálnej možnej miere.

1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu krutohlava hnedého (*Jynx torquilla*) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Druh s palearktickým typom rozšírenia. Obýva prevažnú časť Európy s výnimkou južnej a juhovýchodnej časti Pyrenejského polostrova, južnej časti Balkánu a severu Škandinávie. Najpočetnejšia populácie sa udávajú z Bieloruska (80 000-120 000 párov), Španielska, Fínska. Ako jediný z našich ďateľovcov je prísne sťahovavý. Európske populácie zimujú v Afrike medzi rovníkom a Saharou. Malá časť populácie zostáva zimovať v Stredomorí. Na Britských ostrovoch sa v súčasnosti považuje za vyhynutý druh.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Na Slovensku hniezdi pravidelne na celom území s výnimkou vysokohorských polôh. Ťažiskom jeho výskytu sú predovšetkým nížiny, pahorkatiny a podhorské oblasti. Smerom do vyšších polôh jeho početnosť výrazne klesá. Pre územie Slovenska sa odhaduje populácia 2 500 – 4 000 párov.

V pohorí Tribeč sa vyskytuje všade tam kde má dostatok potravy a hniezdných možností. Obýva najmä okraje pohorí, riedke a teplé lesy (najmä dubiny), porasty rozptýlenej vegetácie v otvorenej krajine, poľné lesíky, brehové porasty pozdĺž potokov a riek, staré sady a záhrady. Pre CHVÚ sa odhaduje asi 150 hniezdiacich párov. Krutohlav je typický dutinový hniezdič. Tieto si obsadzuje ihneď po prilete zo zimovísk koncom marca a začiatkom apríla. Dutiny si však sám nevytesáva, ale obsadzuje už jestvujúce. Obe pohlavia sa ozývajú nezameniteľným charakteristickým hlasom. Neskôr keď prestane tok, je len veľmi ťažko zistiteľným druhom na lokalite.

Krutohlav patrí medzi tzv. potravných špecialistov. Jeho hlavnou potravou sú rôzne druhy mravcov a to vo všetkých vývojových štádiách. Tvoria až 90% všetkej potravy a to aj mláďat. Hľadajú ich v mraveniskách, kde ich chytajú na dlhý lepkavý jazyk. Ako dutinový hniezdič je pomerne závislým druhom na starších porastoch najmä okrajov lesov a starších sadov a záhrad. Pomerne vysokú hustotu sme zaznamenali v brehových porastoch vodných tokov a to najmä rieky Nitry až 0,48 páru na 10 ha monitorovanej plochy. Ako hniezdič bol zistený aj v brehovom poraste potoka Vyčoma (Dubravský 2014). Ako hniezdiča sme ho registrovali aj v parkoch a záhradách v intravilánoch obcí ako KL.N. Ves, Krnča, Solčany, Nitr. Streda a Oponice. Tu sa však hustota populácie nezisťovala keďže intravilány obcí sú z CHVÚ Tribeč vyňaté.

2. Definovanie priaznivého stavu krutohlava hnedého v CHVÚ Tribeč

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
1. populácia	1.1. veľkosť populácie v rámci CHVÚ	viac ako 150 hniezdných párov	100 – 150 hniezdných párov	menej ako 100 hniezdných párov
	1.2. populačná hustota/ veľkosť populácie	Populačná hustota >1 HP/ km ² hlavných biotopov, resp. > 10 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota 0,5 - 1 HP/ km ² hlavných biotopov, resp. 5 – 10 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota <0,5 HP/ km ² v hlavných biotopov, resp. < 5 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A –	B –	C –	
1.3. populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami $\pm 10\%$	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami $\pm 20\%$	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20%	
2. biotop	2.1. hniezdny biotop	Porasty vhodné na hniezdenie sa nachádzajú v priaznivej vekovej štruktúre nedochádza k žiadnemu výrubu brehových porastov, ani k likvidácii starých sadov, parkov a záhrad	Porasty vhodné na hniezdenie sa nachádzajú v prijateľnej miere, dochádza k menšiemu výrubu brehových porastov v mimohniezdnom období, likvidácia starých sadov, parkov a záhrad len v malej miere	Porasty vhodné na hniezdenie sa nachádzajú v menšej miere, dochádza k veľkému výrubu brehových porastov v hniezdom období, likvidácia starých sadov, parkov a záhrad.
	2.2. potravný biotop	Staré dubové porasty nad 120 rokov s množstvom stojaceho mŕtveho dreva v poraste. Počet stojacich mŕtvych stromov viac ako 10 na 1 ha žiadne používanie insekticídov	Listnaté porasty s prevahou duba a prítomnosťou stojaceho mŕtveho dreva v poraste. Počet stojacich mŕtvych stromov v rozmedzí 5 – 10 na 1 ha používanie insekticídov len v malej miere	Nízka výmera starých dubových porastov nad 120 rokov Prevládajú mladé porasty, porasty do 80 rokov a porasty bez stojaceho mŕtveho dreva, pravidelné používanie insekticídov
3. ohrozenia	3.1. populácia	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva mimo obdobia hniezdenia (od 1.8. do 28.2.) a nedochádza k vyrušovaniu počas hniezdenia výrubu brehových porastov, starých sadov a záhrad	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva počas celého roka v menšej miere dochádza k vyrušovaniu na hniezdiskách výrubu brehových porastov, starých sadov a záhrad	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva v období hniezdenia a dochádza k výraznému vyrušovaniu počas hniezdenia, výrubu brehových porastov, starých sadov a záhrad

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
3.2. biotop	<p>Výmera dubových porastov nad 120 rokov je vyrovnaná prípadne narastá o viac ako 20 %</p> <p>Ponechávanie mŕtvych a odumierajúcich stromov vo všetkých biotopoch prípadne nárast ich množstva o 10% v hlavných biotopoch, nedochádza k výrubu brehových porastov likvidácii starých sadov, parkov a záhrad. , nepoužívanie insekticídov</p>	<p>Výmera dubových porastov nad 120 rokov je vyrovnaná prípadne varíruje v rozmedzí 20 %</p> <p>Množstvo mŕtvych a odumierajúcich stromov je vyrovnané prípadne varíruje v rozmedzí 10_% v hlavných biotopoch dochádza k menšiemu výrubu brehových porastov v mimo hniezdnom období , likvidácii starých sadov, parkov a záhrad. , používanie insekticídov len v menšej miere</p>	<p>Výmera dubových porastov nad 120 rokov výrazne klesá o viac ako 20% Odstraňovanie mŕtvych a odumierajúcich stromov na >10 % rozlohy hlavných biotopov dochádza k veľkému výrubu brehových porastov v hniezdnom období , likvidácia starých sadov, parkov a záhrad. , pravidelné používanie insekticídov</p>

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	3	6
	areálový trend	1	2	2
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
O	populácia	2	3	6
	biotop	2	2	4

Dosiahnutá hodnota spolu:	42
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):	66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie stavu:

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	64 %	

Hodnotenie

Stav krutohlava hnedého v CHVÚ Tribeč v rámci priaznivého stavu bol vyhodnotený ako priaznivý s dosiahnutou bodovou hodnotou **42 a 64%** ako priemerný v kategórii **B**. Väčšina hodnotiacich kritérií, či populačných, biotopových, alebo kritérií ohrozenia zodpovedá priemernému priaznivému stavu druhu. Druh ako taký na území CHVÚ priamo prenasledovaný nie je. Ako dutinový hniezdíč a úzky potravný špecialista je však existenčne závislý na vhodných hniezdných a potravných biotopoch. Druh aj v rámci Slovenska zaznamenal takmer 25% pokles. Je preto potrebné v maximálnej možnej miere zachovať jeho hniezdiská najmä v otvorenej krajine. Tými sú predovšetkým staré sady ako napr. pri obci Krnča, pod PR Hrdovická, pod PR Kovarská hôrka a pri obci Oponice. Pomerne dôležitým hniezdnym biotopom sú aj brehové porasty vodných tokov. Tu treba predovšetkým zamedziť nekontrolovanému výrubu bez odborného posúdenia v rámci protipovodňových opatrení, ktoré sa môžu prevádzať aj v hniezdnom období. Tak ako aj pre ostatné migrujúce kritériové druhy platia vážne ohrozenia populácie počas migrácie a na zimoviskách.

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Druh európsko turkestanského typu rozšírenia. Hniezdi prakticky v celej Európe až po Fínsko a Nórsko. Početnosť európskej populácie (cca. 7 mil. ex.) sa silne znižuje. Najpočetnejšie populácie sú v Španielsku a Rusku. Na rozdiel od hrdličky záhradnej je prísne sťahovavá. Jej zimoviská sa nachádzajú v Afrike na juh od Sahary do severného pásu savany až po Sudán.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Hrdlička poľná patrí k najrozšírenejším hniezdičom na Slovensku . Bola zistená v 93,9% kvadrátov. Je to charakteristický a početný druh rozptýlenej zelene v poľnohospodárskej krajine a vo vetrolamoch. Nevyhýba sa ani poľným lesíkom, fragmentom lesa a južne exponovaným lesom až do nadm. výšky 1 300m. Populácia na Slovensku je odhadovaná na 15 000 – 30 000 párov.

V Tribeči sa nachádza predovšetkým v okrajových oblastiach v redších porastoch krovinného charakteru. Najviac obsadzuje biotopy s riedkou rozptýlenou zeleňou. V podmienkach CHVÚ Tribeč bez problémov vystupuje do nadm. výšky nad 700 m. (sedlo pod Javorovým vrchom, cca 700m, Medvedí vrch 719 m.n.m.). Najvyššiu hustotu dosahuje v brehových porastoch vodných tokov. V brehových porastoch rieky Nitra dosahovala hustotu až 2,55 páru na 10 ha skúmanej plochy. Na potoku Vyčoma to bolo 1,27 páru na 10 ha. (Dubravský 2014) Takouto absolútne zistenou hustotou sa zaraďuje na druhé miesto po muchárikovi bielokrkom. Prílet na hniezdisko pripadá na koniec apríla a začiatok mája. Samec hneď po prilete začína obsadzovať svoje hniezdne teritórium. Prejavom toku je nielen charakteristický hlas ale aj strmý let nahor spojený so silným tieskaním krídel nad hniezdiskom. Týmito jednoznačnými určovacími znakmi to pomerne ľahko zistiteľný druh na lokalite. Pre CHVÚ Tribeč bol určený počet 250 -1000 hniezdiacich párov.

2. Definovanie priaznivého stavu hrdličky poľnej v CHVÚ Tribeč

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
1. populácia	1.1. veľkosť populácie v rámci CHVÚ	viac ako 250 hniezdných párov	200 – 250 hniezdných párov	menej ako 200 hniezdných párov
	1.2. populačná hustota/ veľkosť populácie	Populačná hustota >5 HP/ km ² hlavných biotopov, resp. > 50 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota 1-3 HP/ km ² hlavných biotopov, resp. 10-30 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota < 1 HP/ km ² v hlavných biotopov, resp. < 10 HP/10km ² územia s vhodným biotopom.
	1.3. populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 10%	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20%	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20%

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
2. biotop	2.1. hniezdny biotop	Porasty vhodné na hniezdenie sa nachádzajú v priaznivej vekovej štruktúre nedochádza k žiadnemu výrubu brehových porastov,	Porasty vhodné na hniezdenie sa nachádzajú v prijateľnej miere, dochádza k menšiemu výrubu brehových porastov v mimohniezdnom období ,	Porasty vhodné na hniezdenie sa nachádzajú v menšej miere, dochádza k veľkému výrubu brehových porastov a rozptýlenej zelene vo voľnej krajine v hniezdom období.
	2.2. potravný biotop	Zostáva zachovaný, nelikviduje sa rozptýlená zeleň, nepoužívajú sa herbicídy na ošetrovanie poľnohospodárskych plodín.	Zostáva zachovaný, nelikviduje sa rozptýlená zeleň, používajú sa herbicídy na ošetrovanie poľnohospodárskych plodín len v obmedzenej miere	Zostáva veľmi málo zachovaný, likviduje sa rozptýlená zeleň aj v dobe hniezdenia, veľkoplošne sa používajú sa herbicídy na ošetrovanie poľnohospodárskych plodín
3. ohrozenia	3.1. populácia	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva mimo obdobia hniezdenia (od 1.8. do 28.2.) a nedochádza k vyrušovaniu počas hniezdenia výrubu brehových porastov,	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva počas celého roka v menšej miere dochádza k vyrušovaniu na hniezdiskách výrubu brehových porastov,	Ťažba v hniezdných biotopoch sa vykonáva v období hniezdenia a dochádza k výraznému vyrušovaniu počas hniezdenia, výrubu brehových porastov
	3.2. biotop	nedochádza k žiadnemu výrubu porastov vhodných na hniezdenie hlavne v okrajových častiach a rozptýlenej zelene a k výrubu brehových porastov , nepoužívanie herbicídov a pesticídov	dochádza len k malému výrubu porastov vhodných na hniezdenie hlavne v okrajových častiach a rozptýlenej zelene a brehových. Porastov v mimo hniezdnou dobu , používanie herbicídov len v menšej miere	dochádza k značnému výrubu porastov vhodných na hniezdenie hlavne v okrajových častiach a rozptýlenej zelene a k nekontrolovanej likvidácii brehových porastov aj v hniezdnou dobu , veľkoplošné používanie herbicídov a insekticídov

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	3	3	9
	populačný trend	3	3	9
	veľkosť areálu	2	3	6
	areálový trend	1	2	2
B	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný biotop	2	3	6
O	populácia	2	3	6
	biotop	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				51
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie stavu:

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	77 %	

Hodnotenie

Stav hrdličky poľnej v CHVÚ Tribeč v rámci priaznivého stavu bol vyhodnotený ako priaznivý s dosiahnutou bodovou hodnotou **51 a 77%** ako priemerný v kategórii **B**. Percentuálny stav je tesne na hranici priaznivého stavu druhu priemerného a dobrého. Druh ako taký na území CHVÚ priamo prenasledovaný nie je. Je veľmi dôležité aby plocha vhodných biotopov pre hniezdenie najmä vo voľnej krajine zostala zachovaná poprípade sa aj rozšírila. Celé územie CHVÚ Tribeč poskytuje takmer ideálne podmienky pre tento druh. Populácia druhu sa javí

ako stabilná. Aj v celoslovenskom merítku vykazuje vzostup viac ako 30%. Aj napriek týmto pozitívnym ukazovateľom je treba poukázať na fakt, že hrdlička poľná je ťažný druh a vzhľadom na svoju veľkosť je ohrozená na migrácii a zimoviskách ako jediný z kritériových druhov pre CHVÚ Tribeč aj ako poľovná zver priamym lovom. Treba len dúfať že tento fakt nebude mať do budúcnosti zásadný vplyv na hniezdiace populácie hrdličky poľnej v CHVÚ Tribeč.

1.6.3.1.10. *Definovanie priaznivého stavu včelára lesného (Pernis apivorus) v Chránenom vtáčom území Tribeč*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Monotypický druh, má západopalearktické rozšírenie. Hniezdi v oblastiach lesostepí, listnatých a zmiešaných lesov od Pyrenejského polostrova a Anglicka na východe až do povodia horného Obu na východe. Obýva aj malú Áziu a Kaukaz. Je prísne ťažným druhom. Jeho zimoviská sa nachádzajú v Afrike južne od Sahary. Populácia pre západnú Palearktídu sa odhaduje na asi 130 000 párov. Najpočetnejšie populácie sú vo Francúzku – 12 300 párov, Bielorusko – 8 000, Švédsko – 6 600, a európske Rusko – 70 000 párov. Počty v okolitých krajinách : Česko 650 – 1250, Poľsko 4 000, Ukrajina 2 000 – 3 000, Maďarsko 500, Rakúsko – 1 500 (Mebs - Schmidt 2014).

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Včelár lesný patrí k našim najmenej poznaným dravcom. Ako výrazný potravný špecialista je úzko viazaný na lokality s najväčším výskytom potravy. Je rozšírený na väčšine územia Slovenska. Obýva lužné lesy na východe až po horské lesy na strednom a severnom Slovensku. Jeho hustota však nie je veľká a má charakter redšieho osídlenia. Hniezdna populácia pre Slovensko sa odhaduje 900 – 1 300 párov. Populácia sa javí ako pomerne stála, ale v posledných rokoch je badať mierny pokles asi 10%. CHVÚ Tribeč predstavuje ideálne hniezdne a potravné podmienky pre tento druh. Populácia sa tu odhaduje asi 20 hniezdiacich párov. Hneď po prilete asi začiatkom mája samec intenzívne toká. Je to nezameniteľný znak a taký charakteristický tok nemá žiaden iný dravec. Aj napriek týmto jasným znakom to chce skúseného pozorovateľa, pretože druh je veľmi ľahko zameniteľný s omnoho hojnejším myšiakom hôrnym (*Buteo buteo*), najmä pri väčšej vzdialenosti a tok sa zvyčajne odohráva v značnej výške nad hniezdiskom. Najviac je rozšírený v teplejších listnatých lesoch (dubiny, hrabiny, bučiny). Je výrazným potravným špecialistom. Asi 85% potravy tvoria rôzne druhy ôs a ich vývojové štádiá. Zvyšok potravy tvoria žaby, jašterice a malé vtáky. Potravu získava tak, že za letu sleduje pohyb a smer letu ôs, potom sadne k hniezdu a silnými nohami pokrytými hrubými šupinami (ochrana pred uštipnutím), rozhrabe vchod a po odkrytí vyberá celé plásty. Žije pomerne skrytým spôsobom života a tak pomerne ľahko uniká pozornosti. Aj jeho hniezdo je pomerne malá nenápadná stavba ukrytá v korunke stromu a je tvorená väčším percentom zelených vetiev ako u iných dravcov, takže ešte skôr ho prehliadneme

Definovanie stavu včelára lesného v CHVÚ: Tribeč

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
p o p u l i a c i a	1.1. Veľkosť populácie	Populácia má vyše 20 párov.	Populácia má 15-20 párov.	Populácia má pod 15 párov.
	1.3. Populačný trend	Populácia je stúpajúca (nárast o viac ako 20 % za 5 rokov).	Populácia stabilná (na úrovni prirodzenej fluktuácie ± 20 % počas 5 rokov).	Populácia sa znižuje (pokles o viac ako 20 % za 5 rokov).
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje (o viac ako 20 % za 5 rokov).	Areál je stabilný s prirodzenou fluktuáciou (± 20 % za 5 rokov).	Areál sa dlhodobo znižuje (pokles o viac ako 20 % za 5 rokov)
b i o t o p	2.1. Hniezdny biotop	Zastúpenie starších porastov (nad 80 rokov) tvorí viac ako 40% rozlohy lesných porastov. Ročné ťažby drevnej hmoty tvoria menej ako 2 % z celkových zásob drevnej hmoty územia.	Zastúpenie starších porastov (nad 80 rokov) tvorí od 30 - 40 % rozlohy lesných porastov. Ročné ťažby drevnej hmoty tvoria viac ako 2 % z celkových zásob drevnej hmoty územia.	Zastúpenie starších porastov (nad 80 rokov) tvorí menej ako 30 % rozlohy lesných porastov. Ročné ťažby drevnej hmoty tvoria viac ako 2 % z celkových zásob drevnej hmoty územia.
	2.2. Potravný biotop	Rôznorodá krajina s extenzívne využívanými lúkami a pasienkami s minimom (do 20 %) ornej pôdy.	Menej rôznorodá poľnohospodárska krajina s významnejším zastúpením ornej pôdy (20 - 30 %).	Intenzívne obrábaná poľnohospodárska krajina s prevahou ornej pôdy (nad 30 %).
	2.3. Migračný biotop	Krajina bez umelých bariér (veterné elektrárne, elektrické vedenia).	Krajina so zastúpením umelých bariér v niektorých častiach územia.	Umelé bariéry sa vyskytujú vo veľkom počte a v miestach migrácie.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
o h r o z e n i a	3.1. Vyrušovanie na hniezdiskách	Malá intenzita lesných prác. Nedochádza k rušeniu na chránenom území (III.-IV. stupeň) a k narúšaniam vyhlásených ochranných zón okolo hniezd.	Stredne veľká intenzita lesných prác. Vyhlásené ochranné zóny sú spravidla dodržiavané, k rušeniu dochádza mimo ochranných zón a mimo území s vyšším stupňom ochrany (III.-IV. stupeň).	Intenzívna a pravidelná lesnícka činnosť. Dochádza k narúšaniam ochranných zón okolo hniezd a k nerešpektovaniu území s vyšším stupňom ochrany (III.-IV. stupeň).
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdísk	Lesy nad 80 r. veku minimálne rozpracované holorubnou ťažbou (maximálne do 10 % plochy).	Lesy nad 80 r. veku na 10 – 50 % územia rozpracované holorubnou ťažbou.	Lesy nad 80 r. veku nad 50 % územia rozpracované holorubnou ťažbou.
	3.3. Stupeň ohrozenia lovísk	Minimálne zmeny v štruktúre krajiny (za posledných 5 rokov) celková výmera trávnych porastov a lúk sa nemení. Insekticídy sú aplikované len lokálne bez leteckej aplikácie. Prítomné mokrade a vodné plochy pre rozmnožovanie obojživelníkov.	Negatívne vplyvy (do 30 % plochy územia) - pozemné používanie insekticídov, rekultivácie a premena trávnych porastov a lúk na ornú pôdu sledovaných za 5 rokov. Prítomné mokrade a vodné plochy pre rozmnožovanie obojživelníkov.	Veľké negatívne vplyvy na ploche nad 30 % územia, (intenzívne obvykle letecké používanie insekticídov, rekultivácie a premena trávnych porastov na ornú pôdu) sledovaných za 5 rokov. Ničenie a zánik mokradí a vodných plôch.
	3.4. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	Nízka intenzita prác bez veľkoplošného používania pesticídov a absencia zmien trávnych porastov na ornú pôdu. Bez novej výstavby veterných elektrární.	Negatívne vplyvy do 30 % plochy územia – pozemné používanie pesticídov, rekultivácie a premena trávnych porastov na ornú pôdu. Bez novej výstavby veterných elektrární.	Významné negatívne vplyvy na ploche nad 30 % územia – letecké používanie pesticídov, rekultivácie a premena trávnych porastov na ornú pôdu. Výstavba nových veterných elektrární.

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný biotop	3	3	9
	migračný biotop	2	1	2
O	vyrušovanie na hniezdiskách	2	2	4
	stupeň ohrozenia hniezdísk	2	2	4
	stupeň ohrozenia lovísk	2	2	4
	stupeň ohrozenia migračného biotopu	3	1	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				51
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	77,3%	

Hodnotenie

Výsledné zhodnotenie ukázalo priaznivý stav populácie včelára lesného v CHVÚ Tribeč s počtom dosiahnutých bodov **51 a 77,3%** v kategórii B ako priemerný. Je to však na hranici stavu priemerný a dobrý. Včelár lesný má v CHVÚ Tribeč pomerne dobré podmienky s relatívne dobrým a zachovalým potravným biotopom. Tieto sa nachádzajú na juhozápadnej strane CHVÚ až po rieku Nitru, ktorá tvorí západnú hranicu. Kľúčovým faktorom pre udržanie sa včelára v CHVÚ nerušené vyhniezdenie jednotlivých párov. Keďže hniezdo je relatívne malá stavba umiestená vysoko v hustej korune stromu, je veľmi ťažké zbadat' ho pokiaľ nie sú na ňom už veľké mláďatá. V prípade nálezu hniezda a prevádzanie lesných prác v tesnej blízkosti neho je snaha naň upozorniť pracovníka ŠL, ktorý má úsek pridelený. Ústnou formou dohody sa snažíme minimalizovať rušivé vplyvy na dobu nevyhnutne nutnú pre zabezpečenie nerušeného hniezdenia. Takýmto spôsobom sa postupuje aj pri ostatných druhoch. Ako prísne ťažný druh jeho pomerne značné ohrozenia populácie sú lov počas migrácie v arabských krajinách a bohužiaľ aj v krajinách EÚ Taliansko a Malte.

1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu výra skalného (*Bubo bubo*) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Palearktický typ, rozšírený v palearktiskej, orientálnej a etiópskej oblasti. Je najväčšou európskou sovou. V Európe hniezdi na väčšine jej územia okrem severného Francúzska, väčšiny Holandska a Belgicka, Britských ostrovov, Islandu, severu Škandinávie a Ruska. Je stály, len populácie z najsevernejších oblastí sú potulné. V Európe najpočetnejšie populácie sú vo Fínsku a Nórsku (v oboch do 3 000 párov). Vďaka prenasledovaniu v 20. storočí jeho stavy poklesli, ale po zavedení ochrany a reintrodukčných programov je všeobecne jeho početnosť ustálená, niekde dokonca stúpa (Fínsko, Francúzsko).

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Výr je rozšírený takmer po celom území našej republiky. Nehniezdi len v nížinách západného Slovenska a severovýchodnej časti štátu. Obýva územia s dostatkom hniezdných možností – predovšetkým kameňolomy, skaly, hniezdi aj na zemi medzi balvanmi, pod koreňmi stromov a ojedinele aj v zrúcaninách hradov či v stromových hniezdach dravcov. Odhad počtu hniezdiacich párov pre Slovensko je 300 – 400.

V pohorí Tribeč hniezdi predovšetkým v okrajových častiach, hlbokým a súvislým lesným komplexom sa vyhýba. Pre výra najlepšie hniezdne možnosti poskytujú v CHVÚ kameňolomy. Výr je stálym vtákom a tam kde nie je na hniezdisku vyrušovaný využíva ho aj dlhé desaťročia. Tribečskú populáciu možno odhadnúť približne do 8 párov. Z toho 3 páry hniezdia priamo v CHVÚ. Tok sa začína už koncom zimy a samec svoj hniezdny revír obhajuje silným a nezameniteľným húkaním. Hniezdiť začína už začiatkom marca. Koristi tvoria malé až stredné vtáky a cicavce. Niektoré páry sa špecializujú na určitý druh koristi (napr. mestské holuby, alebo potkany).

2. Definovanie stavu výra skalného (*Bubo bubo*) v CHVÚ Tribeč

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	veľkosť populácie je viac ako 3 páry za posledných 5 rokov	veľkosť populácie je 3 páry za posledných 5 rokov	veľkosť populácie je menej ako 2 páry posledných 5 rokov
	1.3. Populačný trend	populácia vzrástla za 5 rokov o viac ako 10 %.	populácia je za 5 rokov stabilná, s fluktuáciou ± 10 %.	populácia klesla za 5 rokov o viac ako 10 %
	1.4. Areálový trend	dostupnosť vhodných skalných útvarov narástla za 5 rokov o viac ako 5 %	dostupnosť vhodných skalných útvarov je za 5 rokov stabilizovaná (tolerancia ± 5 %)	dostupnosť vhodných skalných útvarov poklesla za 5 rokov o viac ako 5 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	viac ako 75 % historických hniezd a vhodných skalných útvarov je vhodných na hniezdenie, bez ohrozenia sukcesiou a vyrušovania ľudskými aktivitami	50 - 75 % historických hniezd a vhodných skalných útvarov je vhodných na hniezdenie, bez ohrozenia sukcesiou a vyrušovania ľudskými aktivitami	menej ako 50 % historických hniezd a vhodných skalných útvarov je vhodných na hniezdenie, bez ohrozenia sukcesiou a vyrušovania ľudskými aktivitami
	2.2. Potravný biotop	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP viac ako 10 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP 5 - 10 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP menej ako 5 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ
	2.3. Zimoviská			

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Stupeň vyrušovania na hniezdiskách	viac ako 75 % hniezd za 5 rokov bez rušenia športovo - rekreačnými (skalolezectvo, turistika) a lesohospodárskymi aktivitami, za 5 rokov nezaznamenané žiadne prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie hniezd, odstrel)	50 - 75 % hniezd za 5 rokov bez rušenia športovo - rekreačnými (skalolezectvo, turistika) a lesohospodárskymi aktivitami, za 5 rokov zaznamenané 2 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie hniezd, odstrel)	menej ako 50 % hniezd za 5 rokov bez rušenia športovo - rekreačnými (skalolezectvo, turistika) a lesohospodárskymi aktivitami, za 5 rokov zaznamenané 3 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie hniezd, odstrel)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	menej ako 10% hniezdných bráľ je sukcesne zarastených drevinami alebo bez iných vhodných hniezdných možností za 5 rokov	10 – 25 % hniezdných bráľ je sukcesne zarastených drevinami alebo bez iných vhodných hniezdných možností za 5 rokov	viac ako 25 % hniezdných bráľ je sukcesne zarastených drevinami alebo bez iných vhodných hniezdných možností za 5 rokov
	3.3. Stupeň ohrozenia potravného biotopu	výmera TTP je viac ako 10 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ, pokles výmery PPF za 5 rokov je menej ako 5 %, vylúčené používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov	výmera TTP je 5 -10% z celkovej výmery PPF v CHVÚ, pokles výmery PPF za 5 rokov je 5 - 10 %, obmedzené používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov	výmera TTP je maximálne 5 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ, pokles výmery PPF za 5 rokov je viac ako 10 %, intenzívne používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.4. Stupeň ohrozenia nadzemnou sieťou vedení	minimálne 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniam a úhynom vtákov hrebeňovými zábranami	50 - 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniam a úhynom vtákov hrebeňovými zábranami	pod 50 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniam a úhynom vtákov hrebeňovými zábranami

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	lokálna populačná hustota	2	3	6
	populačný trend	2	1	2
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný biotop	3	3	9
	zimoviská	2	2	4
O	vyrušovanie na hniezdiskách	2	3	6
	stupeň ohrozenia hniezdísk	2	2	4
	stupeň ohrozenia potravného biotopu	2	2	4
	stupeň ohrozenia nadzemnými sieťami	3	2	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				60
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				78

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 76,9 %

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	76,9%	

Hodnotenie

Výsledné zhodnotenie ukázalo priaznivý stav populácie výra skalného v CHVÚ Tribeč s počtom dosiahnutých bodov **60 a 76,9 %** v kategórii B ako priemerný. Je to však na hranici stavu priemerný a dobrý. Výr má v CHVÚ Tribeč pomerne dobré podmienky s relatívne dobrým a zachovalým potravným biotopom. Mierne skresľujúci charakter má pomerne malý počet hniezdiacich párov v CHVÚ. Ďalšie páry majú hniezdiská tesne na hraniciach CHVÚ alebo v intravilánoch obcí. Kameňolomy sa nachádzajú pomerne často v intravilánoch obcí a tie sú z územia CHVÚ vyňaté.

CHVÚ Tribeč poskytuje výroví skalnému ideálny hniezdny a potravný biotop. Populácia sa javí ako stála. V pohorí Tribeč hniezdi v prakticky na všetkých vhodných lokalitách. Jeho populácia je už dlhodobo a každoročne monitorovaná členmi RPS spolu s pracovníkmi ŠOP CHKO Ponitrie.

1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) v Chránenom vtáčom území Tribeč

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Rozšírenie druhu v Európe a jeho areál rozšírenia

Starosvetský typ, rozšírený v palearktiskej, orientálnej a etiópskej oblasti. Hniezdi v prevažnej časti Európy. Severná hranica hniezdného rozšírenia je premenlivá v závislosti od klimatických pomerov. Populácia vykazuje značné fluktuácie v jednotlivých rokoch, ale celkovo bol vo väčšine krajín najmä západnej Európy pozorovaný výrazný úbytok početnosti. Najvyššie počty udávajú Španielsko(320 000-440 000), Francúzsko, Bulharsko a Portugalsko. Je prísne ťažným druhom. Jej zimoviská sa nachádzajú okolo Stredozemného mora, najmä severná časť Afriky.

Rozšírenie druhu na Slovensku a v CHVÚ Tribeč

Je najmenším zástupcom čeľade kurovitých u nás. Na Slovensku sa vyskytuje v nížinách južného Slovenska ako i podhorských lúkach severného Slovenska. Rozsiahlym lesným komplexom bez otvorenej krajiny sa vyhýba. Aj v rámci Slovenska môžeme hovoriť

o celkovom úbytku druhu. Populácia sa odhaduje na 2 000-6 000 párov. Na území Slovenska bol zaznamenaný pokles populácie skoro 20%.

V pohorí Tribeč sa nachádza predovšetkým v jeho okrajových častiach. Najmä v severozápadnej časti CHVÚ v okresoch Partizánske, Topoľčany a Nitra. Tu sa nachádzajú jej biotopy – lúky, pasienky, TTP a plochy viacročných krmovín. Bionómia druhu nie je veľmi dobre preskúmaná. Žije pravdepodobne v polygamii, polyandrii, ale i v monogamii. Prilietá k nám koncom apríla a začiatkom mája. Samce ihneď po prilete urputne bojujú o svoje revíry. Samce sa ozývajú charakteristickým hlasom, pričom veľmi dobre reagujú na hlas samice a ak sú na lokalite tak okamžite priletia. Tento fakt je veľmi dobre využiteľný nielen pri zisťovaní početnosti ale bohužiaľ aj pri nelegálnych poľovačkách najmä na Balkáne. Samica inkubujúca znášku sedí veľmi pevne a často pri žatevných prácach alebo kosbe ma za príčinu ich vysokú úmrtnosť. Pre územie CHVÚ Tribeč sa udáva počet hniezdiacich párov 20-50. Aj tento počet sa zdá pomerne vysoký keďže v rokoch 2013 – 2014 klesol stav na niektorých lokalitách aj o 80-90%, alebo sme prepelicu nezaznamenali vôbec. Opäť treba poukázať na ohrozenie populácií na migrácii a zimoviskách.

Definovanie stavu druhu Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý	
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 50 hniezdných párov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje 20-30 hniezdných párov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje do 20 hniezdných párov, za obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše do 10 %	Populácia sa za obdobie 5 rokov klesá o viac ako 20%
	1.3. Veľkosť areálu	Hniezdny areál sa nezmenšuje zostáva rovnaký, prípadne mierne zväčšenie	Hniezdny areál sa nezmenšuje zostáva zhruba rovnaký	Hniezdny areál sa zmenšuje viac ako o 30%
	1.4. Areálový trend	Počet ozývajúcich samcov stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov	Počet ozývajúcich samcov je stabilný, alebo kolíše v rozsahu do 20% za obdobie 5 rokov	Počet ozývajúcich samcov klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20%
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	Mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva minimálne 40% výmery PPF v CHVÚ	Mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva do 30% výmery PPF v CHVÚ	Mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva menej ako 20 % výmery PPF v CHVÚ
	2.2. Potravný biotop	Výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ rastie o viac ako 10% za 5 rokov žiadne používanie pesticídov a insekticídov na ochranu poľn. plodín	Výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ kolíše v rozsahu do 10% za obdobie 5 rokov používanie pesticídov a insekticídov na ochranu poľn. plodín v menšej miere a len cielene	Výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ klesá o vyše 10% za obdobie 5 používanie pesticídov a insekticídov na ochranu poľn. plodín vo veľkej miere
	2.3. Migračné biotopy	žiadne ohrozenie populácii priamym lovom a odchytom do nárazových sietí	mierne ohrozenie populácii priamym lovom a odchytom do nárazových sietí	Silné ohrozenie populácii priamym lovom a odchytom do nárazových sietí

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
Ohrozenia	3.1. Populácia	Žiadne ohrozenie populácie na hniezdiskách nesprávnou dobou a postupom kosenia, zanedbateľné ohrozenie populácie na migrácii a zimovisku	Mierne ohrozenie populácie na hniezdiskách nesprávnou dobou a postupom kosenia, mierne ohrozenie populácie na migrácii a zimovisku	Ohrozenie populácie na hniezdiskách nesprávnou dobou a postupom kosenia, silné ohrozenie populácie an migrácii a zimovisku
	3.2. Biotop	Podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou rastie o viac ako 10 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ za 5 rokov	Podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou je stabilný, s výkyvmi do 10 % z výmery PPF CHVÚ za 5 rokov	Podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou sa znížil o viac ako 10% výmery PPF v CHVÚ za 5 rokov

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Veľkosť areálu	2	2	4
	1.4. Areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
	2.3. Migračný biotop	1	3	3
ohrozenia	3.1. Populácia	2	2	4
	3.2. Biotop	2	3	6
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				36

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): **54,5 %**

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		54,5%

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia zaradujem druh prepelica poľná v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu **C** – priemerný s hodnotou **54,5%**. Bodová hodnota dosiahnutá v tabuľke sa nachádza v hraničných hodnotách s priaznivým stavom kategórie B priemerný. Pri tomto druhu je veľmi ťažké hodnotiť stav populácie. Určujúcim faktorom je počet volajúcich samcov na lokalite. V rokoch 2013 -2014 to bol kritický stav pre

tento druh v CHVÚ.. Druh na území CHVÚ nie je priamo prenasledovaný. O to horšia je situácia na migrácii a zimoviskách. Na Balkáne je tento druh lovený modernými nezákonnými spôsobmi lovu vo veľkých počtoch. (Srbsko) Ďalším jeho kritickým miestom ohrozenia je africké pobrežie arabských štátov, najmä Egypt. Tu sú prepelice (ale aj všetky migrujúce vtáky) odchyťované po tisícoch až desaťtisícoch exemplárov do moderných nárazových sietí tiahnúcich sa po pobreží v línii niekoľko sto kilometrov.

Až pri mapovaní v r. 2015 bolo badať mierne zvýšenie stavov. Pozitívne na celej nepriaznivej situácii bolo, že mala len lokálny charakter. Na iných lokalitách ako Orava, alebo Medzibodrožie - Trebišov neboli pozorované výrazné zmeny početnosti smerom nadol. Treba len dúfať ostatné populácie z iných častí Slovenska, ktoré tiahnu inými ťahovými, a menej ohrozenými cestami a bezpečnejšími zimoviskami, postupne osídli vhodne biotopy v CHVÚ Tribeč, a tak nahradia takmer zaniknuté a zlikvidované pôvodné populácie tohto druhu.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Orol kráľovský (Aquila heliaca)

Stav veľkosti populácie orla kráľovského je na stupni A, čo znamená dobrý priaznivý stav. Rovnako je na tom aj populačný trend, avšak hniezdna úspešnosť je o niečo horšia na stupni B, priemerný priaznivý stav.

Hodnotenie biotopov dosahuje tiež priaznivý stav, v prípade hniezdného ide o priemerný priaznivý stav a v prípade potravného biotopou.

1.6.3.2.2. Penica jarabá (Sylvia nisoria)

Stav veľkosti populácie penice jarabej, ako aj populačný a areálový trend dosahuje stupeň A, teda dobrý priaznivý stav.

Hniezdne a potravné biotopy sú však hodnotené horšie, teda stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.3. Žltochvost hôrny (Phoenicurus phoenicurus)

Všetky populačné kritéria žltochvosta hôrneho sú hodnotené stavom C, čiže nepriaznivý stav, ale hodnoty biotopov dosahujú o niečo pozitívnejší stav B, čiže priemerný priaznivý.

1.6.3.2.4. Lelek lesný (Caprimulgus europaeus)

Všetky populačné kritéria lelka lesného sú hodnotené stavom C, čiže nepriaznivý stav, ale hodnoty biotopov dosahujú o niečo pozitívnejší stav B, čiže priemerný priaznivý.

1.6.3.2.5. Muchárik bielokrký (Ficedula albicollis)

Všetky populačné kritéria muchárika bielokrkého sú hodnotené stavom B, čiže priemerný priaznivý stav a rovnaké hodnoty dosiahlo aj hodnotenie biotopov čiže opäť stav B priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.6. Muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Stav veľkosti populácia muchára sivého, populačný aj areálový trend sú hodnotené nepriaznivým stavom C, jedine veľkosť areálu dosahuje vyššiu hodnotu B, priemerný priaznivý stav.

Hniezdny aj potravný biotop je hodnotený ako priemerné priaznivý stav.

1.6.3.2.7. Ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*)

Veľkosť populácie d'atľa prostredného dosahuje priemerný priaznivý stav s hodnotou B. Rovnakú hodnotu má aj populačný trend a veľkosť areálu. Areálový trend je hodnotený horšie ako nepriaznivý.

Hodnotenie B dosahuje aj hniezny a potravinový biotop druhu.

1.6.3.2.8. Krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*)

Krutohlav hnedý má stav veľkosti populácie, populačný trend a veľkosť areálu hodnotené stupňom B, čo je priemerný, priaznivý stav. Stupňom C je však hodnotený areálový trend.

Hniezny biotop, ako aj potravný biotop sú hodnotené taktiež ako priemerné, priaznivé s hodnotou B.

1.6.3.2.9. Hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*)

Stav veľkosti populácie hrdličky poľnej, ako aj populačný dosahujú hodnotu A, ich stav je teda dobrý, priaznivý.

Stav hniezdného biotopu je rovnako hodnotený stupňom A ako dobrý, priaznivý, ale stav potravného biotopu je hodnotený horšie ako priemerný priaznivý stav, čiže stav B.

1.6.3.2.10. Včelár lesný (*Pernis apivorus*)

Stav veľkosti populácie včelára lesného, populačný aj areálový trend sú zhodne hodnotené ako priemerné, priaznivé, hodnotou B.

Hniezny biotop a potravný majú dobrý, priaznivý stav s hodnotou A.

1.6.3.2.11. Výr skalný (*Bubo bubo*)

Všetky populačné kritéria výra skalného sú zhodne hodnotené stavom B, čiže priemerný priaznivý stav, ale hodnoty hniezdných a potravných biotopov dosahujú pozitívnejší stav A, čiže dobrý priaznivý.

1.6.3.2.12. Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Veľkosť populácie prepelice poľnej, ako aj populačný trend, dosahujú negatívneho hodnotenie C, ich stav je teda nepriaznivý, o niečo pozitívnejší stav má ich veľkosť areálu a areálový trend, oba sú hodnotené stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav.

Hniezdny a potravný biotop dosahujú tiež hodnoty B a ich stav je teda priemerný priaznivý.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu orol kráľovský (Aquila heliaca)

Celkový stav orla kráľovského je na stupni A, čo znamená dobrý priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave A.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia orla kráľovského na stupni A, teda dobrý priaznivý stavu.

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu penica jarabá (Sylvia nisoria)

Celkový stav penice jarabej je na stupni A, čo znamená dobrý priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave A.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia penice jarabej na stupni A, teda dobrý priaznivý stavu.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu žltochvost hôrny (Phoenicurus phoenicurus)

Aktuálne zhodnotenie priaznivého stavu žltochvosta hôrneho v CHVÚ Tribeč hodnotí celkový stav druhu stupňom C – nepriaznivý stav. Tento stav je spôsobený okrem iného celkovým poklesom populácie druhu na Slovensku. Ochrana tohto ubúdajúceho druhu by sa tak mala zamerať na zastavenie a zvrátenie poklesu a na vykonanie opatrení, ktoré napomôžu tomu, aby sa priaznivý stav druhu mohol hodnotiť aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu lelek lesný (Caprimulgus europaeus)

Celkový stav lelka lesného je na stupni C, čo znamená nepriaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave C.

Ochrana tohto ubúdajúceho druhu by sa tak mala zamerať na zastavenie a zvrátenie poklesu a na vykonanie opatrení, ktoré napomôžu tomu, aby sa priaznivý stav druhu mohol hodnotiť aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu muchárik bielokrký (Ficedula albicollis)

Celkový stav muchárika bielokrkého je na stupni B, čo znamená priemerný priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave B.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia muchárika bielokrkého na stupni B, teda priemerný priaznivý stavu.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu muchár sivý (Muscicapa striata)

Celkový stav muchára sivého je na stupni C, čo znamená nepriaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave C.

Ochrana tohto druhu by sa tak mala zamerať na zastavenie a zvrátenie poklesu a na vykonanie opatrení, ktoré napomôžu tomu, aby sa priaznivý stav druhu mohol hodnotiť aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu d'ateľ prostredný (Dendrocopos medius)

Celkový stav d'ateľ prostredného je na stupni B, čo znamená priemerný priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave B.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia d'ateľ prostredného na stupni B, teda priemerný priaznivý stavu.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu krutohlav hnedý (Jynx torquilla)

Celkový stav krutohlava hnedého je na stupni B, čo znamená priemerný priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave B.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia krutohlava na stupni B, teda priemerný priaznivý stavu.

1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu hrdlička poľná (Streptopelia turtur)

Celkový stav hrdličky poľnej je na stupni B, čo znamená priemerný priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave B.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia hrdličky na stupni B, teda priemerný priaznivý stavu.

1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu včelár lesný (Pernis apivorus)

Celkový stav včelára lesného je na stupni B, čo znamená priemerný priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave B.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia včelára na stupni B, teda priemerný priaznivý stavu.

1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu výr skalný (Bubo bubo)

Celkový stav výra skalného je na stupni B, čo znamená priemerný priaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave B.

Hlavným cieľom by malo byť udržanie celkového hodnotenia výra na stupni B, teda priemerný priaznivý stavu.

1.6.3.3.12. Cieľový stav druhu prepelice poľná (Coturnic coturnix)

Celkový stav prepelice poľnej je na stupni C, čo znamená nepriaznivý stav. Populačné kritériá su tiež hodnotené v stave C.

Ochrana tohto ubúdajúceho druhu by sa tak mala zamerať na zastavenie a zvrátenie poklesu a na vykonanie opatrení, ktoré napomôžu tomu, aby sa priaznivý stav druhu mohol hodnotiť aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Ochrana orla kráľovského sa stretáva so záujmami poľovníkov, ktorí ho neprávom vinia zo škôd na chove srn, okrem toho poukazujú na to, že prirodzenou korisťou orla kráľovského sú zajace alebo bažanty a vznikajú im takto škody. Jeho vplyv na populácie týchto poľovných druhov však nie je tak zásadný, aby spôsobil ich ubúdanie a nemôže byť dôvodom na prenasledovanie druhu. Takéto konflikty v CHVÚ sú skôr výnimkou a pri citlivom prístupe orgánov ochrany prírody, ŠOP SR alebo zástupcov ochranárskych združení je možné ich riešiť formou komunikácie a osvetly.

K ďalším stretom pri ochrane orla kráľovského dochádza so záujmami o ťažbu dreva. Pri povoľovaní výrubov v CHVÚ príslušnými orgánmi je potrebné vždy zohľadňovať potreby druhu a rešpekovať ochranné zóny okolo hniezd.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

V prípade penice jarabej, ako málo známeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana druhu môže dostať do konfliktu so záujmami aj poľnohospodárstva, keďže penica jarabá na svoje prežívanie potrebuje dostatok rozptýlenej nelesnej drevinovej (krovitej) vegetácie. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, výruby remízok z titulu navýšenia plôch pre odber dotácií...) sú však v rozpore s topickými požiadavkami druhu. Tak isto do konflikt záujmov môže nastať s lesným hospodárstvom pri zachovávaní bezlesia, teda obmedzenia zalesňovania xerothermných krovitých strání.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu žltochvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*)

V prípade žltochvosta hôrneho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana žltochvosta hôrneho môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie v území v prípade ochrany žltochvosta hôrneho hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej vegetácie na hniezdiskách žltochvosta hôrneho priamo v intravilánoch obcí.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Lelek lesný je veľmi nenápadný a teda pre širokú verejnosť sa jedná o tajuplný druh. Tým pádom vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia v prípade premeny sukcesne zarastajúcich pasienkov (pionierskymi drevinami ako borievka, lieska, borovica) na husto zapojený pestovaný hospodársky les. Aj napriek tomu je potenciálny konflikt minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu muchárik bielokrký (*Ficedul albicilla*)

V prípade muchárika bielokrkého, ako málo známeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto

potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Podobne ako v prípade žltochvosta hôrneho aj muchár sivý je veľmi nenápadný a teda pre širokú verejnosť sa jedná o neznámy druh. Tým pádom vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana muchára sivého môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu d'ateľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane d'atľa prostredného môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*)

V prípade krutihlava hnedého ako nenápadného a málo známeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana druhu môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže krutihlav hnedý na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene s dutinovými stromami, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu (mraveniská). Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, veľkoplošné mulčovanie pasienkov- nedopaskov, výruby remízok z titulu navýšenia pôch pre odber dotácií...) sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami. Do konfliktu s hospodárskym využitím územia sa môže realizácia ochrany druhu potýkať s obmedzeniami využívania chemických prípravkov- najmä insekticídov.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*)

V prípade hrdličky poľnej ako málo známeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana druhu môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže hrdlička poľná na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, výruby remízok z titulu navýšenia pôch pre odber dotácií...) sú však v rozpore s topickými požiadavkami druhu.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

V prípade včelára lesného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Rovnako neboli zatiaľ na zaregistrované konflikty ohľadne včelárstva a ochrany tohto druhu. Výnimočne v odôvodnených prípadoch však v môže prípade ochrany včelára lesného vzniknúť požiadavka na vytvorenie zón ochrany

okolo hniezda. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Tento konflikt však nedosahuje potenciálnu mieru obmedzení ako pri orlovi krikľavom alebo bocianovi čiernom, keďže sa v prípade včelára očakáva len minimálny počet žiadostí

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu výr skalný (*Bubo bubo*)

Ochrana výra skalného a jeho hniezdísk vo Veľkej Fatre sa týka skatných útvarov a neprístupných skalných masívov. Tu môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít. Ochrana tohto druhu sa nedotýka iných záujmov verejnosti.

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Východná časť územia CHVU zasahuje do Chránenej krajinnej oblasti Ponitrie, kde platí druhý stupeň ochrany podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z. z..

V severozápadnej časti sa CHVU prekrýva s územím európskeho významu SKUEV0133 Hôrky, ktoré tvoria tri samostatné lokality, sčasti prekryté územím Prírodnej rezervácie Solčiansky háj, územím Národnej prírodnej rezervácie Hrdovická a územím Prírodnej rezervácie Kovarská Hôrka, v ktorých platí štvrtý stupeň ochrany.

Východne od obce Horné Lefantovce má CHVU prekryv s územím Chráneného areálu Park pri liečebnom ústave H. Lefantovce s tretím stupňom ochrany.

V juhovýchodnej časti CHVU pri obci Kostolany pod Tribečom sa nachádza územie európskeho významu SKUEV0131 Gýmeš, Chránený areál Jelenská gaštanica so štvrtým stupňom ochrany, a územie európskeho významu SKUEV0132 Kostolianske lúky, ktoré sa prekrýva s Chráneným areálom Kostolianske lúky, kde platí tretí stupeň ochrany.

Na južnom okraji CHVU pri Žiranoch je prekryv s územím Chráneného areálu Huntácka dolina so štvrtým stupňom ochrany.

Pri obci Zlatno sa nachádza Chránený areál Topolčianska zubria zvernica, kde platí tretí stupeň ochrany. Tento nezasahuje do územia CHVU, leží na styku s východnou hranicou CHVU.

V rámci územného systému ekologickej stability sa územie CHVU prekrýva s viacerými prvkami rôznej úrovne. V severozápadnej časti CHVU sa nachádza nadregionálne biocentrum Hrdovická. Približne severojužným smerom prechádza územím CHVU terestrický nadregionálny biokoridor horského pásma Tribeča, ktorý prepája biocentrum Hrdovická s ďalšími nadregionálnymi biocentrami mimo CHVU. V rámci CHVU je vyčlenená pomerne hustá regionálna sieť biocentier a biokoridorov. Vodný tok Nitry, ktorý tečie hranicou CHVU, je vymedzený ako hydrický nadregionálny biokoridor.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL).

V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL (LHP).

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ ha
PARTIZÁNSKE	2010 - 2019	1724,10
NITRIANSKA STREDA	2010 - 2019	5761,05
NEŠTÁTNE LESY NITRIANSKA STREDA	2010 - 2019	1403,99
ZOBOR	2013 - 2022	1290,58
BISKUPSKÉ LESY ZOBOR	2013 - 2022	408,65
JELENEC	2013 - 2022	0,81
LESNÝ CELOK SKÝCOV	2014 - 2023	5265,44
Spolu		15952,13

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Porastová plocha zaberá 97,5 % LPF, 2,5 % lesného pôdneho fondu sú plochy bez lesných porastov.

Kategória lesa	Písmeno kategórie	ha	%
H		14206,57	90,76
O	a	440,48	2,81
	d	798,53	5,10
	spolu	1239,01	7,92

Kategória lesa	Písmeno kategórie	ha	%
U	d	162,31	1,04
	e	12,49	0,08
	g	31,76	0,20
	spolu	206,56	1,32
Spolu		15652,14	100,00

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	DZ	BK	HB	CR	AG	BO	SC	SM	BR	BC	JS	GJ
%	55,0	17,6	7,9	5,7	3,3	2,0	1,5	1,5	1,0	0,9	0,7	0,6
Drevina	JL, LM, JH, JP, JM, DG, JK, LV					DL, DC, DP, OS, CS, JD, TC, JJ, MK, VB, TP, VL, OC, OJ, JO, BH, SP, VF, TI						
%	0,1 – 0,5					< 0,1						

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-190
Zastúpenie v %	6,7	7,4	8,2	38,6	22,3	11,2	4,1	1,5

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Význam územia pre ochranu prírody dokladá fakt, že pred vyhlásením CHVÚ Tribeč bolo v území vyhlásených viacero chránených území národnej sústavy. Týmto sú NPR Hrdovická vyhlásená v r. 1982, PR Solčiansky háj v r. 1984, PR Kovarská hôrka v r. 1993, CHA Kostolianske lúky v r. 2000 a CHA Huntácka dolina v r. 2000.

Samotné CHKO Ponitrie bolo vyhlásené v r. 1985.

Rovnako ako ochrana prírody aj využívanie krajiny prešlo v predošlých desaťročiach v území významnými zmenami s dopadmi na predmety ochrany. Na rozdiel od iných území na Slovensku sa výrazne nemenil rozsah lesa v dôsledku opúšťania pôdy a jej sukcesného zarastania. Došlo v tomto ohľade v Tríbči len k menším zmenám. Väčšími zmenami prešlo využívanie poľnohospodárskej krajiny kde od druhej polovice dvadsiateho storočia do súčasnosti v podstate úplne zaniklo maloroľníctvo a s tým súvisiaca mozaikovitá poľnohospodárska krajina. V súčasnosti tak prevažná väčšina poľnohospodárskej pôdy je využívaná v scelených veľkých pozemkoch.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Na území CHVÚ Tribeč sa aktívne poľnohospodársky využíva 7150,96 ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje takmer 30% z celkovej výmery CHVÚ. Z tejto plochy je 6553,29 ha využívaných ako orná pôda čo predstavuje takmer 92% z celkovej využívananej plochy. Trvalé trávnaté porasty sú na výmere 508,38 ha, čo predstavuje 7% z celkovej využívananej plochy. Sady sa nachádzajú na výmere 66,51 ha. Vinice sú obhospodarované na výmere 22,26 ha a záhrady na výmere 0,52 ha. Pôda, na ktorej obhospodarovanie nie je bližšie špecifikované a zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 13,72 ha

Lesné hospodárstvo

Lesný pôdny fond zaberá viac ako 65 % územia CHVÚ. Najväčšie zastúpenie majú hospodárske lesy (90 %) a preto forma obnovy má výrazný vplyv na charakter, vekovú štruktúru a drevinovu skladbu porastov. Dominantnému zastúpeniu 2. a 3. vegetačného stupňa zodpovedá aj drevinová skladba. Prevládajú porasty DZ, BK, HB, CR a ich zmesí. Rubné porasty sú rozpracované prevažne systematickou ťažbou. Vzhľadom na vekovú štruktúru predrubných porastov bude ich výrazná časť v nasledujúcich decéniach vstupovať do rubného veku. Preto spôsob, akým budú obnovované, významne ovplyvní na dlhé obdobie charakter krajiny v CHVU.

Rekreácia a šport

CHVU sa nachádza v južnej časti Hornonitrianskeho regiónu cestovného ruchu, ktorý má národný a nižší význam, do južnej časti zasahuje Nitriansky región. Vlastné CHVU tvorí pohorie Tribeč, kde sú prírodné podmienky pre letný pobyt a turistiku na horách. Na najvyšší vrchol pohoria vedú viaceré značené turistické trasy z nástupných miest v jednotlivých obciach po obvode pohoria. Vyhľadávanou lokalitou je hrad Gýmeš, ktorý leží v CHVU, aj ďalšie kultúrno-historické lokality mimo územia (Topolčianky, Skýcov, Oponice a i), väčšina je súčasťou turistických trás. Na juhovýchodnej hranici CHVU pri obci Jelenec, sa nachádza rekreačná oblasť Remitáž pri vodnej nádrži Jelenec s rekreačnou vybavenosťou (chatová osada, autokemping), využíva sa pre letnú turistiku, pobyt v horách a pri vode, vodné športy. V rámci územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja sa navrhuje aj ďalší rozvoj rekreačných plôch v tejto lokalite.

Poľovníctvo

Na území CHVÚ Tribeč je evidovaných 19 poľovných revírov a zasahuje do jelenej poľovnej oblasti J XXVIII. Tribeč a poľovných oblastí pre malú zver M V. Horná Nitra a M VI. Nitra

Ťažba nerastných surovín

V okrajovej časti CHVU sa nachádza niekoľko malých ložísk vyhradených a nevyhradených nerastov. Pri obci Krnča je rozvinutá ťažba stavebného kameňa - kremenca vo výhradnom ložisku Krnča s určeným dobývacím priestorom (Porfix Sand, s.r.o. Zemianske Kostolany). Pri Jelenci sa nachádzajú výhradné ložiská kremencov s určeným dobývacím priestorom so zastavenou ťažbou. Ložiská keramických ílov s vyhláseným chráneným ložiskovým územím sa nachádzajú pri Horných Lefantovciach, Ladiciach a Zlatne. Ložiská nie sú využívané, o ťažbe sa neuvažuje. Ložiská nevyhradených nerastov stavebného kameňa sú evidované pri Zlatne a Klátovej Novej Vsi, nie sú aktuálne využívané.

Využitie vody

V rámci CHVU sa nachádzajú miestne zdroje pitnej vody, pásma hygienickej ochrany vodárenských zdrojov zasahujú do západnej časti pri obci Súlovce a do južnej časti pri obci Podhorany a Jelenc. Územie nie je významné výskytom termálnych a minerálnych vôd. Nie je súčasťou chránenej vodohospodárskej oblasti.

Na juhovýchodnom okraji CHVU sú vybudované dve menšie vodné nádrže na Jelenskom potoku, menšie rybníky sú v západnej časti územia pri Solčanoch.

Ďalšie využitie

Na území CHVU sa nenachádzajú zdroje znečisťovania ovzdušia a vody. Priemyselná výroba a iné zdroje sú sústredené, najmä v mestách mimo územia CHVU. Bývalé aj súčasné záťaže lokálnych skládok odpadu sú evidované na okrajoch viacerých obcí (Súlovce, Lefantovce, Podlužany, Výčapy – Opatovce). Severozápadným okrajom územia prechádza úsek cesty I/64 s frekventovanou dopravou a súvisiacou záťažou. Rieka Nitra v tomto úseku je evidovaná ako tok s vysokým znečistením vody.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Priamo v území CHVU, v juhovýchodnej časti, sa nachádza zrúcanina hradu Gýmeš. Početné kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú situované v obciach vo vnútri a na okraji CHVU a v širšom okolí. V území sa neevidujú kultúrne ani náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, preto je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre orla kráľovského (*Aquila heliaca*)

Na udržanie stavu orla kráľovského na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať v lesných porastoch nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať celoplošné mapovanie a monitoring priebehu hniezdenia a trendov populácie,
  - udržať vhodnú vekovú štruktúru porastov v existujúcich a potenciálnych hniezdných biotopoch usmerňovaním lesohospodárskych aktivít pri príprave a implementácii LHP,
  - udržať alebo zvýšiť podiel trvalých trávnatých porastov a znížiť podiel oráčin a nevhodných poľnohospodárskych plodín (kukurica, repka, slnečnica a i.) v lovných teritóriách v priľahlej agrárnej krajine,
  - zabezpečiť spevnenie a úpravy nestabilných hniezd ohrozených zrútením v dôsledku silného vetra a dažďa,
  - eliminovať vyrušovanie dospelých vtákov počas hniezdenia lesnými hospodárskymi a rekreačnými ľudskými aktivitami,
  - eliminovať riziko nezákonného odstrelu,
  - eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštaláciou hrebeňových zábran,
- zvýšiť propagáciu ochrany druhu a informovanosť verejnosti.

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre penicu jarabú (*Sylvia nisoria*)

Na udržanie stavu penice jarabej na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie extenzívneho spôsobu využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovitou vegetáciou.
- Nepovoľovanie zmeny užívania pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku.
- Preferovanie extenzívne pasenie hospodárskych zvierat hlavne kombinovaná pasťva (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka. Maximálne 0,5 – 1 VDJ / ha).
- Obmedzenie intenzívneho pasenia dobytky.

- Kosenie a následné odstránenie biomasy, poprípade mulčovanie minimálne jeden krát ročne.
- Podpora tradičného obhospodarovania pozemkov a zainteresovanie miestnych obyvateľov do ochrany vtákov (napr. besedy, exkurzie a pod.)
- Pri rekultiváciach pasienkov je potrebné ponechať kroviny na min. 15 % plochy z celkovej výmery v mozaikovej štruktúre. Činnosti vykonávať mimo hniezdného obdobia.
- Obmedzenie používania pesticídov v hniezdnom období.
- Pravidelné monitorovanie známych hniezdných lokalít na vybraných extenzívne využívaných krovinových pasienkoch a lúkach.

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre žltochvosta lesného (*Phoenicurus phoenicurus*)

Na zlepšenie stavu žltochvosta hôrneho na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť legislatívne, resp. medzinárodnými dohodami ochranu druhu na zimoviskách a počas migrácie (konvencie na ochranu biodiverzity, t.j. zabraňujúce odlesňovaniu a zabrániť nelegálnemu odchytu do sietí počas migrácie).
- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie min. 0,6)
- v intravilánoch s výskytom žltochvostov hôrných obzvlášť starostlivo dbať na udržanie biotopov druhu, teda je potrebné zabezpečiť ochranu starých drevín v záhradách, resp. parkov v území
- v intravilánoch zabezpečiť dostatočné hniezdne možnosti napr. vyvesovaním polobúdok pre ich hniezdenie

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*)

Na zlepšenie súčasného stavu lelka lesného do stavu B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pri poľnohospodárskej a lesnej činnosti nepoužívať chemické látky, ktoré sú nebezpečné pre vtáky (označenie Vt1 až Vt4) a hmyz (označenie Vč1 a Vč2)
- pokračovať v mapovaní nových výskytových lokalít, hlavne na nelesnej pôde (sukcesne zarastajúce pasienky)
- v súvislých lesných porastoch nezalesňovať, resp. udržať prirodzené nelesné enklávy, čistiny, miesta s prirodzene skalnatou pôdou, členité lesné okraje
- v oblastiach intenzívnej poľnohospodárskej produkcie zachovať zatrávnené medze a zatrávnené úseky medzi poliami s výsadbou ojedinelých stromov alebo krov ako refúgium veľkého hmyzu
- spolupracovať s vlastníkami a užívateľmi lesných a poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany lelka lesného a jeho výskytových lokalít
- organizovať výchovno-vzdelávacie podujatia (napr. prednášky a besedy) pre verejnosť, vlastníkov a užívateľov zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu k ochrane lelka, vydávať propagačné materiály

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre muchárka bielokrkeho (*Ficedula albicollis*)

Na zlepšenie stavu muchárka bielokrkeho na stav B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zvýšiť rubný vek min. o 20 rokov alebo predĺžiť celkovú obnovnú dobu na min. 40 rokov, resp. na min. 100 rokov u štruktúralne diferencovaných porastov, pričom ťažba sa začne až po dosiahnutí rubného veku,
- ochranné lesy ponechať bez zásahu,
- pri ťažbe ponechať v lese stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 5 ks/ha,
- ponechávať v poraste stojace mŕtve stromy,
- ťažbu dreva v porastoch starších ako 80 rokov realizovať iba mimo hniezdneho obdobia (termín júl až marec),
- v porastoch starších ako 60 rokov vylúčiť používanie pesticídov,
- zachovávať brehové porasty, pásy a skupiny nelesnej drevinovej vegetácie.

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre muchára sivého (*Muscicapa striata*)

Na zlepšenie stavu muchára na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť pravidelný monitoring druhu
- Zachovanie vysokého podielu starých listnatých a zmiešaných lesov, zachovanie, resp. zvyšovanie podielu starej stromovej vegetácie (parky, sady, záhrady) v sídlach a okolí vodných tokov
- Vylúčenie veľkoplošných holorubov vo väčších celkoch starých listnatých a zmiešaných lesov a uprednostňovanie výberkového spôsobu ťažby dreva
- Dodržiavanie vhodného zastúpenia drevín
- Ponechávanie stojacich mŕtvych stromov v porastoch a výstavkov pri maloplošných holoruboch (5 stromov/10 ha porastu na dožitie, prípadne aj skupinky stromov). Odporúča sa tiež zachovanie/vysadenie aspoň ojedinelých stromov a krov na rozľahlých poľnohospodárskych plochách

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre d'atľa prostredného (*Dendrocopos medius*)

Na udržanie stavu d'atľa prostredného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zvýšiť rubný vek min. o 20 rokov alebo predĺžiť celkovú obnovnú dobu na min. 40 rokov, resp. na min. 100 rokov u štruktúralne diferencovaných porastov, pričom ťažba sa začne až po dosiahnutí rubného veku,
- ochranné lesy ponechať bez zásahu,
- pri ťažbe ponechať v lese stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 5 ks/ha,
- ponechávať v poraste stojace mŕtve stromy,
- ťažbu dreva v porastoch starších ako 80 rokov realizovať iba mimo hniezdneho obdobia (termín júl až marec),
- v porastoch starších ako 60 rokov vylúčiť používanie pesticídov,
- zachovávať brehové porasty, pásy a skupiny nelesnej drevinovej vegetácie.
- v porastoch časovo lokalizovať mimo obdobie rozmnožovania (júl-december)

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre krutohlava hnedého (*Jynx torquilla*)

Na udržanie stavu krutohlava hnedého na stupni B priemerného priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť ponechanie starých stromov s dostatočnými dutinami, okrajových častí lesov, včítane starých sadov, parkov a lesíkov
- Zabezpečiť pravidelný monitoring druhu
- Podporovať rozvoj tradičných hospodárstiev so sadmi a pasienkami a hospodárskymi zvieratami, na ktorých sa vytvárajú vhodné podmienky na hniezdenie krutohlava a za týmto účelom aj správne nastaviť dotácie v rámci poľnohospodárskej politiky či na národnej alebo európskej úrovni.
- Inštalovať umelé hniezdne dutiny v rôznych výškach
- Zachovať pasienky a otvorené stanovišťa na okrajoch lesov s dostatočným množstvom starých stromov, umožňujúcich hniezdenie krutohlava.
- Zabezpečiť ochranu mravenísk ako zdroja hlavnej potravy tohto druhu, predovšetkým nepoužívaním umelých hnojív a pesticídov na pasienkoch a lúkach.

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre hrdličku poľnú (*Streptopelia turtur*)

Na udržanie stavu hrdličky poľnej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť pravidelný monitoring druhu
- Zachovanie tradičného hospodárenia v poľnohospodárskej krajine s maloplošnými Parcelami a zachovalými stromovými zoskupeniami medzi poľami
- Zachovanie rozptýlenej zelene a krovín na pasienkoch a lúkach
- Obmedzenie aplikácie chemických látok predovšetkým s herbicídnyim účinkom
- Obmedzenie výrubu a prílišného preriedovania stromoradií a krovísk oddeľujúcich polia a lemujúcich cestné komunikácie
- Zachovanie starších rozvoľnených porastov listnatých druhov stromov.

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre včelára lesného (*Pernis apivorus*)

Pre vytvorenie podmienok na udržanie stavu včelára lesného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Vylúčenie lesohospodárskych zásahov v blízkosti obsadených hniezd v hniezdnom období (1. apríla do 31. júla) čím sa obmedzí vyrušovanie párov pri hniezdení.
- Obmedzenie veľkoplošných holorubov.
- Zvyšovanie rubnej doby. Zachovanie alebo cielené obnovenie pôvodného druhového zloženia lesných porastov.
- Zlepšiť komunikáciu s užívateľmi poľovníckych revírov (napr. obmedzenie vykonávania poľovného práva, budovania a údržby poľovníckych zariadení v blízkosti obsadených hniezd v hniezdnom období a pod.)
- Zachovanie extenzívneho spôsobu využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovitou vegetáciou.
- Obmedzenie používania insekticídov najmä leteckým spôsobom na loviskách, čím sa zabezpečí dostatok potravy.
- Osadiť na všetky chýbajúce 22kV konzoly zábrany, ktoré bránia usmrteniu vtákov pri zosadnutí.
- Obmedzenie výstavby veterných elektrární v blízkosti CHVU.

2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre výra skalného (*Bubo bubo*)

Na zlepšenie stavu výra skalného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať priebežný prieskum, mapovanie a monitoring existujúcich aj potenciálnych hniezdísk, s osobitným zreteľom na historické hniezdiská,
- zaznamenávať priebeh hniezdenia, produktivitu a trendy vývoja miestnej populácie,
- usmerňovať na hniezdiskách v činných kameňolomoch ťažbu nerastných surovín tak, aby sa v nich bolo možné zachovať vhodné hniezdne biotopy a neboli poškodené aktívne hniezda, zvýšiť komunikáciu s užívateľmi dobývacieho priestoru,
- udržiavať možnosť voľného priletu k hniezdu (odstraňovanie drevinového náletu) a upravovať hniezdne police (hlbenie a odvodnenie) na existujúcich, opustených alebo potenciálne vhodných hniezdiskách so sukcesiou (napr. skalné útvary a zarastajúce kameňolomy) s výnimkou území v 4. a 5. stupni ochrany.
- inštalovať zábrany na stĺpy elektrického vedenia 22 kV v blízkosti hniezdísk,
- podporovať ekovýchovu a propagáciu ochrany výra skalného medzi zainteresovanými skupinami (najmä mládež, užívatelia lomov, poľovníci a pod.).

2.3.1.12. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*)

Na zlepšenie súčasného stavu prepelice poľnej do stavu B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

Za účelom obmedzenia priamych strát na zistených lokalitách prepelice:

- kosiť až po období hniezdenia a po preperení jedincov, t.j. po 31. auguste
- vylúčiť intenzívnu pastvu do 1. augusta
- evidované hniezdo dočasne vhodne označiť aj s primeranou ochrannou zónou s vedomím užívateľa pozemku
- na území s výskytom chrapkáča poľného kosiť len od stredu k okraju pozemku so súčasným znížením jazdnej rýchlosti

Za účelom zachovania hniezdných lokalít:

- Vylúčiť zmeny využívania pozemku vrátane krátkodobej zmeny na ornú pôdu, meliorácií, odvodnenia, terénnych úprav, zalesňovania, zastavania a pod.
- obnovu TTP realizovať do konca apríla, alebo až začiatkom septembra, vylúčiť nadmerné odstraňovanie krovín z lokalít
- vylúčiť aplikáciu agrochemikálií a biologických hnojív vrátane hnojovice v dobe od 20. apríla do konca augusta
- vylúčiť odstraňovanie medzí, strží a podobných extenzívne obhospodarovateľných plôch
- každoročne ponechať min. 5 % neobhospodarovanej pôdy (ako úhor) a min. 30% extenzívne využívanú pôdu z celkovej výmery PPF príslušného katastra
- zabezpečiť prekosenie neobhospodarovateľných plôch v období 3-5 rokov mimo obdobia hniezdenia
- prostredníctvom štátnej správy, príslušného odboru ochrany prírody a krajiny informovať užívateľov TTP v CHVÚ o lokalitách chrapkáča poľného a konzultovať zásahy a formy obhospodarovania lokalít s jeho výskytom na úrovni užívateľa a odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny

2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Tribeč

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárska pôda tvorí v CHVÚ Tribeč 31,5 % celkovej rozlohy územia. Viac ako 80% plochy sa využíva na intenzívne pestovanie poľnohospodárskych plodín. Prevalu majú obilniny a krmoviny (kukurica), a potom technické plodiny ako sú repka a slnečnica a cukrová repa. Porasty týchto technických plodín nevytvárajú vhodný hniezdny a len vo veľmi nízkej a obmedzenej miere potravný biotop, kvôli intenzívnym agrotechnickým postupom v rámci ich ošetrovania. Stav poľnohospodárstva v území je rozhodujúci faktor prežívania a prosperovania kritériových druhov, ktoré ju využívajú na hniezdenie alebo ako loviská. Preto by využívanie územia na poľnohospodárske účely malo zohľadniť následné zásady a opatrenia:

- Zabezpečenie dlhodobého poľnohospodárskeho využitia pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany (pastva, kosenie) a zabránenie opustenia poľnohospodárskej pôdy. Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácií v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni
- V maximálne možnej miere obmedziť zmenu TTP na ornú pôdu, alebo iný druh pozemku, zamedziť rozorávaniu TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie
- V prípade kosenia TTP od 1. mája do 31. júla zabezpečiť na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju, vylúčiť kosenie od kraja do stredu (z dôvodu ochrany prepelice poľnej).
- Minimalizovať a usmerniť chemizáciu na TTP formou najmä ústnej dohody na viacročných krmovinách (z dôvodu ochrany penice jarabej, krutohlava hnedého, hrdličky poľnej a prepelice poľnej), v prípade potreby rozhodnutiami príslušných úradov
- Podporovať chov hospodárskych zvierat (najmä oviec) a pasenia na TTP, a tak podporovať rozširovanie plôch pasienkov a TTP a viacročných krmovín
- Podporiť zachovanie a priebežné pôvodných druhov solitérnych drevín, remízok (NDV) a krovitých formácií na TTP
- V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách predmetov ochrany
- V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) identifikovať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít predmetov ochrany a navrhovať náhradné riešenia
- Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách penice jarabej (šírka min. 5 metrov, dĺžka min. 20 metrov)
- Zabezpečiť pravidelný každoročný monitoring predmetov ochrany v CHVÚ Tribeč sú to najmä orol kráľovský a výr skalný.

- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, že neexistuje riziko významne negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 17/2008 Z.z)
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami minimalizujúcich kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia, v prvej fáze najmä v územiach mimo zalesnených plôch (agrocenózy a nivy riek mimo lesa).
- Usmerniť výrub drevín bielych plôch podľa § 47, § 35 cez orgány OP z dôvodu získavania plôch na pasenie a kosenie - výmeru vyčistenej plochy vyššiu ako 2 (5) ha podmieniť zachovaním (vytvorením) priľahlej remízky s rozlohou min. 20 % z celkovej čistenej plochy pri lúke, min. 15 % z celkovej čistenej plochy pri pasienku, a následným užívaním vyčistenej plochy v ďalších rokoch ako pasienku, resp. kosnej lúky (biotop hrdličky poľnej, prepelice poľnej),
- Zhodnotiť legislatívne bariéry, ktoré farmárom bránia ponechaniu väčšieho podielu NDV na poľnohospodársky obhospodarovaných pozemkoch, na ktoré žiadajú dotácie. V prípade, že neexistuje iné riešenie ako zabezpečiť vyšší podiel NDV na týchto pozemkoch, upraviť príslušnú legislatívu alebo pravidlá.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ Tribeč a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 17/2008 Z.z, ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tribeč za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

V CHVÚ Tribeč pokrývajú lesné pozemky 65,9 % celkovej plochy % CHVÚ, preto je veľmi dôležité na zachovanie a prosperovanie väčšiny druhov predmetu ochrany dodržiavať nasledujúce zásady a opatrenia:

- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 20 % (obnovných porastov starších ako 80 rokov)
- Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 20 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy (štompy, mŕtve stojace drevo a pod.), ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm
- V maximálne možnej miere obmedziť leteckú aplikáciu insekticídov v lesných porastoch
- Vyhľadávať a nechať na dožitie predovšetkým stromy s dutinami

- Podporiť ostatné dutinové hniezdiče (muchárika bielokrkeého, žltouchvost hôrny, muchár sivý) inštaláciou rozmerovo vhodných búdok a polobúdok najmä v mladších porastoch ako 60 rokov a v prípade muchára sivého aj na vhodných lokalitách v okolí obcí
- Zabezpečiť ochranu hniezd dravcov a sov najmä formou už dlhoročne osvedčenou ústnou dohodou, ktorá sa javí ako najrýchlejší a najefektívnejší spôsob komunikácie medzi jednotlivými subjektmi. Jedná sa o obmedzenie, presunutie, alebo zastavenie prác priamo ohrozujúcich hniezdny strom, hniezdo, alebo nerušený priebeh hniezdenia na dobu nevyhnutnú pre inkubáciu a výchovu malých mláďat. (u orla kráľovského cca. 1.3. – 15.7.). Tento termín však sa môže pri neobvyklých prípadoch aj posunúť (napr. náhradná znáška, nadmorská výška hniezda, nové páry). Oficiálne vyhlásenie ochrannej zóny ohrozeného hniezda rozhodnutím príslušného úradu vyhlasovať až v tom prípade, ak sa dotknuté subjekty nedohodnú na dostatočných ochranných opatreniach z hľadiska nerušeného priebehu hniezdenia už predtým spomínaných druhov. Vnútoraná časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 150 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny cca 300- metrov. Tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu hniezd orla kráľovského, orla krikl'avého, včelára lesného a bociana čierneho, sovy dlhochvostej v prípade potreby aj v prípade nálezu stromových alebo zemných hniezd výra skalného.
- Pri dlhodobu známých hniezdiskách vzácnych druhoch dravcov a sov ohlásiť organizácii ŠOP s dostatočným predstihom všetky lesné práce týkajúce sa ťažby priamo v hniezdnom poraste aj mimohniezdnom období, aby sa predišlo aj k neúmyselnému spíleniu hniezdného stromu aj s hniezdom. Najmä u orla kráľovského býva hniezdo umiestnené priamo vo vrcholci väčšinou na ihličnanoch a pri pohľade zdola, od päty stromu, ho v mnohých prípadoch zbadat' len veľmi ťažko, alebo vôbec. Pri včasnom oznámení sa hniezdny strom aj jeho najbližší okolitý porast včas a jasne označí pracovníkom ŠOP, a tak sa predídne prípadne k vzájomným nedorozumeniam či obvineniam.
- Zabezpečiť spevnenie a úpravy nestabilných hniezd orlov kráľovských, či iných vzácnejších druhov dravcov ohrozených zrútením alebo nahradiť nestabilné hniezda bezpečnými podložkami
- Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít výra skalného a to kameňolomov, starých redších porastov na strmých stráňach a okolitých lesných porastov v prípade stromových hniezd
- Dôsledne posudzovať žiadosti o znovu obnovenie ťažby aj malých už dlhodoob nepoužívaných lomov, ktoré sú najčastejším hniezdiskom výra skalného
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov (orla kráľovského, výra skalného) všetkých hniezdísk
- Zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 17/2008 Z.z)
- Zapracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL

- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a úhynu vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.
- V maximálne možnej miere obmedziť výrub dutinových hniezdných stromov, najmä d'atľa prostredného ako aj iných druhov d'atľov a sov.
- Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ Tribeč a správnom hospodárení v ňom.
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 17/2008 Z.z. z 7.1.2008 s účinnosťou od 1.2.2008, ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Tribeč za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ

2.3.2.3 Rekreačia a šport

CHVU sa nachádza v južnej časti Hornonitrianskeho regiónu cestovného ruchu, ktorý má národný a nižší význam, do južnej časti zasahuje Nitriansky región. Vlastné CHVU tvorí pohorie Tribeč, kde sú prírodné podmienky pre letný pobyt a turistiku na horách. Na najvyšší vrchol pohoria vedú viaceré značené turistické trasy z nástupných miest v jednotlivých obciach po obvode pohoria. Vyhľadávanou lokalitou je hrad Gýmeš, ktorý leží v CHVU, aj ďalšie kultúrno-historické lokality mimo územia (Topoľčianky, Skýcov, Oponice a i), väčšina je súčasťou turistických trás. Na juhovýchodnej hranici CHVU pri obci Jelenec, sa nachádza rekreačná oblasť Remitáž pri vodnej nádrži Jelenec s rekreačnou vybavenosťou (chatová osada, autokemping), využíva sa pre letnú turistiku, pobyt v horách a pri vode, vodné športy. V rámci územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja sa navrhuje aj ďalší rozvoj rekreačných plôch v tejto lokalite. V zásade rekreačia a šport nie je vylúčená, pokiaľ nedochádza k vyrušovaniu predmetu ochrany na hniezdach a hniezdiskách:

- Dôsledne posudzovať investičné zámery pre rozvoj rekreácie a športu z pohľadu ich dopadu na predmety ochrany. Vylúčiť zámery prispievajúce k zvýšeniu miery fragmentácie CHVU, podporiť zámery, ktoré sú umiestnené na okraji územia bez negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Citlivo posudzovať návrhy plánovaných nových turistických trás, či náučných chodníkov. Zabrániť ich vedeniu cez známe hniezdne teritória, alebo priamo popod hniezdne stromy vzácnych druhov dravcov a sov, alebo k iným rušivým vplyvom vedúcim k ohrozeniu priebehu hniezdenia, alebo dokonca k jeho zániku

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

Poľovníctvo a rybárstvo len malej miere zasahuje vo vzťahu k predmetom ochrany. Ani jeden z predmetov ochrany nie je vedený ako poľovný druh a nie je priamo viazaný na vodu a vodné prostredie. Všeobecne však členovia poľovných združení a miestnych rybárskych organizácií môžu významne prispieť k dosiahnutiu cieľov ochrany územia, a preto je potrebné pri jeho výkone dodržiavať nasledovné opatrenia:

- Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, kontrolovať oprávnenosť vstupu motorovými vozidlami aj v spolupráci členov Stráže prírody pri CHKO Ponitrie do CHVÚ
- Spolupracovať a zapájať jednotlivé poľovnícke združenia do intenzívnej kontroly dodržiavania poľovníckych predpisov a predpisov ochrany prírody ako aj do eliminácie vykladania otrávených návnad
- Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody
- Vypracovať a uviesť do praxe v spolupráci s vedením Slovenskej poľovníckej komory systém odhaľovania a kontroly pyliactva a trávenia zveri a dravých vtákov v CHVÚ
- Pri podozrení z páchania trestnej činnosti, najmä pri nálezoch uhynutých živočíchov, návnad je potrebné bezodkladne podať trestné oznámenie príslušnému útvaru polície a orgánom činným v trestnom konaní
- Zabezpečiť opatrenia na podstatné zníženie rizík nezákonného odstrelu najmä vzácných druhov dravcov a sov
- Koordinovať v spolupráci s miestnymi PZ výstavbu nových posedov, prípadne obmedzenie využívania už existujúcich, v blízkosti hniezd a hniezdných porastov, či vyhlásených ochranných zón

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín

V okrajovej časti CHVÚ sa nachádza niekoľko malých ložísk vyhradených a nevyhradených nerastov. Pri obci Krnča je rozvinutá ťažba stavebného kameňa - kremenca vo výhradnom ložisku Krnča s určeným dobývacím priestorom (Porfix Sand, s.r.o. Zemianske Kostolany). Pri Jelenci sa nachádzajú výhradné ložiská kremencov s určeným dobývacím priestorom so zastavenou ťažbou. Ložiská keramických ílov s vyhláseným chráneným ložiskovým územím sa nachádzajú pri Horných Lefantovciach, Ladiciach a Zlatne. Ložiská nie sú využívané, o ťažbe sa neuvažuje. Ložiská nevyhradených nerastov stavebného kameňa sú evidované pri Zlatne a Klátovej Novej Vsi, nie sú aktuálne využívané. Väčšinou majú len lokálny charakter a sú už dlhodobo neaktívne. Kameňolomy sú však najdôležitejším hniezdnym biotopom výra skalného (až na jednotlivé výnimky 100% hniezdísk), preto je potrebné, rovnako ako v prípade prípravy projektov na využívanie nerastných surovín, dodržať nasledovné zásady:

- Je potrebné dôsledne posúdiť nové zámery na rozvoj ťažby nerastných surovín a vylúčiť ich v prípade, že je preukázaný negatívny dopad na predmet ochrany, resp. dochádza nimi k fragmentácii územia
- V prípade realizácie nových projektov ťažby nerastných surovín, ktoré je možné po posúdení dopadov na predmet ochrany realizovať, je potrebné dôsledne trvať na vypracovaní a dodržaní zmierňujúcich opatrení
- V prípade hniezdísk výra skalného v nevyužívaných kameňolomoch neplánovať ťažbu a minimalizovať návštevnosť a vyrušovanie v hniezdnom období;

- V prípade hniezd výrov v kameňolomoch zabezpečiť, aby územné plány dotknutých obcí zohľadňovali pripomienky orgánov ŠOP na výstavbu (či bytovú, alebo nebytovú) v tesnom susedstve s dotknutými kameňolomami a zahrnúť do územnoplánovacej dokumentácie tieto lokality v prípade potvrdenia výskytu ako dôležité pre ochranu prírody;

2.3.6. Využitie vody

V rámci CHVU sa nachádzajú miestne zdroje pitnej vody, pásma hygienickej ochrany vodárenských zdrojov zasahujú do západnej časti pri obci Súlovce a do južnej časti pri obci Podhorany a Jelenec. Územie nie je významné výskytom termálnych a minerálnych vôd. Nie je súčasťou chránenej vodohospodárskej oblasti. Na juhovýchodnom okraji CHVU sú vybudované dve menšie vodné nádrže na Jelenskom potoku, menšie rybníky sú v západnej časti územia pri Solčanoch. Hlavným vodným zdrojom je tok rieky Nitra a jej prítokov. Tento je využívaný v menšej miere na energetické účely ako napr. MVE Podlužany (medzi obcami Kovarce a Oponice).

- V prípade akéhokoľvek využitia vody priamo v území a bezprostrednom okolí na iný účel ako pre potreby obcí priamo v CHVÚ, alebo na ich hranici, je potrebné zväziť a posúdiť prípadný dosah na predmet ochrany.
- Zabezpečiť úplnú ochranu brehových porastov, odstraňovať len porasty, ktoré bránia prietoku pri vyšších vodných stavoch.

2.3.7. Ďalšie využitie

Na území CHVU sa nenachádzajú zdroje znečisťovania ovzdušia a vody. Priemyselná výroba a iné zdroje sú sústredené, najmä v mestách mimo územia CHVU. Bývalé aj súčasné záťaže lokálnych skládok odpadu sú evidované na okrajoch viacerých obcí (Súlovce, Lefantovce, Podlužany, Výčapy – Opatovce). Severozápadným okrajom územia prechádza úsek cesty I/64 s frekventovanou dopravou a súvisiacou záťažou. Rieka Nitra v tomto úseku je evidovaná ako tok s vysokým znečistením vody. V prípade zámerov, ktoré by sa týkali iného využitia s možným dopadom na predmety ochrany je potrebné dôsledne posúdiť dopad týchto zámerov a realizovať ich len v prípade ak nebudú mať negatívny vplyv na predmety ochrany (napr. zakladanie extenzívnych ovocných sádov a záhrad pri rekreačných zariadeniach na okraji lesa rozširujúce hniezdne možnosti pre žltochvosta hôrneho).

2.3.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Priamo v území CHVU, v juhovýchodnej časti, sa nachádza zrúcanina hradu Gýmeš a pri obci Oponice zrúcanina hradu Oponice. Početné kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú situované v obciach vo vnútri a na okraji CHVU a v širšom okolí. V území sa neevidujú kultúrne ani náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

Do budúca by sa v spolupráci so ŠOP SR mali usmerniť potenciálne zámery a aktivity prekračujúce najmä regionálny charakter, aby nedochádzalo k ohrozeniu predmetov ochrany na území CHVÚ, alebo na jeho hraniciach.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Phoenicurus phoenicurus*, *Caprimulgus europaeus*, *Muscicapa striata* a *Coturnix coturnix* na priaznivý.
2. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aquila heliaca*, *Sylvia nisoria*, *Ficedula albicollis*, *Dendrocopos medius*, *Jynx torquilla*, *Streptopelia turtur*, *Pernis apivorus* a *Bubo bubo*.
3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Tribeč.
4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Vnútornými prírodnými faktormi, ktoré negatívne vplyvajú na populácie a dlhodobý cieľ č. 2 je sukcesia u včelár alebo prepelica. Minimalizovanie tohto vplyvu je väčším problémom práve na týchto rozľahlých plochách a vyžaduje väčšie motivovanie poľnohospodárov pre udržanie hospodárenia na pôde vhodným nastavením dotácií. Problém je aj opúšťania pôdy a následné zarastanie. Naopak druhomako hrdlička, pŕhľaviar aj penica jarabá nástup niektorých sukcesných štádií prispeje k naplneniu cieľu 2

*Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplyvať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **odvodňovanie, opúšťanie, rozorávanie TTP a používanie pesticídov**. Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny (všetky výberové druhy okrem rybárika riečneho) v území aj dnes a to hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie TTP všeobecne, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdnych a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov č. 1–2. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t.j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov. Tieto opatrenia by sa mali vykonať aspoň na pozemkoch, ktoré sú dnes vo vlastníctve štátu (SPF).*

*Vnútorným prírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj **pôsobenie škodlivých činiteľov v lese**. Tými sú napríklad vetrové polomy alebo kalamitné pôsobenie hmyzu potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1 a 2. V prípade vetrových polomov ak dôjde k polomom na väčšej ploche, môžu mať negatívny dopad na hniezdiská niektorých dravcov, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdné biotopy. Na zníženie dopadov tohto faktoru je dôležité, aby pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štrukturované a minimalizované rovnoveké kultúry. Tým sa podarí vplyv na porasty, a teda aj na hniezdiská druhov značne obmedziť. Problémom však môže byť vznik vetrových polomov v hniezdnom období spôsobujúci zmarenie hniezdenia. Jeho minimalizácia je možná vhodným štrukturovaním porastov, ako aj udržaním populácií druhov na dostatočne veľkej úrovni, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom môže byť veľkoplošné spracovanie takýchto kalamít. V tomto prípade dochádza k úplnému zániku*

hniezdných biotopov. Týka sa to nielen dravcov, kurovitých vtákov ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie. Preto je pre minimalizovanie ich dopadu veľmi dôležité hľadať spôsoby ako zachovať aspoň niektoré biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Takými možnosťami je pri kalamitnej ťažbe ponechávať zdravé stromy (ich skupiny) alebo zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre okolité porasty, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Takýto zásah minimalizuje dopad na niektoré hniezdne, ktoré sa dokážu dočasne prispôsobiť aj životu na polomoch ak ostanú zachované hniezdne stromy. Zároveň je však nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populáciu, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať poľnohospodárstvo. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým opúšťanie pôdy, rozorávanie TTP a zmena plodín. Všetky uvedené zmeny v poľnohospodárskej praxi vedú k zníženiu dostupnosti hniezdných biotopov pre predmety ochrany, ako je napríklad prepelica poľná, ale aj k zníženiu dostupnosti potravy pre dravce. Z tohto pohľadu je obzvlášť problematická intenzifikácia hospodárenia vedúca k rozorávaniu TTP, zmene preferovaných plodín a veľkoplošnému pestovaniu hustosiatych plodín, ako napríklad repka, ktoré značne limitujú dostupnosť potravy, a teda vedú buď k zníženiu hniezdnej úspešnosti, alebo priamo k opusteniu niektorých hniezdných teritórií. Je preto veľmi dôležité monitorovať dopad týchto zmien v území a sa zasadzovať za také nastavenie dotácií pre poľnohospodárov, ktoré ich bude motivovať k poľnohospodárstvu šetrnému k prírode v rámci CHVÚ a zároveň aj dostatočne motivovať, aby nedochádzalo k opúšťaniu pôdy.

Limitujúcim faktorom je aj intenzívne lesné hospodárenie, obzvlášť problematickým sú lesy s vysokým zakmenením ako aj nízkym vekom. Vhodným usmernením hospodárenie, s ktorým program starostlivosti počíta, sa však môže úplne predísť nenaplneniu uvedeného cieľa. Intenzívne lesné hospodárenie v prípade spracovania kalamít na veľkých plochách môže byť značne limitujúce aj pre dosiahnutie cieľov. Aby sa tomu predišlo je veľmi dôležité pri plánovanej obnove lesa vhodne štrukturovať porasty a pri náhodných ťažbách je dôležité ponechávať na dožitie zdravé stromy podľa minimálnych nárokov druhov, prípadne zlomy ako hniezdne podmienky. Pri zohľadnení ekologických nárokov druhov je možné skĺbiť hospodárenie v lese a to aj náhodnú ťažbu tak, aby sa minimalizoval negatívny dopad na uvedené dlhodobé ciele.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie podpory verejnosti pre ochranu prírody ako takú. Podpora verejnosti môže značne v CHVÚ Tribeč variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovaniu opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície vnímania dôležitosti ochrany prírody dostanú iné sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti. V takejto situácii je ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad tohto faktoru. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomickeho, ale celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných

subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Na dlhodobé ciele vplýva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ pre prípad ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Spomedzi vonkajších prírodných faktorov majú na naše populácie dopad poveternostné podmienky – extrémny počasie na migračných trasách a zimoviskách. V prípade druhov ako prepelica poľná, penica jarabá, muchár sivý, muchárik bieločrý, hrdlička poľná, krutihlav, žltouchvost hôrny a včelár lesný nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. V prípade suchých rokov vedúcich k nedostatku potravy na zimoviskách tak môže byť mortalita uvedených druhov vyššia a môže viesť aj k nižšiemu obsadeniu revírov po návrate zo zimovísk. Na minimalizovanie tohto vplyvu je možné len udržiavať biotopy uvedených druhov v dobrej kvalite za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti, ktorá bude úplne alebo aspoň čiastočne kompenzovať potenciálne straty na zimoviskách a migračných trasách v dôsledku poveternostných extrémov.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu globálna zmena klímy. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. Rovnako aj prípadné zmeny v zrážkových pomeroch (ich pokles) sa môžu negatívne dotknúť niektorých druhov. Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť tak by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov mali slovenské inštitúcie žiadať efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien. Keďže k nim však v súčasnosti nie je na globálnej politickej úrovni vôľa, je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôbiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

Vonkajším prírodným faktorom veľmi významne vplývajúcim na populácie pôvodných druhov vtáctva je šírenie nepôvodných invázných druhov šeliem a ostatných živočíchov. Prípadný výskyt medvedík čistotný je problematický k ochrane hniezd dravcov, keďže medvedík je veľmi dobrý lezec.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viacere antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Tribeč môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých.

V prípade cieľov hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyvniteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike

vplývajúci negatívne na dostupnosť zimovísk ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenia a dožadovanie plnenia medzinárodných dohovorov (RAMSAR, AEWA a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, a 3 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá ekonomická a sociálna situácia v Európe. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť zachovalých lesov, pričom zachovalé lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Phoenicurus phoenicurus*, *Caprimulgus europaeus*, *Muscicapa striata* a *Coturnix coturnix* na priaznivý.

- 1.1. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.
- 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*) na hustote aspoň 1 hniezdny pár/10 km² územia s vhodným biotopom.
- 1.3. Zvýšiť a udržať populáciu muchára sivého (*Muscicapa striata*) na hustote aspoň 1-5 hniezdných párov/1 km² územia s vhodným biotopom.
- 1.4. Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) na priemernej minimálnej úrovni nad 20 volajúcich samcov.

2. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aquila heliaca*, *Sylvia nisoria*, *Ficedula albicollis*, *Dendrocopos medius*, *Jynx torquilla*, *Streptopelia turtur*, *Pernis apivorus* a *Bubo bubo*.

- 2.1. Udržať populáciu orla kráľovského (*Aquila heliaca*) na priemernej úrovni minimálne 4 obsadených teritórií.
- 2.2. Udržať populáciu penice jarabej (*Sylvia nisoria*) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.
- 2.3. Udržať populáciu muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*) na minimálnej úrovni 1150 obsadených teritórií.
- 2.4. Udržať populáciu ďatľa prostredného (*Dendrocopos medius*) na minimálnej úrovni 275 obsadených teritórií.
- 2.5. Udržať populáciu krutihlava hnedého (*Jynx torquilla*) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.
- 2.6. Udržať populáciu hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) na priemernej úrovni minimálne 625 obsadených teritórií.
- 2.7. Udržať populáciu včelára lesného (*Pernis apivorus*) na minimálnej úrovni 20 obsadených teritórií.
- 2.8. Udržať populáciu výra skalného (*Bubo bubo*) na minimálnej úrovni 3 obsadených teritórií.

3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Tribeč.

- 3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 17/2008 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.
  - 3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy
4. **Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
- 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
  - 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ.

Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Dominantný hospodársky spôsob je podrastový hlavne jeho maloplošná forma. V odôvodnených prípadoch v rámci zákona modely hospodárenia umožňujú aj použitie kombinácie podrastového a holorubného hospodárskeho spôsobu.

Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie													
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
07		H	N			208	78	2	40	10	MH	VH	AG	70-100	os	0-30		0-0		0-0						
07		H	V			202	41	2	140	30	MP		DB	40-60	CR	10-25	BO	10-30	bk	0-15	hb	0-15				
07		H	V			205	32	2	120	30	MP		DB	50-75	BO	10-20	BK	5-20	sc	0-10	ol	5-25				
07		H	V			208	30	2	120	30	PH		DB	50-70	BK	5-20	bo	10-20	ol	10-25		0-0				
07		H	V			208	31	2	140	30	MP		DB	50-70	BK	5-20	bo	10-20	ol	10-25		0-0				
07		H	V			208	32	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	5-20	bo	10-20	ol	10-25		0-0				
07		H	V			208	37	2	130	30	HP	MP	DB	50-70	BK	5-20	bo	10-20	ol	10-25		0-0				
07		H	V			208	39	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	5-20	bo	10-20	ol	10-25		0-0				
07		H	V			208	42	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	5-20	bo	10-20	ol	10-25		0-0				
07		H	V			209	31	2	130	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	32	2	120	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	34	2	130	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	35	2	120	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	37	2	130	30	HP	MP	DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	39	2	120	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	42	2	120	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	85	2	120	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			209	94	2	130	30	MP		DB	55-75	BK	5-20	BO	5-20	ol	5-25		0-0				
07		H	V			211	30	2	120	30	PH		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	31	2	140	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	32	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	34	2	130	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategoría	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie													
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
07		H	V			211	35	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	37	2	130	30	HP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	38	2	140	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	39	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	41	2	140	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	42	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	51	2	100	30	PH	HP	DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	56	2	110	30	PH	HP	DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	84	2	140	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	85	2	120	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			211	94	2	130	30	MP		DB	50-70	BK	10-30	oi	5-20	ol	10-30		0-0				
07		H	V			213	39	2	110	30	MP		DB	50-70	BO	10-30	bk	0-15	ol	10-30		0-0				
07		H	V			213	42	2	120	30	MP		DB	50-70	BO	10-30	bk	0-15	ol	10-30		0-0				
07		H	V			213	85	2	110	30	MP		DB	50-70	BO	10-30	bk	0-15	ol	10-30		0-0				
07		H	V			305	62	2	120	30	MP	VP	BK	50-70	DB	10-30	oi	5-20	ol	0-20		0-0				
07		H	V			305	66	2	130	30	MP	VP	BK	50-70	DB	10-30	oi	5-20	ol	0-20		0-0				
07		H	V			305	71	2	120	30	HP	MP	BK	50-70	DB	10-30	oi	5-20	ol	0-20		0-0				
07		H	V			310	62	2	120	30	MP	VP	BK	60-80	DB	10-30	oi	5-25	ol	5-25		0-0				
07		H	V			310	66	2	120	30	MP	VP	BK	60-80	DB	10-30	oi	5-25	ol	5-25		0-0				
07		H	V			310	70	2	100	30	HP	MP	BK	60-80	DB	10-30	oi	5-25	ol	5-25		0-0				
07		H	V			310	71	2	120	30	HP	MP	BK	60-80	DB	10-30	oi	5-25	ol	5-25		0-0				
07		H	V			311	34	2	130	30	MP		BK	40-60	DB	20-40	oi	10-30	ol	10-30		0-0				
07		H	V			311	62	2	120	30	MP	VP	BK	40-60	DB	20-40	oi	10-30	ol	10-30		0-0				

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie													
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
07		H	V			311	66	2	120	30	MP	VP	BK	40-60	DB	20-40	oi	10-30	ol	10-30		0-0				
07		H	V			311	71	2	110	30	HP	MP	BK	40-60	DB	20-40	oi	10-30	ol	10-30		0-0				
07		H	V			311	88	2	100	30	PH	HP	BK	40-60	DB	20-40	oi	10-30	ol	10-30		0-0				
07		H	V			311	91	2	110	30	MP	VP	BK	40-60	DB	20-40	oi	10-30	ol	10-30		0-0				
07		H	V			311	94	2	120	30	MP	VP	BK	40-60	DB	20-40	oi	10-30	ol	10-30		0-0				
07		H	V			313	88	2	100	30	PH	HP	BK	30-50	DB	20-35	oi	10-30	ol	10-30		0-0				
07		H	V			316	62	2	120	30	MP	VP	BK	50-70	DB	5-20	oi	0-20	cl	10-20	hb	0-10				
07		H	V			316	71	2	120	30	HP	MP	BK	50-70	DB	5-20	oi	0-20	cl	10-20	hb	0-10				
07		H	V			323	79	2	80	20	PH	MH	JL	70-90	js	10-30	ol	0-20		0-0		0-0				
07		H	V			410	62	2	110	30	MP	VP	BK	60-80	oi	10-30	cl	10-30		0-0		0-0				
07		O	V		a	104	32	2	220	99	MP		DB	60-90	bo	10-30	ol	5-20		0-0		0-0				
07		O	V		a	204	32	2	220	99	MP		DB	60-85	BK	5-25	bo	0-20	ol	10-30		0-0				
07		O	V		a	217	32	2	220	99	MP		DB	60-80	CL	10-25	ol	10-25	bo	0-20		0-0				
07		O	V		d	292	42	2	220	99	MP		DB	40-70	CR	10-40	BO	10-20	ol	10-30		0-0				
07		O	V		d	295	32	2	220	99	MP		DB	65-90	BK	5-25	bo	0-20	ol	5-20		0-0				
07		O	V		d	299	32	2	220	99	MP		DB	65-90	bk	5-25	bo	0-20	ol	5-25		0-0				

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
1.1.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
1.1.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
1.1.3.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltochvosta hôrneho	CHVÚ	VP
1.1.4.	Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 35 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
1.1.5.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	CHVÚ	VP
1.1.6.	Podporiť hniezdne podmienky pre žltochvosta hôrneho vyvesením búdok	CHVÚ	VP
1.1.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie leľka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) na hustote aspoň 1 hniezdny pár/10 km² územia s vhodným biotopom			
1.2.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	CHVÚ	VP
1.2.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
1.2.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvolnených porastov drevín	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť a udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) na hustote aspoň 1-5 hniezdných párov/1 km² územia s vhodným biotopom			
1.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
1.3.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
1.3.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
1.3.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	CHVÚ	VP
1.3.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	CHVÚ	VP
1.3.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchára sivého	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na priemernej minimálnej úrovni nad 20 volajúcich samcov.			
1.4.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.4.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.	CHVÚ	VP
1.4.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	CHVÚ	VP
1.4.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdnych lokalitách	CHVÚ	VP
1.4.5.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke minimálne 10 m	CHVÚ	VP
1.4.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej	CHVÚ	VP
1.4.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať populáciu orla kráľovského (Aquila heliaca) na minimálnej úrovni 4 obsadených teritórií.			
2.1.1.	Zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdnych párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat	CHVÚ	VP
2.1.2.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
2.1.3.	Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	CHVÚ	VP
2.1.4.	V maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality	CHVÚ	VP
2.1.5.	Eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve	CHVÚ	VP
2.1.6.	Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení, zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch	CHVÚ	VP
2.1.7.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
2.1.8.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
2.1.9.	Zabezpečiť spevnenie a úpravy nestabilných hniezd ohrozených zrútením	CHVÚ	VP
2.1.10.	Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	CHVÚ	NP
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať populáciu penice jarabej (Sylvia nisoria) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií			
2.2.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie penice jarabej	CHVÚ	VP
2.2.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	CHVÚ	VP
2.2.3.	Vylúčiť zalesňovanie xerothermných krovitých strání	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.2.4.	Zabezpečiť tlenie sukcesie krovitých porastov, tak aby dosahovali optimálnu štruktúru a štádium sukcesie nebolo príliš pokročilé a to pravidelným mozaikovitým mulčovaním, preriedovaním súvislých krovitých zárastov.	CHVÚ	VP
2.2.5.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	CHVÚ	VP
2.2.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
2.2.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.3. Udržať populáciu muchárika bielokrkeho (Ficedula albicollis) na minimálnej úrovni 1150 obsadených teritórií.			
2.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 100 rokov	CHVÚ	VP
2.3.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
2.3.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.3.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	CHVÚ	VP
2.3.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bielokrkeho	CHVÚ	VP
2.3.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	CHVÚ	VP
2.3.7.	Podporiť hniezdne podmienky pre muchárika bielokrkeho vyvesením búdok	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.4. Udržať populáciu d'atľa prostredného (Dendrocopos medius) na minimálnej úrovni 275 obsadených teritórií.			
2.4.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
2.4.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
2.4.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.4.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	CHVÚ	VP
2.4.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	CHVÚ	VP
2.4.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie d'atľa prostredného	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.5. Udržať populáciu krutihlava hnedého (Jynx torquilla) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.			
2.5.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie krutihlava	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.5.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	CHVÚ	VP
2.5.3.	Zachovávať všetky staré a dutinové stromy, solitérne stromy a stromoradia v poľnohospodárskej krajine	CHVÚ	VP
2.5.4.	Podľa potreby vysadiť solitérne stromy ako zabezpečenie potenciálnych hniezdných stromov do budúcnosti. (najmä na rozsiahlych otvorených plochách TTP, OP vzniknutých počas kolektivizácie)	CHVÚ	VP
2.5.5.	Zachovávať dostatočné porasty drevín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	CHVÚ	VP
2.5.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.6. Udržať populáciu hrdličky poľnej (<i>Streptopelia turtur</i>) na priemernej úrovni minimálne 625 obsadených teritórií.			
2.6.1.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
2.6.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	CHVÚ	VP
2.6.3.	Zachovávať dostatočné porasty krovín, solitérných stromov a stromoradií na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
2.6.4.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia	CHVÚ	VP
2.6.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie hrdličky poľnej	CHVÚ	VP
2.6.6.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.7. Udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej úrovni 20 obsadených teritórií			
2.7.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného	CHVÚ	VP
2.7.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	CHVÚ	VP
2.7.3.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
2.7.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	CHVÚ	VP
2.7.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	CHVÚ	VP
2.7.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	CHVÚ	VP
2.7.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	CHVÚ	VP
2.7.8.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.7.9.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
2.7.10.	Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdísk	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.8. Udržať populáciu výra skalného (<i>Bubo bubo</i>) na minimálnej úrovni 3 obsadených teritórií			
2.8.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného	CHVÚ	VP
2.8.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	CHVÚ	VP
2.8.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít a to predovšetkým v aktívnych kameňolomov, zabezpečiť aby došlo k zničeniu aktívnych hniezd ťažbou	CHVÚ	VP
2.8.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	CHVÚ	VP
2.8.5.	Zabezpečiť inštaláciu zábran na stĺpy elektrického vedenia 22 kV v blízkosti hniezdísk	CHVÚ	VP
2.8.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 17/2008 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.			
3.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 17/2008 Z.z. a platnou legislatívou	CHVÚ	VP
3.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 17/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Tribeč	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy			
3.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	VP
3.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Tribeč naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia)	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.			
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	VP
4.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
4.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení	CHVÚ	SP
4.1.4.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	SP
4.1.5.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	VP
4.1.6.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	VP
4.1.7.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	CHVÚ	VP
4.1.8.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Tribeča v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	SP
4.1.9.	Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	CHVÚ	VP
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	CHVÚ	VP
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	VP
4.2.4.	V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov	CHVÚ	VP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-01 Ochrana vtáctva v lesoch Tribeča v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Rok 2016 – 2025 v čase obnovy PSL
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu/projektov, t.j. organizácia s odbornosťou pre vyhotovenie PSL v spolupráci s organizáciou ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MPRV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	192000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2026 po ukončení obnovy všetkých PSL v území alebo roky 2018, 2023, 2026, t.j. rok po obnove príslušných PSL.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-02 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.1., 2.2., 2.5., 2.12., 2.14. a 2.15.
3. Opatrenia	1.1.16., 2.1.6., 2.2.8., 2.5.3., 2.12.4, 2.12.5., 2.14.8. a 2.15.9.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. v energetickom sektore
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	90000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvížne plošiny, rebríky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-03 Ochrana hniezdných stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	

3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Ďalekohľad, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafón a zariadenie na prehrávanie vtáčích hlasov, GPS, materiál na označenie hniezdneho stromu a PC na písanie podnetov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po ukončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa sumarizujúca počty zistených stromov a počty stromov s dosiahnutou ochranou a súvisiacimi údajmi.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU033-04 Zlepšenie hniezdných podmienok pre dutinové hniezdiče v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	1.3., 2.5., 2.6. a 2.13.
3. Opatrenia	1.3.6., 2.5.5., 2.6.5, 2.11.7., 2.13.4.
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, 2027-2030, 2037-2040
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a správcovia lesných pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	75000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na výrobu búdok (píly, klince, kladivá, dosky) a materiál na lezenie na stromy (skoby, laná, karabíny a pod.).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021, r. 2031, r. 2041
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po každom období s prijatým projektom na doplnenie búdok pre zlepšenie hniezdných podmienok..
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU033-05 Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci a užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	300000 €

11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál a zariadenia potrebné pre údržbu trávnych porastov (predovšetkým kosením, pastvou) na kľúčových lokalitách výskytu kritériových druhov. Takisto podpora pre vlastníkov na služby potrebné pre údržbu týchto TTP
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení kalendárneho roku
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU033-06 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Tribeč a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Veľká Fatra a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniesdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, potreby na sčítanie vtákov v kolónii čajok, materiál na telemetrické sledovanie vybraných druhov vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-07 Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Tribeč prostredníctvom stráže prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR

10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	46500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-08 Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Tribeč verejnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Veľká Fatra
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	120000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Naprojektovanie a výstavba náučných chodníkov, na vybraných bodoch výstavba pozorovacích veží, výrobu a osadenie informačných panelov, panelov náučného chodníka, vybudovanie parkoviska, vybudovanie a prevádzka fotokrytov ako nástroj priblíženia miestnej prírody verejnosti
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	V roku 2021 po ukončení projektu a následne v intervale každých päť rokov
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a každých päť rokov správa o návštevnosti územia
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-09 Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníka a správcu pozemku
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor a technika na tlač propagačných a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku

13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-10 Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Tribeč v zahraničí s cieľom pritiahnutia návštevníkov
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.
3. Opatrenia	4.1.7., 4.1.8.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	50000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na prípravu filmu. Podklady na prípravu publikácie o lokalitách pre birdwatching v Veľkej Fatry a okolí v angličtine a podklady pre menšie články.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa, vydaný film a publikácie
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-11 Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	72000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po ukončení hodnotenia každého projektu samostatne.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z hodnotenia každého zámeru samostatne.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-12 Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	

3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	55500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov pre rozhodnutia úradov, terénna obuv, oblečenie, pokutové bločky, zápisníky, fotoaparát, ďalekohľady.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-13 Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	3.2.
3. Opatrenia	3.2.1. a 3.2.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie štúdií, podkladové dáta potrebné pre expertov podieľajúcich sa na štúdiách pre ŠOP SR.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečné správy, prípadne zmeny legislatívy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-14 Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1. a 4.2.
3. Opatrenia	4.1.1., 4.2.1., a 4.2.3.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	63000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu

	a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU031-15 Zámenny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Tribeč
2. Príslušný operatívny cieľ	4.2.
3. Opatrenia	4.2.4.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody a príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	63000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a zariadenia pre geometrické vymeranie zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 17/2008 Z.z.

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
		(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU031-01	Ochrana vtáctva v lesoch Tribeča v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU031-03	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Tribeč	5000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU031-04	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče CHVÚ Tribeč	0	3000	3000	3000	0	0	0	0	0	0	0	3000	3000	3000	0	0
SKCHVU031-05	Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Tribeč	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
SKCHVU031-06	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Tribeč a jeho hniezdnej úspešnosti	5000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU031-07	Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Tribeč prostredníctvom stráže prírody	3000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU031-08	Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Tribeč verejnosti	0	50000	30000	20000	20000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-09	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Tribeč	10000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	10000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU031-10	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Tribeč v zahraničí s cieľom pritiažnutia návštevníkov	0	20000	10000	10000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-11	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Tribeč	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	5000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU031-12	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Tribeč	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	5000	1500	1500	1500	1500	1500

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU031-13	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Tribeč	0	4000	4000	4000	4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU031-14	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Tribeč	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU031-15	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Tribeč	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
	Spolu (€)	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	19200	0	0	0	0	0	0

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)	
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45	
SKCHVU031-01	Ochrana vtáctva v lesoch Tribeča v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	192000	
SKCHVU031-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	90000	
SKCHVU031-03	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Tribeč	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	92000	
SKCHVU031-04	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče CHVÚ Tribeč	0	0	0	0	0	3000	3000	3000	0	0	0	0	0	0	27000	
SKCHVU031-05	Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Tribeč	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	300000	
SKCHVU031-06	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Tribeč a jeho hniezdnej úspešnosti	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	92000	
SKCHVU031-07	Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Tribeč prostredníctvom stráže prírody	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	46500	
SKCHVU031-08	Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Tribeč verejnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120000	
SKCHVU031-09	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Tribeč	2000	2000	2000	2000	10000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	10000	92000
SKCHVU031-10	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Tribeč v zahraničí s cieľom pritiažnutia návštevníkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50000	
SKCHVU031-11	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Tribeč	2000	2000	2000	2000	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	5000	72000	
SKCHVU031-12	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Tribeč	1500	1500	1500	1500	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	55500	

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU031-13	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Tribeč	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16000
SKCHVU031-14	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Tribeč	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	63000
SKCHVU031-15	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Tribeč	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	63000
	Spolu (€)	30000	30000	30000	30000	44500	33000	33000	33000	30000	30000	30000	30000	30000	41000	1371000

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

4.1. Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
<u>Dlhodobé ciele</u>				
1.	Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov <i>Phoenicurus phoenicurus</i> , <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Muscicapa striata</i> a <i>Coturnix coturnix</i> na priaznivý	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2.	Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Aquila heliaca</i> , <i>Sylvia nisoria</i> , <i>Ficedula albicollis</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Jynx torquilla</i> , <i>Streptopelia turtur</i> , <i>Pernis apivorus</i> a <i>Bubo bubo</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3.	Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Tribeč	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
4.	Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
<u>Operatívne ciele</u>				
1.1.	Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie lelka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) na hustote aspoň 1 hniezdny pár/10 km ² územia s vhodným biotopom	Zistený počet párov na jednotku rozlohy	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.	Zvýšiť a udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) na hustote aspoň 1-5 hniezdných párov/1 km ² územia s vhodným biotopom	Zistený počet párov na jednotku rozlohy	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.	Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na priemernej minimálnej úrovni nad 20 volajúcich samcov	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.	Udržať populáciu orla kráľovského (<i>Aquila heliaca</i>) na priemernej úrovni minimálne 4 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.	Udržať populáciu penice jarabej (<i>Sylvia nisoria</i>) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4.	Udržať populáciu muchárika bielokrkého (<i>Ficedula albicollis</i>) na minimálnej úrovni 1150 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.5.	Udržať populáciu dľa prostredného (Dendrocopos medius) na minimálnej úrovni 275 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.	Udržať populáciu krutihlava hnedého (Jynx torquilla) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.	Udržať populáciu hrdličky poľnej (Streptopelia turtur) na priemernej úrovni minimálne 625 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.	Udržať populáciu včelára lesného (Pernis apivorus) na minimálnej úrovni 20 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.	Udržať populáciu výra skalného (Bubo bubo) na minimálnej úrovni 3 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.1.	Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 17/2008 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
3.2.	3Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úprav.	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
4.1.	Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
4.2.	Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu	Počet obyvateľov podieľajúcich sa na praktickej ochrane vtáctva	Správy z aktivít praktickej ochrany vtáctva	Plní sa / Neplní sa
Opatrenia				
1.1.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.1.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.3.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltouchosta hôrneho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.1.4.	Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 35 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.1.5.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.6.	Podporiť hniezdne podmienky pre žltochvosta hôrneho vyvesením búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených porastov drevín	Rozloha vhodných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.3.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchára sivého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredy.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
				alebo rastie)
1.4.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdnych lokalitách	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.5.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke minimálne 10 m	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.1.	Zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdnych párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.2.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.1.3.	Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.1.4.	V maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.5.	Eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.6.	Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení, zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.1.7.	Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.8.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.9.	Zabezpečiť spevnenie a úpravy nestabilných hniezd ohrozených zrútením	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.1.10.	Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	Počet stretnutí, workshopov	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
2.2.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie penice	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	jarabej		zadané do databázy	údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.3.	Vylúčiť zalesňovanie xerothermných krovitých strání	Rozloha biotopu v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.4.	Zabezpečiť tlenie sukcesie krovitých porastov, tak aby dosahovali optimálnu štruktúru a štádium sukcesie nebolo príliš pokročilé a to pravidelným mozaikovitým mulčovaním, preredovaním súvislých krovitých zárastov.	Rozloha biotopu v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.5.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	Rozloha biotopu v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Rozloha biotopu v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.3.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie mucháríka bielokrkeho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.7.	Podporiť hniezdne podmienky pre mucháríka bielokrkeho vyvesením búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.4.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			organizácie OP	
2.4.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL			
2.4.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie dľaťa prostredného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie krutihlava	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.3.	Zachovávať všetky staré a dutinové stromy, solitérne stromy a stromoradia v poľnohospodárskej krajine	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.4.	Podľa potreby vysadiť solitérne stromy ako zabezpečenie potenciálnych hniezdných stromov do budúcnosti. (najmä na rozsiahlych otvorených plochách TTP, OP vzniknutých počas kolektívizácie)	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.5.	Zachovávať dostatočné porasty drevín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.1.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.6.3.	Zachovávať dostatočné porasty krovín, soliterných stromov a stromoradií na hniezdných lokalitách	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.4.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie hrdličky	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	poľnej		zadané do databázy	údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.6.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.7.3.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.7.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.7.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.8.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.7.9.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.7.10.	Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochranej zóny v okolí hniezda výra skalného	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.8.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít a to predovšetkým v aktívnych kameňolomov, zabezpečiť aby došlo k zničeniu aktívnych hniezd ťažbou	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.5.	Zabezpečiť inštaláciu zábran na stĺpy elektrického vedenia 22 kV v blízkosti hniezdísk	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.8.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
3.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 17/2008 Z.z. a platnou legislatívou	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 17/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Tribeč	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam zakázaných činností	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Tribeč naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia)	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zväžiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
4.1.4.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.5.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet exkurzií	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.6.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.7.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.8.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Tribeča v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.9.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre,	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	školenia a pod.)			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.4.	V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov	Počet zrealizovaných zámen pozemkov	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

SOS/BirdLife Slovensko (2013). Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v CHVÚ. ŠOP SR, Banská Bystrica.

Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia

Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra

Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy

Vook, I., 2009. Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Prešov, SAŽP CKP

Malinovský, V., 2014. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Sprievodná správa, Košice

Bél, A., 2009. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Košice

Register evidencie navrhovaných, určených, blokových a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>

Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>

Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>

Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>

Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrty/>

Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu

Vyhláška MŽP SR č. 194/2010 Z. z. zo 16. 4. 2010, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Veľká Fatra, účinná od 15. 5. 2010

Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>

Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>

Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>

<http://www.sazp.sk/slovak/struktura/ceev/DPZ/pramene/pramene.html#mapa>

Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>

<http://www.putnickemiesta.sk/>

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Aquila heliaca* – Orel kráľovský. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.

Meyburg, B.U. & Kirwan, G.M. (2013). Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53159> on 16 September 2015).

Danko a Chavko (2002). Orol kráľovský (*Aquila heliaca*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

- Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.
- Danko, Š. a Karaska, D. (2002). Výr skalný (*Bubo bubo*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Zuna-Kratky, T. (2003): Hnízdění výra velkého (*Bubo bubo*) v nížinných lužních lesoch v SV Rakousku. *Crex* 20: 41–47.
- Šotnár, K. (2007): Tree nesting of Eagle owl (*Bubo bubo*) in Prievidza district. *Slovak Rapt J* 1: 59–60.
- Pačenovský, S., Chrašč, P. a Repel, M. (2012): Nesting by the Eurasian eagle owl (*Bubo bubo*) in a nest of the whitetailed eagle (*Haliaeetus albicilla*). *Slovak Rapt J* 6: 37–40.
- Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P., Wood, K.L. & de Juana, E. (2013). Eurasian Eagle-owl (*Bubo bubo*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55008> on 16 October 2015).
- Karaska, D. (2002). Bocian čierny (*Ciconia nigra*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Elliott, A., Christie, D.A., Garcia, E.F.J. & Boesman, P. (2014). Black Stork (*Ciconia nigra*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52739> on 28 September 2015).
- Hudec, K. (ed.) (1994). *Ciconia nigra* – Čáp čierny. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR a SR. Díl I. Academia, Praha.
- Meyburg, B.U., Boesman, P. & Marks, J.S. (2014). Lesser Spotted Eagle (*Clanga pomarina*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53154> on 15 October 2015).
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Aquila pomarina* – Orel křiklavý. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR. Díl II./1 Academia, Praha.
- Orta, J., Kirwan, G.M. & Garcia, E.F.J. (2013). European Honey-buzzard (*Pernis apivorus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52958> on 23 October 2015).
- Karaska, D. a Danko, Š. (2002). Včelár lesný (*Pernis apivorus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Demko, M. (2001). Program záchrany kriticky ohrozeného druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*) na území Slovenska. ŠOP SR, Banská Bystrica.

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Crex crex* – Chřástal polný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.

Taylor, B. & de Juana, E. (2014). Corncrake (*Crex crex*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53633> on 16 September 2015).

Winkler, H. & Christie, D.A. (2015). Grey-faced Woodpecker (*Picus canus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56316> on 23 October 2015).

Kropil, R. (2002). Tesár čierny (*Dryocopus martius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). Black Woodpecker (*Dryocopus martius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56291> on 28 September 2015).

Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). White-backed Woodpecker (*Dendrocopos leucotos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56224> on 17 October 2015).

Pavlík, Š. (2002). Ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Winkler, H., Christie, D.A., Kirwan, G.M. & de Juana, E. (2014). Middle Spotted Woodpecker (*Leiopicus medius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56223> on 8 October 2015).

Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P., Wood, K.L. & Marks, J.S. (2015). Ural Owl (*Strix uralensis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55042> on 10 October 2015).

Krištín, A. (2002). Penica jarabá (*Sylvia nisoria*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Aymí, R., Gargallo, G. & de Juana, E. (2015). Barred Warbler (*Sylvia nisoria*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58954> on 24 September 2015).

Šťastný, K. a Hudec, K. a (2011). *Sylvia nisoria* – Penice vlašská. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.

Taylor, B. (2006). Red-breasted Flycatcher (*Ficedula parva*). In: del Hoyo, J., Elliott, A.,

Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59057> on 17 October 2015).

Taylor, B. (2006). Collared Flycatcher (*Ficedula albicollis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59049> on 17 October 2015).

Krištín, A. a Kropil, R. (2002). Muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Yosef, R., International Shrike Working Group & Christie, D.A. (2012). Red-backed Shrike (*Lanius collurio*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2012). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/60470> on 23 October 2015).

Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: *Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy*. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.

Orta, J., Kirwan, G.M., Boesman, P., Garcia, E.F.J. & Marks, J.S. (2015). Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53162> on 14 October 2015).

Danko, Š. (2002). Lelek obyčajný (*Caprimulgus europaeus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Cleere, N. & Christie, D.A. (2013). European Nightjar (*Caprimulgus europaeus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55209> on 5 October 2015).

Krištín, A. (2002b). Škovránik stromový (*Lullula arborea*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

Donald, P. (2004). Woodlark (*Lullula arborea*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57683> on 25 September 2015).

Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Lullula arborea* – Skřivan lesný. In: *Ptáci – Aves. Fauna ČR*, díl III/1. Academia, Praha.

Saniga, M. (2002). Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). *Rozšírenie vtákov na Slovensku*. Veda, Bratislava.

de Juana, E. & Kirwan, G.M. (2013). Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53330> on 30 September 2015).

Demko, M. (2002). Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

McGowan, P.J.K., de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Common Quail (*Coturnix coturnix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53434> on 16 September 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Coturnix coturnix* – Křepelka polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.

Collar, N. & Christie, D.A. (2013). Common Redstart (*Phoenicurus phoenicurus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58497> on 19 October 2015).

Kropil, R. (2002). Žltouchvost hômny (*Phoenicurus phoenicurus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Taylor, B. (2006). Spotted Flycatcher (*Muscicapa striata*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59021> on 19 October 2015).

Pavlík, Š. (2002a). Krutohlav obyčajný (*Jynx torquilla*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Winkler, H., Christie, D.A. & Kirwan, G.M. (2015). Eurasian Wryneck (*Jynx torquilla*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56121> on 8 October 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Jynx torquilla* – Krutihlav obecný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha.

Krištín, A. (2002c). Hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Baptista, L.F., Trail, P.W., Horblit, H.M., Boesman, P. & Sharpe, C.J. (2015). European Turtle-dove (*Streptopelia turtur*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/54149> on 8 October 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Streptopelia turtur* – Hrdlička polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha.

Collar, N. (2005). Common Stonechat (*Saxicola torquatus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58515> on 16 September 2015).

Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Saxicola torquatus* – Bramborníček černohlavý. Academia, Praha. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.

Krištín, A. 2002c. Pŕhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia

6.4. Mapa zón

6.5. Porastová mapa